

10 LET

SIDG

Slovenski državni
gozdovi

Naslov: 10 let

Avtorske pravice: Slovenski državni gozdovi, d. o. o.

Izdajatelj:

SIDG Slovenski
državni gozdovi

Slovenski državni gozdovi, d. o. o.,
Rožna ulica 39, 1330 Kočevje

Uredniški odbor: dr. Aleš Kadunc,
mag. Mitja Piškur, Suzana Rankov

Avtorji: (po abecednem vrstnem redu) Luka
Divjak Zalokar, Primož Habjan, Marko
Hribar, dr. Aleš Kadunc, Martina Kastelec,
mag. Marko Matjašič, Jan Mihelič
Ferdinand Miklič, Matej Mlinar, mag.
Mitja Piškur, Suzana Rankov, dr. Robert
Robek, Rok Rutar, Robi Saje, Luka Seidl,
Branko Štunf, Urban Štupica.

Fotografije: (po abecednem vrstnem redu, vse arhiv
SiDG) Marjan Artnak, Vasja Marinč, Matej
Povše, Miha Robar.
Pri fotografijah, ki niso del arhiva SiDG, so
avtorji pripisani.

Oblikovanje in prelom: VB design

Lektoriranje: Simona Slana

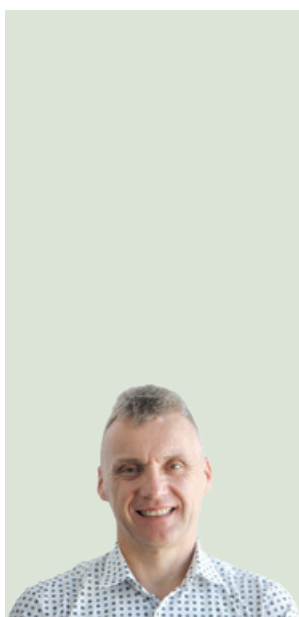
Prva izdaja

Marec, 2026

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v
Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 268595971
ISBN 978-961-07-3189-4 (PDF)

4	PREDGOVOR
8	ČASOVNICA
12	DRŽAVNI GOZDOVI
20	DRŽAVNI GOZDOVI V EU
28	SLOVENSKI DRŽAVNI GOZDOVI, D. O. O.
38	POSLOVANJE
44	GOZDARSTVO
54	PRODAJA IN LOGISTIKA
60	LASTNA GOZDNA PROIZVODNJA
68	GOZDNO GRADBENIŠTVO
76	EKOSISTEMSKÉ STORITVE
84	POSLOVANJE Z GOZDNIMI ZEMLJIŠČI
90	ZGODOVINA GOSPODARJENJA Z DRŽAVNIMI GOZDOVI
102	FAGUS SLOVENICA
108	SINPO
114	VIRI

Drage sodelavke in sodelavci ter prijatelji družbe Slovenski državni gozdovi!

Mag. Marko Matjašič,
glavni direktor SiDG

Minilo bo deset let, odkar so Slovenski državni gozdovi (SiDG) 1. julija 2016 začeli formalno gospodariti z državnimi gozdovi. Smo daleč najmlajše državno gozdarsko podjetje v Evropi, kjer tudi stota obletnica ni redkost. Čeprav smo najmlajši, smo ponosni na to, da nam je država zaupala v gospodarjenje ene bolj kakovostnih državnih gozdov v Evropi, ki jih odlikujeta visoka lesna zaloga in biološka pestrost. Zgodovina gospodarjenja z državnimi gozdovi v Sloveniji je veliko daljša kot zgodovina našega podjetja. Slovenija je država gozdov in tradicija skrbnega gospodarjenja z gozdom je izjemna.

Večino obdobja po drugi svetovni vojni so z državnimi gozdovi gospodarila gozdna gospodarstva v okviru svojih območij. Gozdna gospodarstva so v tem obdobju doživela številne organizacijske spremembe. Zadnja velika vsebinska sprememba se je zgodila leta 1994, ko se je iz njih izločila javna funkcija in se prenesla na novoustanovljeni Zavod za gozdove Slovenije. Po osamosvojitvi se je gospodarjenje z državnimi gozdovi preneslo na državni Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov, medtem ko je poslovne funkcije v državnih gozdovih dvajset let izvajalo šestnajst privatiziranih gozdnih gospodarstev, pravnih naslednikov družbenih gozdnih gospodarstev, ki so dela izvajali na osnovi koncesijske pogodbe, podpisane s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov. Izjema je bil Snežnik, ki je ostal v večinski državni lasti.

Na pobudo ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je Državni zbor Republike Slovenije 2. februarja 2016 sprejel Zakon o gospodarjenju z gozdovi v

Začetek pred desetimi leti je bil vse prej kot lahek. Številni kritiki so dvomili o uspehu. A naše sodelavke in sodelavci so s svojim strokovnim delom pridobili zaupanje javnosti in lastnika.

lasti Republike Slovenije in ustanovil družbo SiDG, ki na osnovi zakona od 1. julija 2016 gospodari s slovenskimi državnimi gozdovi. Slovenija se je s tem postavila ob bok drugim evropskim državam, ki enovito gospodarijo s svojimi državnimi gozdovi. Zaradi načela korporativnega upravljanja državnih podjetij je konec leta 2022 upravljanje družbe SiDG od Vlade Republike Slovenije prevzel Slovenski državni holding.

Ustanovitev samostojne gospodarske družbe za gospodarjenje z državnimi gozdovi in prenos upravljanja na Slovenski državni holding sta bila odlični odločitvi slovenske politike. Prepričani smo, da je SiDG s svojim poslovanjem upravičil zaupanje in vrača družbi, kar je od njega pričakovala. Pri gospodarjenju z državnimi gozdovi upošteva nadstandard, ki ga strokovna in laična javnost navsezadnje tudi pričakuje.

Začetek pred desetimi leti je bil vse prej kot lahek. Številni kritiki so dvomili o uspehu. A naše sodelavke in sodelavci so s svojim strokovnim delom pridobili zaupanje jav-

nosti in lastnika. Obdobje so zaznamovale tudi številne ujme, predvsem vetrolomi, podlubniki, požari in poplave, ki so povzročile znatno škodo v naših gozdovih. S preventivnim delovanjem, dobro organizacijo ter hitrim ukrepanjem smo sodelavci SiDG aktivno pristopili k sanaciji posledic ujm.

SiDG je in mora biti vzor vsem lastnikom gozdov v Sloveniji pri upoštevanju načel trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja z gozdom. Sloveniji je v primerjavi z drugimi evropskimi državami uspelo ohraniti visoko vredne gozdove in preostale habitate, kar je velik prispevek h kakovosti življenja za vse prebivalce Slovenije.

V desetih letih je SiDG v primerjavi s predhodnim koncesijskim obdobjem izrazito dvignil kakovost gospodarjenja z državnimi gozdovi. Izdatno so se povečala vlaganja v gozdove, tako v gozdnogojitvena in varstvena dela kot v gozdno infrastrukturo. Uspešni smo bili pri nakupih gozdov, kjer smo opazno povečali delež državnih gozdov. Izrazito se je povečal tudi donos za

državo, izkazan z vplačili v gozdni sklad in v obliki čistega dobička SiDG.

SiDG je vzpostavil partnerski in dolgoročni odnos z domačo lesnopredelovalno industrijo in s stabilnimi dobavami lesa bistveno pripomogel k razvoju gozdno-lesnih verig ter dvigu razreza lesa domače žagarske industrije.

V letu 2023 smo pripravili nov strateški načrt za obdobje 2024–2028, s katerim smo postavili jasne strateške prioritete za vzpostavitev in razvoj osnovne gozdarske in prodajne dejavnosti družbe. Zaradi naraščajočega deleža bukve v slovenskih gozdovih in oživitve lesne predelave na demografsko ogroženem območju Kočevske smo v strateškem načrtu opredelili tudi prestrukturiranje odvisne družbe Fagus Slovenica (nekdanji Snežnik) v sodobno lesnopredelovalno družbo, ki se bo usmerila v predelavo bukove hlodovine.

Iskrena zahvala vsem, ki ste prispevali k temu, da se je SiDG razvil v uspešno podjetje, kakršno je danes.

238.000

površina državnih
gozdov v ha

74 %

delež gozdov
v Naturi 2000

6.124 ha

gozdni
rezervati

10 mio.

letna vlaganja
v gozdove v EUR

20 %

posek z lastnimi
zmogljivostmi

1,2 mio.

letni neto
posek v m³

5

poslovnih
enot

378

število
zaposlenih

2

hčerinski
družbi

www.sidg.si

www.fagus-slovenica.si

18.962 ha

varovalni
gozdovi

3.582 km

gozdne
ceste

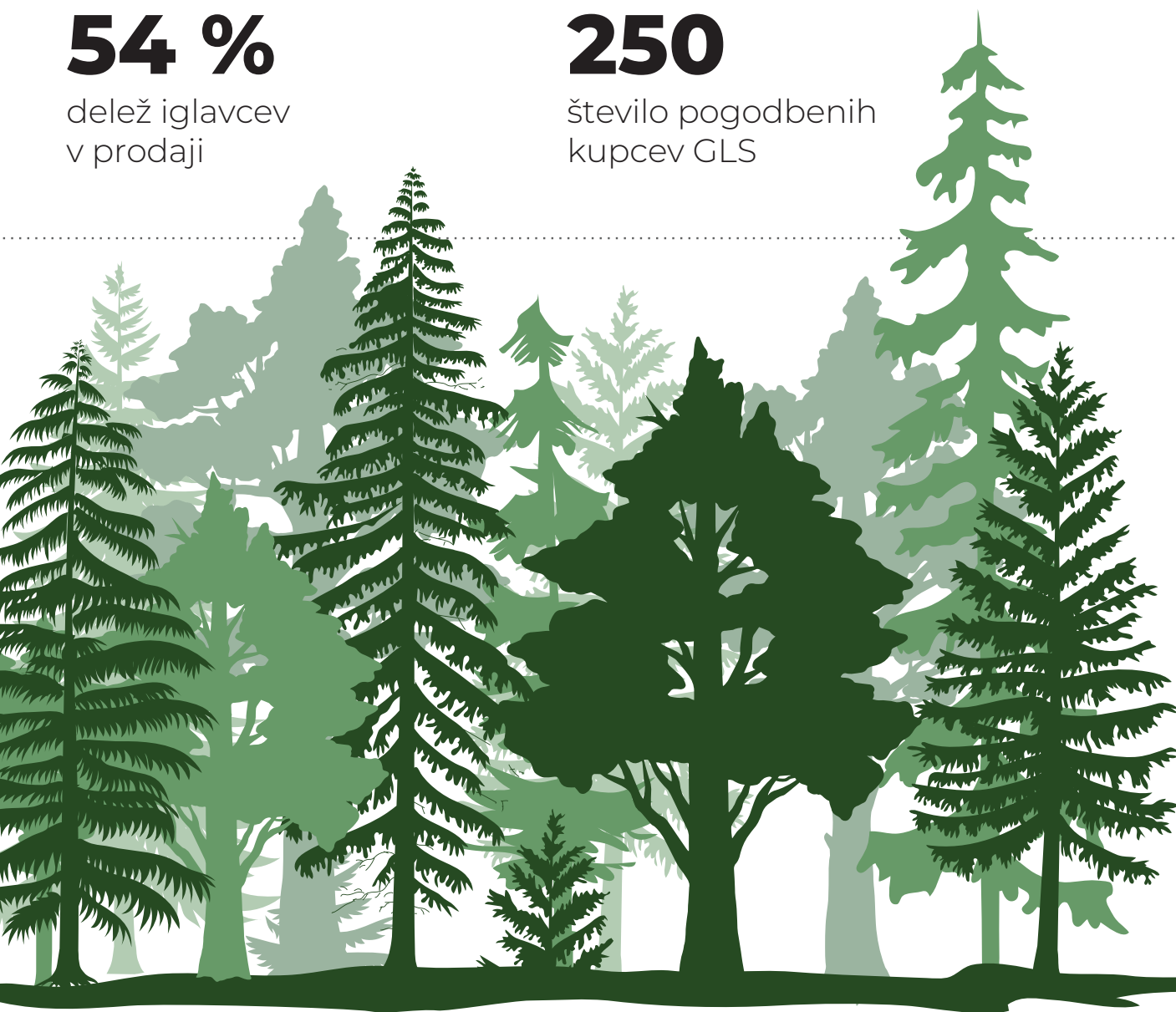
54 %

delež iglavcev
v prodaji

250

število pogodbenih
kupcev GLS

Razvoj podjetja skozi ključne odločitve in dogodke

2016

2. 2.

Državni zbor sprejme ustanovni zakon družbe Slovenski državni gozdovi – Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije (ZGGLRS), ki začne veljati 13. 2. 2016.

3. 3.

Vlada sprejme Akt o ustanovitvi družbe Slovenski državni gozdovi, d. o. o. (SiDG).

3. 3.

Vlada za vršilca dolžnosti direktorja imenuje Julijana Rupnika (28. 4. 2016 odstopi s položaja).

17. 3.

SiDG je vpisan v Poslovni register Slovenije.

21. 4.

Borut Meh in Zlatko Ficko nastopita mandat poslovnih pooblaščenцев družbe SiDG; Borutu Mehu mandat preneha 3. 3. 2017, Zlatku Ficku pa 30. 4. 2017.

30. 4.

Miha Marenče nastopi mandat vršilca dolžnosti posloводства družbe SiDG. Mandat mu poteče 30. 4. 2017.

1. 7.

SiDG začne izvajati dejavnost gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije.

11. 8.

V Kočevju poteka konstitutivna seja nadzornega sveta družbe SiDG.

2017

27. 3.

Zaradi zamenjave upravljalca se certifikat za gozdove FSC prenese s Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov na SiDG.

1. 5.

Zlatko Ficko nastopi mandat glavnega direktorja (do 5. 5. 2020), Dejan Kaisersberger nastopi mandat direktorja za finance, računovodstvo in kontroling (do 5. 5. 2019).

27. 7.

Vlada kot skupščina družbe sprejme Pravila družbe Slovenski državni gozdovi, d. o. o., o načinu in merilih za prodajo gozdnih lesnih sortimentov.

31. 8.

Vlada kot skupščina družbe sprejme Strateški načrt poslovanja SiDG za obdobje 2017–2026 s temelji poslovne politike za obdobje 2017–2021.

25. 10.

Z izvedbo izključitve manjšinskih delničarjev družbe Snežnik, d. d., družba SiDG postane njena 100-odstotna lastnica.

29. 11.

SiDG državne gozdove vključi v regijsko certifikacijo gozdov PEFC.

27. 12.

Objavljen je prvi javni razpis za sklenitev dolgoročnih pogodb o prodaji gozdnih lesnih sortimentov.

2018

1. 1.

Na SiDG se s hčerinske družbe Snežnik prenese dejavnost gozdarstva; s tem sta v SiDG vzpostavljena lastna gozdna proizvodnja in izvajanje logistike.

5. 1.

Oblikovanje strokovnega sveta SiDG.

13. 10.

SiDG prvič organizira vseslovensko prostovoljsko akcijo pogozdovanja Pomladimo gozdove.

2019

6. 5.

Darja Derganc nastopi mandat direktorice za finance, računovodstvo in kontroling (do 5. 5. 2020).

21. 9.

SiDG prvič organizira državno tekmovanje gozdnih delavcev – 12. državno tekmovanje gozdnih delavcev na Srednji gozdarski in lesarski šoli Postojna.

2020

6. 5.

Samo Mihelin nastopi mandat začasnega direktorja družbe SiDG (do 10. 2. 2021).

30. 6.

SiDG skupaj s projektnimi partnerji (ZRSVN) podpiše partnerski sporazum o sodelovanju pri projektu EU Natura Mura, namenjen obnovi gozdnih habitatnih tipov (32 hektarjev).

30. 10.

SiDG v letu 2020 od fizične osebe iz Gorenjske odkupi kar 347 hektarjev gozdnih površin, v letih 2022 in 2024 pa še 219,2 hektarja, skupno torej 566,2 hektarja, kar predstavlja največji nakup gozdnih zemljišč od ene osebe.

30. 10.

SiDG skupaj s projektnimi partnerji podpiše partnerski sporazum o sodelovanju v mednarodnem projektu LIFE Restore for MDD.

23. 11.

Iz kočevskih gozdov odpremimo smreko, ki za božične praznike krasi Trg sv. Petra v Vatikanu. Naročnik je ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

2021

10. 2.

Robert Tomazin nastopi mandat glavnega direktorja družbe SiDG, Matjaž Juvančič in Andrej Janša pa nastopita mandata direktorjev družbe – članov posloводства; mandati vsem trem prenehajo 23. 5. 2022.

31. 3.

Implementirana je prva verzija rešitve Gozdar, ki pomeni steber informacijskih rešitev podjetja.

15. 4.

Vlada kot skupščina družbe sprejme Strateški načrt poslovanja SiDG za obdobje 2020–2029 s temelji poslovne politike za obdobje 2020–2024.

9. 8.

Z nakupom poslovnega objekta v Podjetniškem naselju v Kočevju se vzpostavi tehnična služba, v okvir katere sodi tudi mehanična delavnica za potrebe lastne gozdne proizvodnje.

6. 11.

SiDG prvič organizira lastno dražbo vrednejših sortimentov.

12. 11.

Odprtje poslovnih prostorov in mehanične delavnice SiDG Logistika v Kočevju.

7. 12.

Vlada sprejme sklep, s katerim določi SiDG za izvedbo potrebnih aktivnosti in postopkov za zagotovitev lastništva Republike Slovenije na vseh zemljiščih znotraj Posestva Brdo.

13. 12.

SiDG prvič podari božične smreke bolnišnicam.

2022

18. 2.

Hlod gorskega javorja rebraša iz državnih gozdov na licitaciji v Slovenj Gradcu doseže rekordno ceno – prodan je za 47.838 evrov (23.800 evrov/m³).

25. 3.

SiDG izvede največji posamični nakup gozdnih zemljišč, in sicer 355,5 hektarja gozdov v dolini Kobile (Gorjanci).

24. 5.

Matjaž Juvančič nastopi mandat direktorja – vršilca dolžnosti družbe SiDG (do 31. 12. 2022).

7. 7.

SiDG prevzame nov brezpilotni zrakoplov DJI Matrice 300 RTK, ki predstavlja pomembno pridobitev oddelku za gozdno gradbeništvo.

30. 9.

SiDG organizira 13. državno tekmovanje gozdnih delavcev v Kočevju.

18. 10.

SiDG objavi prvi razpis za štipendije za šolsko oziroma študijsko leto 2022/2023.

19. 11.

Z uveljavitvijo zadnje spremembe Zakona o Slovenskem državnem holdingu (ZSDH-1) upravljalne pravice nad družbo SiDG z vlade RS preidejo na Slovenski državni holding (SDH).

2023

1. 1.

Marko Matjašič nastopi mandat glavnega direktorja družbe SiDG, Aleš Kadunc pa mandat direktorja družbe SiDG; oba z mandatno dobo pet let.

29. 9.–30. 9.

V Kočevju poteka 14. državno tekmovanje gozdnih delavcev.

21. 11.

Skupščina družbe (SDH) poda soglasje k Strateškemu načrtu SiDG za obdobje 2024–2028.

2024

8. 4.

SiDG od družbe Snežnik odkupi 100-odstotni poslovni delež v družbi Sinpo; z istim dnem se družba Snežnik Sinpo, d. o. o., preimenuje v Sinpo, storitve za gozdarstvo, d. o. o.

2025

7. 3.

V Šentjerneju SiDG organizira 15. državno gozdarsko tekmovanje Slovenije.

10. 4.

SiDG objavi novo spletno stran podjetja s prenovljeno celotno grafično podobo in novim logotipom.

15. 7.

Uprava SDH kot skupščina SiDG soglaša s tem, da SiDG izvede naknadno vplačilo v Snežnik v skupni višini do 25 milijonov evrov za izvedbo naložbe v Žago Snežnik in da SiDG izda poročstvo za obveznosti družbe Snežnik za posojila, ki jih bo Snežnik najel za financiranje naložbe v žago v skupni višini do največ 25 milijonov evrov.

30. 7.

SiDG skupaj s projektnimi partnerji (ZRSVN in drugi) podpiše partnerski sporazum o sodelovanju pri projektu EU Natura Mura - Drava.

30. 8.

SiDG organizira prvi Slovenski gozdarski trail na Rogli.

16. 10.

Podjetje Snežnik se preimenuje v Fagus Slovenica, d. o. o.

16. 12.

Nadzorni svet SiDG poda soglasje za nakup površin, ki predstavljajo 33-odstotni delež celotne Bornove posesti.

23. 12.

Pridobljeno je gradbeno dovoljenje za kogeneracijski sistem novega lesnega centra.

2026

20. 1.

Fagus Slovenica in SiDG s slavnostnim dogodkom obeležita začetek naložbe v gradnjo lesno-energetskega centra Kočevska Reka.

DRŽAVNI GOZDOVI

Državni gozdovi – naravni kapital Slovenije

Danes površina državnih gozdov znaša okoli 238.000 hektarjev. Gozdovi niso enakomerno porazdeljeni po državi. Največ jih je na Kočevskem. Večji kompleksi se nahajajo praviloma na višjih legah, dinarskih planotah (Snežnik z Javorniki, Trnovski gozd), na Pohorju in le deloma v alpskem svetu (na primer Jezersko, Podljubelj, Jelovica).

Večina gozdov je večnamenskih (preglednica 1), v dobrih 5 odstotkih gozdov ni gospodarjenja (gozdni rezervati in ekocelice), v varovalnih gozdovih (8 odstotkov) pa se gospodari praviloma izredno šibko ter zgolj za namen krepitve varovalne oziroma zaščitne funkcije.

Kategorije gozdov

Kategorija	Površina (ha)	Delež (%)
Gozdni rezervati	6.124	2,57
Ekocelice brez ukrepanja	5.706	2,40
Ekocelice z ukrepanjem	1.099	0,46
Varovalni gozdovi	18.962	7,97
Večnamenski gozdovi	206.109	86,60
Skupaj	238.000	100,00

Gozdna rastišča in drevesna sestava

Med gozdnimi rastišči izrazito prevladuje jelovo bukovje, sledijo podgorski bukovi gozdovi na karbonatnih in mešanih kamninah, tem pa gorski, zgornjegorski in subalpinski gozdovi na istih podlagah (slika 1). Jelovih in smrekovih rastišč je razmeroma malo (skupno okoli 5 odstotkov), prav tako hrastovih gozdov (vse različice skupaj okoli 6 odstotkov). Delež bukovih in jelovo-bukovih gozdov skupaj predstavlja okoli 80 odstotkov, kar kaže, da izraz bukova dežela ni iz trte izvit.

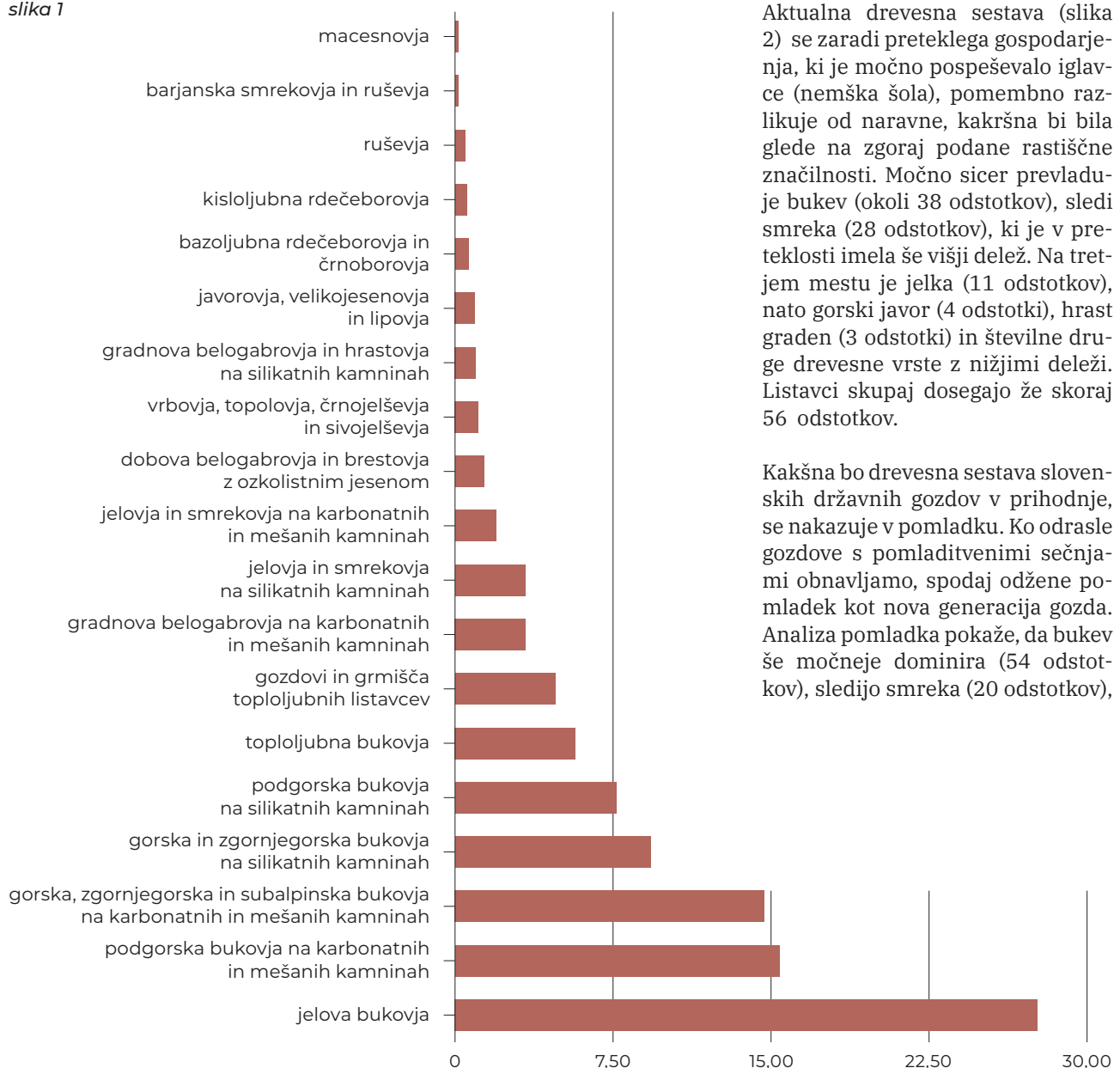
preglednica 1

44 %

v drevesni sestavi
predstavljajo iglavci.

Površinski deleži gozdnih rastišč (v %)

slika 1

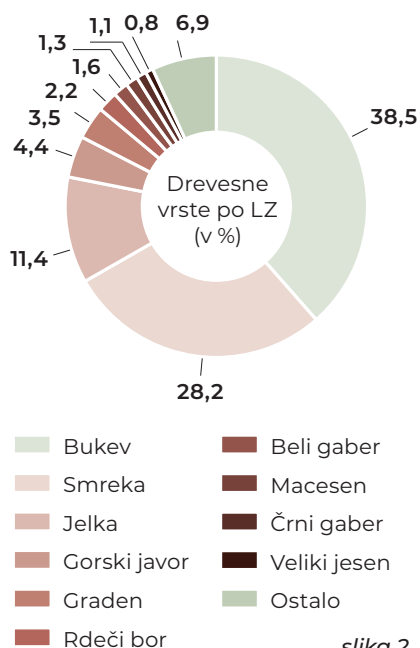

Aktualna drevesna sestava (slika 2) se zaradi preteklega gospodarjenja, ki je močno pospeševalo iglavce (nemška šola), pomembno razlikuje od naravne, kakršna bi bila glede na zgoraj podane rastiščne značilnosti. Močno sicer prevladuje bukev (okoli 38 odstotkov), sledi smreka (28 odstotkov), ki je v preteklosti imela še višji delež. Na tretjem mestu je jelka (11 odstotkov), nato gorski javor (4 odstotki), hrast graden (3 odstotki) in številne druge drevesne vrste z nižjimi deleži. Listavci skupaj dosegajo že skoraj 56 odstotkov.

Kakšna bo drevesna sestava slovenskih državnih gozdov v prihodnje, se nakazuje v pomladku. Ko odrasle gozdove s pomladitvenimi sečnjami obnavljamo, spodaj odžene pomladek kot nova generacija gozda. Analiza pomladka pokaže, da bukev še močnejše dominira (54 odstotkov), sledijo smreka (20 odstotkov),

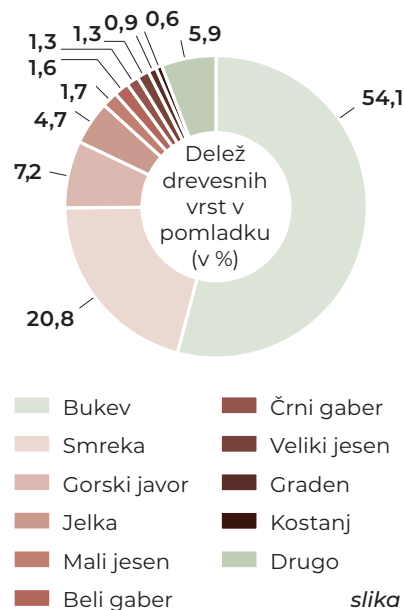
gorski javor (7 odstotkov) in jelka (5 odstotkov), graden pa ima recimo le še 1 odstotek (slika 3). Ugotavljamo, da se gospodarsko bolj zanimive drevesne vrste (jelka, hrast) slabo pomlajujejo oziroma da na dolgi rok izgublujemo delež iglavcev in verjetno tudi hrastov. Nesporno pa delež pridobiva bukev.

Deleži drevesnih vrst v lesni zalogi

slika 2

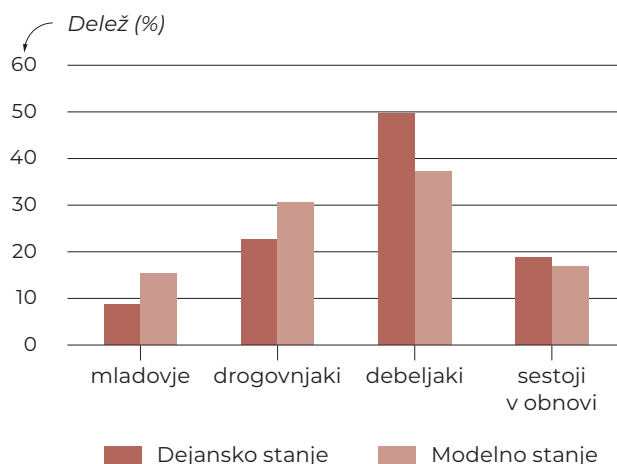
Drevesna sestava gozdnega pomladka

slika 3

Deleži razvojnih faz – dejansko stanje in model

slika 4

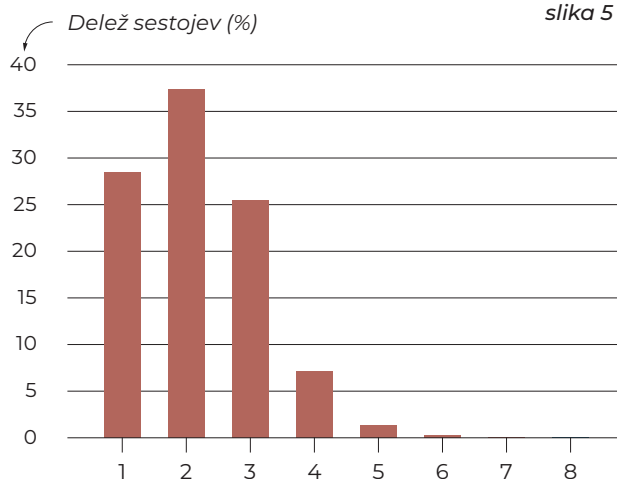
Sestojne značilnosti, lesna zaloga in prirastek

Glede na sestojno zgradbo lahko 85 odstotkov gozdov uvrstimo med enomerne, 14 odstotkov med raznomerne (vključeni so tudi prebiralni sestoji), približno odstotek površin pa med sukcesijske, pionirske stadije. Če si podrobneje pogledamo enomerne gozdove

(slika 4), ki jih delimo po razvojnih fazah, je daleč največ debeljakov (50 odstotkov). Po modelu, ki upošteva, da gozdove začnemo pomlajevati, ko začne upadati vrednostni prirastek sestoja, bi potrebovali le 37 odstotkov debeljakov. To pomeni, da gozdove večinoma pomlajujemo prepozno glede na vrednost lesa. Stari gozdovi so tudi manj vitalni in z višjimi tveganji različnih motenj (na primer podlubniki).

V državnih gozdovih večinoma prevladujejo sestoji z dvema dominantnima drevesnima vrstama (vsaka od njiju zavzema vsaj

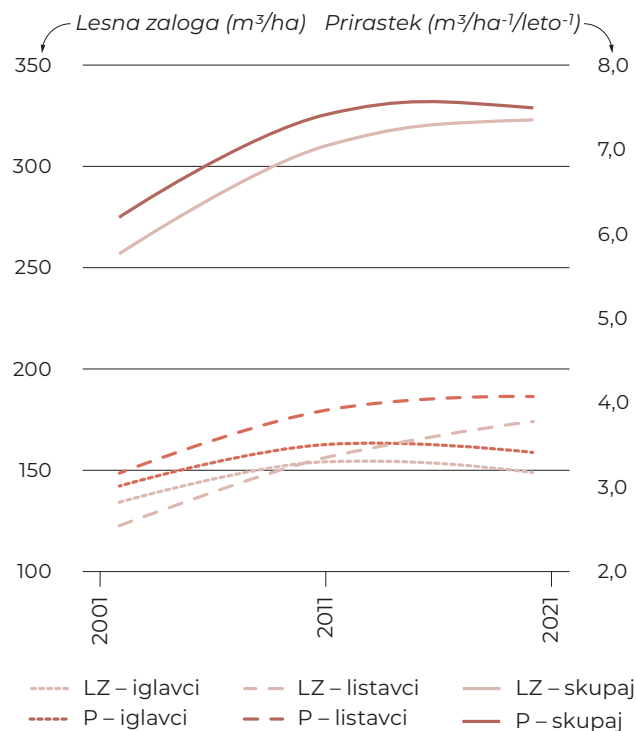
Število dominantnih vrst v sestoji

ko ter seveda trojček bukev, jelka in smreka. Povprečna lesna zaloga znaša okoli 323 m³/ha (slika 6) in je višja od slovenskega povprečja (303 m³/ha). V zadnjih desetletjih se je dvigovala, sedaj pa pričakujemo, tudi zaradi starosti sestojev, umirjanje. Nadalje lahko opazimo, da so nekje po letu 2010 listavci prehiteli iglavce v lesni zalogi.

Zelo podobno je s prirastkom (slika 6). Tudi ta kaže na umirjanje poteka krivulje in v prihodnje ne gre izključiti celo nazadovanja. Kolikšen je vpliv starosti sestojev, podnebnih sprememb in različnih interakcij, je težko oceniti.

Lesna zaloga in prirastek v zadnjih treh desetletjih

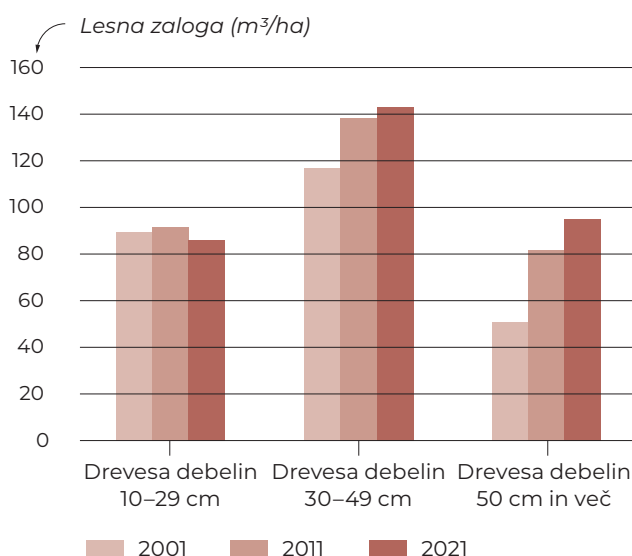
10-odstotni delež v sestoji), sledijo enovrstni sestoji, nato pa sestoji s tremi dominantnimi drevesnimi vrstami (slika 5). Delež sestojev z več kot tremi dominantnimi drevesnimi vrstami znaša okoli 9 odstotkov. Najpogostejše kombinacije so bukev s smreko, bukev z jel-

slika 6

Lesna zaloga se je v zadnjih desetletjih krepila predvsem pri zelo debelem drevju (nad 50 centimetrov prsnega premera), kjer se je povečala za 86 odstotkov. To drevje je mnogokrat že nad komercialno zrelostjo. Danes je njegov delež v lesni zalogi že okoli 30-odstoten. Nasprotno upada količina drobnejših dreves, kar kaže na staranje slovenskih državnih gozdov (slika 7). Zlasti zaskrbljujoče je, da je pri mlajših (drobnejših) sestojih nižji delež jelke in smreke kot sicer, nasprotno pa je z deležem bukve. Pri zelo debelem drevju je recimo delež jelke štirikrat večji kot pri tanjšem oziroma mladem drevju. Pri smreki ni tako drastično, delež v mladih sestojih je »le« za tretjino nižji od deleža smreke v zrelih sestojih.

Debelinska struktura lesne zaloge v zadnjih desetletjih

slika 7

Odprtost gozdov, posek in donosi

Državni gozdovi so v pretežni meri solidno odprti (preglednica 2) z gozdnimi prometnicami, tako s primarnimi (ceste) kot sekundarnimi (vlake). Slabše so odprti gozdovi v alpskem svetu (kjer pa je nekaj več žičnega spravila in zato nekaj manj potreb po gozdnih vlakah) ter na Tolminskem. Manj gozdnih cest je tudi v severovzhodni Sloveniji, je pa tam znatno višja gostota lokalnih cest.

Odprtost gozdov omogoča aktivno upravljanje in s tem tudi dolgoročno krepitev odpornosti ter vitalnosti gozdov. Na leto posekamo okoli 1.200.000 m³ lesa (neto), kar je znatno manj od prirastka (preglednica 3). Bojazni družbe, da se gozdovi pretirano sekajo, so neutemeljene. Ravno nasprotno, če bomo želeli odločno krepiti njihovo odpornost, s tem namenom povečevati drevesno pestrost (večina drevesnih vrst potrebuje večje sečne vrzeli oziroma več svetlobe, da se uspešno pomladijo) in vertikalno ter horizontalno raznomernost,

Povprečna gostota prometnic v državnih gozdovih

Tip prometnice	Gostota (m/ha)
Gozdne vlake	89,41
Gozdne ceste	13,16
Lokalne ceste	6,75

preglednica 2

bomo morali gozdove pomlajevati odločneje kot v zadnjih 70 letih. Tako bomo zagotavljali tudi dovolj mladih gozdov, ki bodo predstavljali odrasle oziroma zrele gozdove našim zanamcem.

Tudi v desetletju, ko je gozdove močno prizadel žled (2014), se nismo nevarno približali temu, da bi sekali več, kot je prirastka.

Ker prvi cilj gospodarjenja narekuje doseganje čim višjega donosa za lastnika (državo), si v okviru spoštovanja vseh predpisov in okoljskih omejitev prizadevamo za trajno doseganje čim višjih finančnih donosov. Gozdovi imajo pri tem različen potencial (karta 1). Višji donosi so doseženi pri večjem deležu iglavcev, na lažjih terenih in kjer gojitveno-varstvena vlaganja niso zelo intenzivna ter tam, kjer drastično ne primanjkuje izvajalcev.

Delež poseka v prirastku po obdobjih

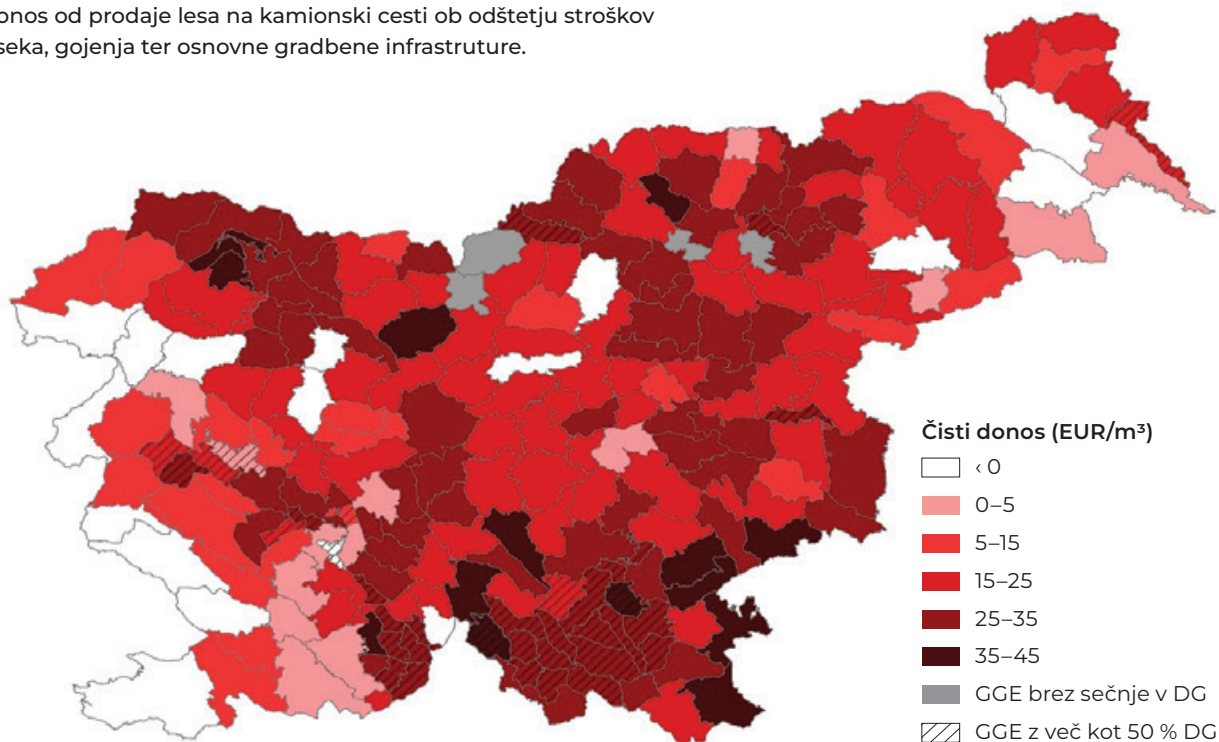
Obdobje	Posek/Prirastek (%)
2001–2010	63,66
2011–2020	85,29
2021–2025	72,99

preglednica 3

Čisti donos, pri čemer stroški odpreme in režije niso odšteti

karta 1

* donos od prodaje lesa na kamionski cesti ob odštetju stroškov poseka, gojenja ter osnovne gradbene infrastrukture.

DRŽAVNI
GOZDOVI
V EU

Primerjava državnih gozdov Slovenije z evropskimi

Slovenijo pogosto opisujemo kot gozdnato državo z dobro ohranjenimi, sonaravno gospodarjenimi gozdovi. Ker pa nismo velika država, tudi naš delež v površini evropskih gozdov (brez Ruske federacije) seveda ni velik, in sicer znaša približno 0,6 odstotka. Površina slovenskih državnih gozdov predstavlja približno 0,1 odstotka vseh gozdov v Evropi (brez Ruske federacije).

Ali ste vedeli?

Povprečni prirastek v članicah EUSTAFOR znaša $4,90 \text{ m}^3\text{ha}^{-1}\text{leto}^{-1}$. Slovenski državni gozdovi imajo za 52 % višji prirastek – $7,44 \text{ m}^3\text{ha}^{-1}\text{leto}^{-1}$.

Podjetje SiDG je vključeno v združenje evropskih upravljalcev državnih oziroma deželnih gozdov EUSTAFOR s sedežem v Bruslju, v katerem je trenutno 39 članic. Skupna površina gozdov vseh članic znaša okoli 55 milijonov hektarjev, kar predstavlja 27 odstotkov površine evropskih gozdov (brez Ruske federacije). Kot zanimivost dodajmo, da članice poleg omenjenih površin gozdov upravljajo še kar 13 milijonov hektarjev drugih zemljišč.

V povprečju članica združenja EUSTAFOR upravlja približno 1,5 milijona hektarjev gozdov, kar je približno šestkrat toliko kot naša družba. Od SiDG je večjih upravljalcev 72 odstotkov članic omenjenega združenja.

***Slovenija primerjalno
z evropskimi državami
močno izstopa po deležu
državnih gozdov v Naturi
2000. Povprečje EUSTAFOR
znaša 23 odstotkov, pri nas
smo kar trikrat »boljši«
(74 odstotkov), pravi
»rezervat« Evrope.***

Delež državnih gozdov

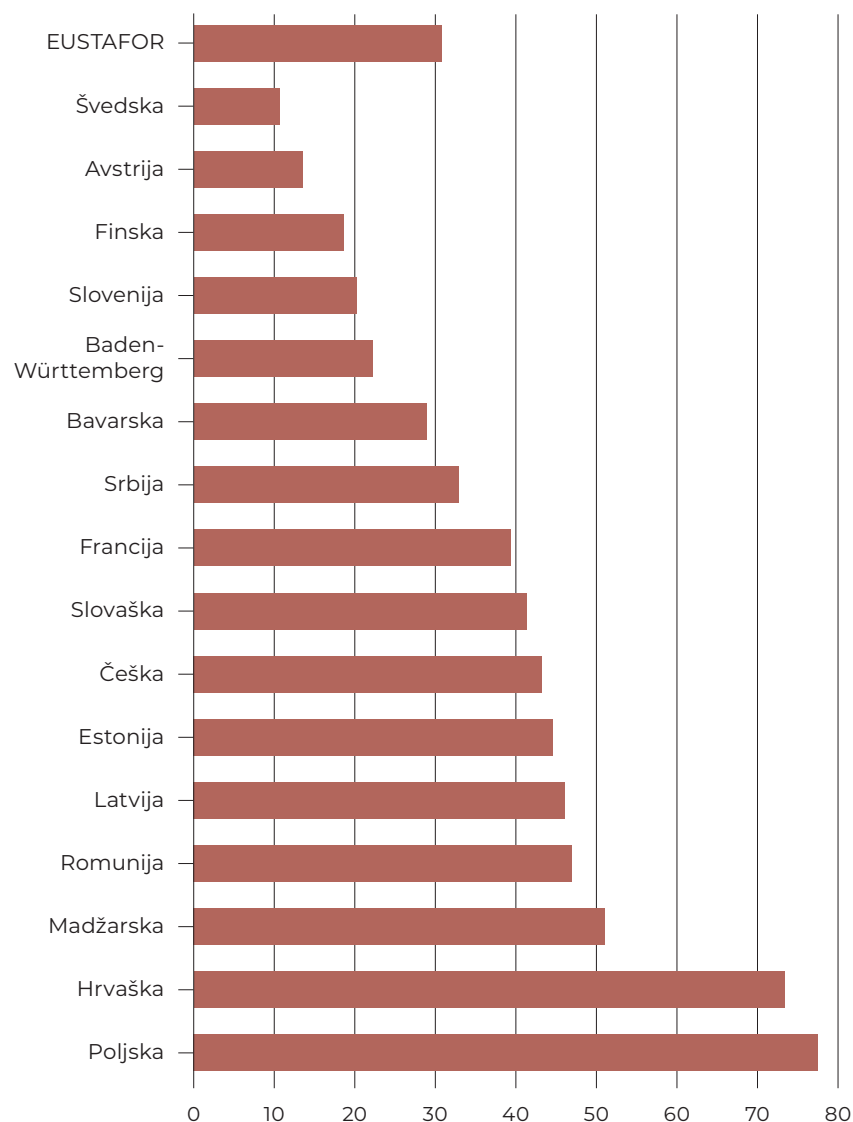
Kako pa je z deležem državnih gozdov po članicah? Povprečje (tehtano) znaša približno 31 odstotkov, mediana pa 36 odstotkov. Od Slovenije ima višji delež 75 odstotkov članic. Ker je vseh članic preveč za prikaze, se v nadaljevanju omejimo na nekatere bolj zanimive (slika 1). Po visokem deležu državnih gozdov izstopata Poljska in Hrvaška, po nizkem pa Švedska, Avstrija in Finska. Kot zanimivost povejmo, da slednje tri sodijo med gozdarsko najnaprednejše države v Evropi.

Naši gozdovi se odlično odrežejo po kazalniku lesne zaloge, pri katerem smo kar za okoli 82 odstotkov višje od povprečja EUSTAFOR

Delež državnih oziroma deželnih gozdov po izbranih članicah EUSTAFOR (v %)

slika 1

75 %

članic EUSTAFOR ima višji delež državnih gozdov kot Slovenija.

Posek s strojno sečnjo

Večino poseka članice naredijo s podizvajalci, v povprečju se le okoli 12 odstotkov poseka opravi z lastnimi zmogljivostmi (slika 4). Delež poseka, opravljene ga z zunanji izvajalci, je praviloma višji v državah z več strojne sečnje. Največ strojne sečnje uporablja jo skandinavske in pribaltske države, kjer ročne sečnje praktično ni več. V povprečju s strojno sečnjo posekamo približno 41 odstotkov, v SiDG smo pri tem z okoli 23 odstotki strojne sečnje podpovprečni, pri čemer se pri nas skoraj vsa strojna sečnja izvede v kombinaciji s sečnjo z motorno žago.

Strojna sečnja naj bi bila v precejšnji meri pogojena tudi z deležem iglavcev v sestojih. Pri nas delež iglavcev v lesni zalogi znaša približno 45 odstotkov, mediana članic EUSTAFOR pa je pri 62 odstotkih. Kar 69 odstotkov članic ima višji delež iglavcev kot mi. Kot zanimivost lahko navedemo, da Francija poseka znatno več s

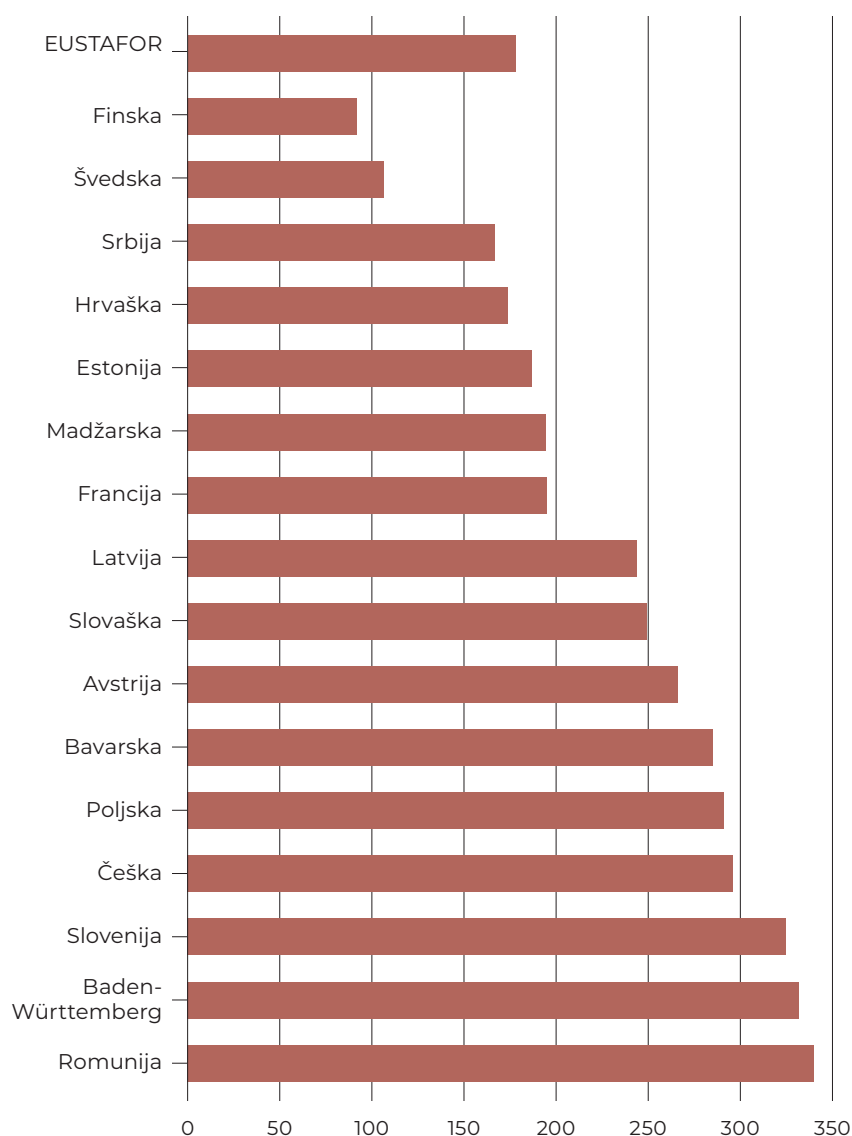
in nesporno med članicami z najvišjimi vrednostmi. Pred nami sta na primer Romunija in dežela Baden-Württemberg. Skandinavske dežele z borealnim tipom gozdov so razumljivo nizko, prav tako države z višjim deležem mediteranskega gozda.

Prirastek in posek

Povprečni prirastek v članicah EUSTAFOR znaša $4,90 \text{ m}^3\text{ha}^{-1}\text{leto}^{-1}$ (slika 3). Slovenski državni gozdovi imajo za 52 odstotkov višji prirastek ($7,44 \text{ m}^3\text{ha}^{-1}\text{leto}^{-1}$). Najvišji prirastek je sicer na Irskem ($14,10 \text{ m}^3\text{ha}^{-1}\text{leto}^{-1}$; kar ni prikazano) in potem na Saškem ($13,20 \text{ m}^3\text{ha}^{-1}\text{leto}^{-1}$; tudi ni prikazano) ter v deželi Baden-Württemberg. Navzdol močno izstopajo borealni in mediteranski gozdovi.

V povprečju na ravni združenja posekamo 55 odstotkov prirastka, v Sloveniji okoli 70 odstotkov. Največ prirastka izkoriščata Češka (94 odstotkov) in Bavarska (84 odstotkov), najmanj pa Francija in Romunija. Vse številke kažejo, da bojazen naravovarstvenikov o pretiranem izkoriščanju gozdov zagotovo ne velja za državne gozdove v Evropi. Bolj verjetno je, da jih marsikje premalo odločno pomlajujemo.

Lesna zaloga po izbranih članicah EUSTAFOR (v m^3/ha) *slika 2*

strojno sečnjo kot mi, pri čemer ima nižji delež iglavcev v sestojih. Seveda so tam drugačni terenski pogoji, kljub temu pa primerjave kažejo, da imamo še rezerve pri izvajanju sečnje s pomočjo strojev.

Dodatne dejavnosti

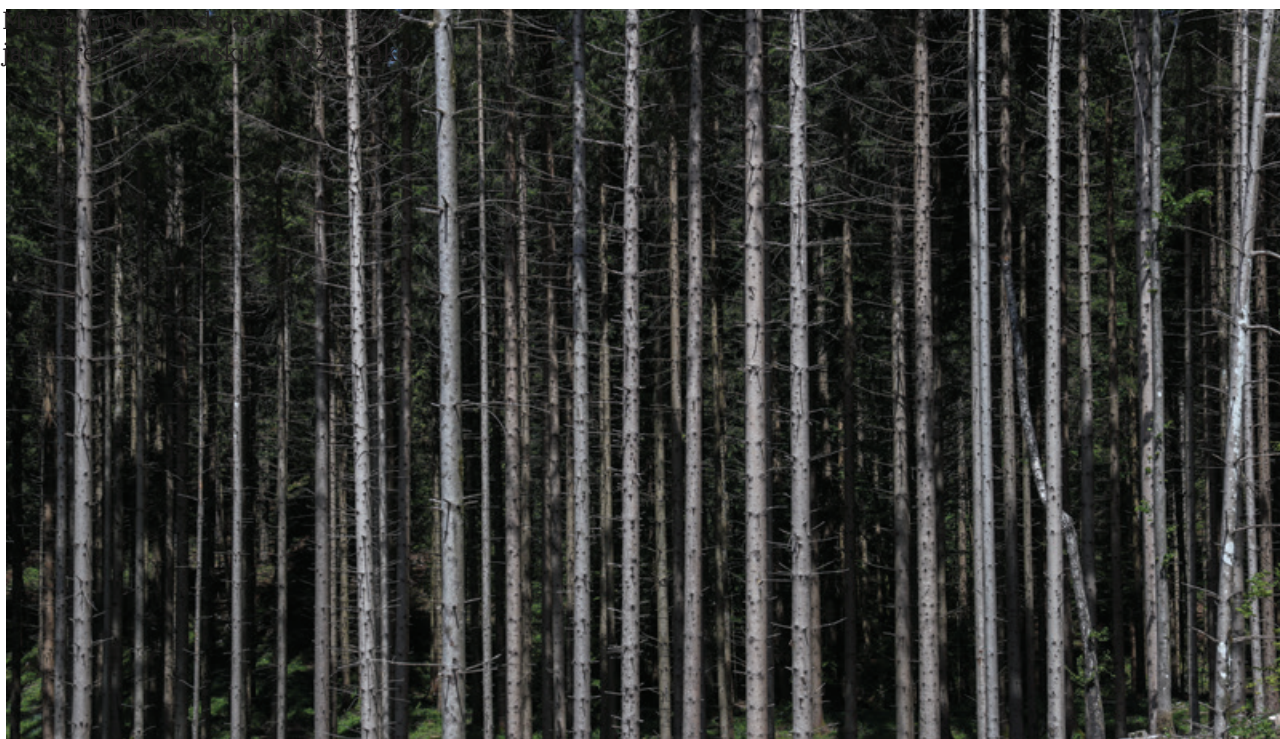
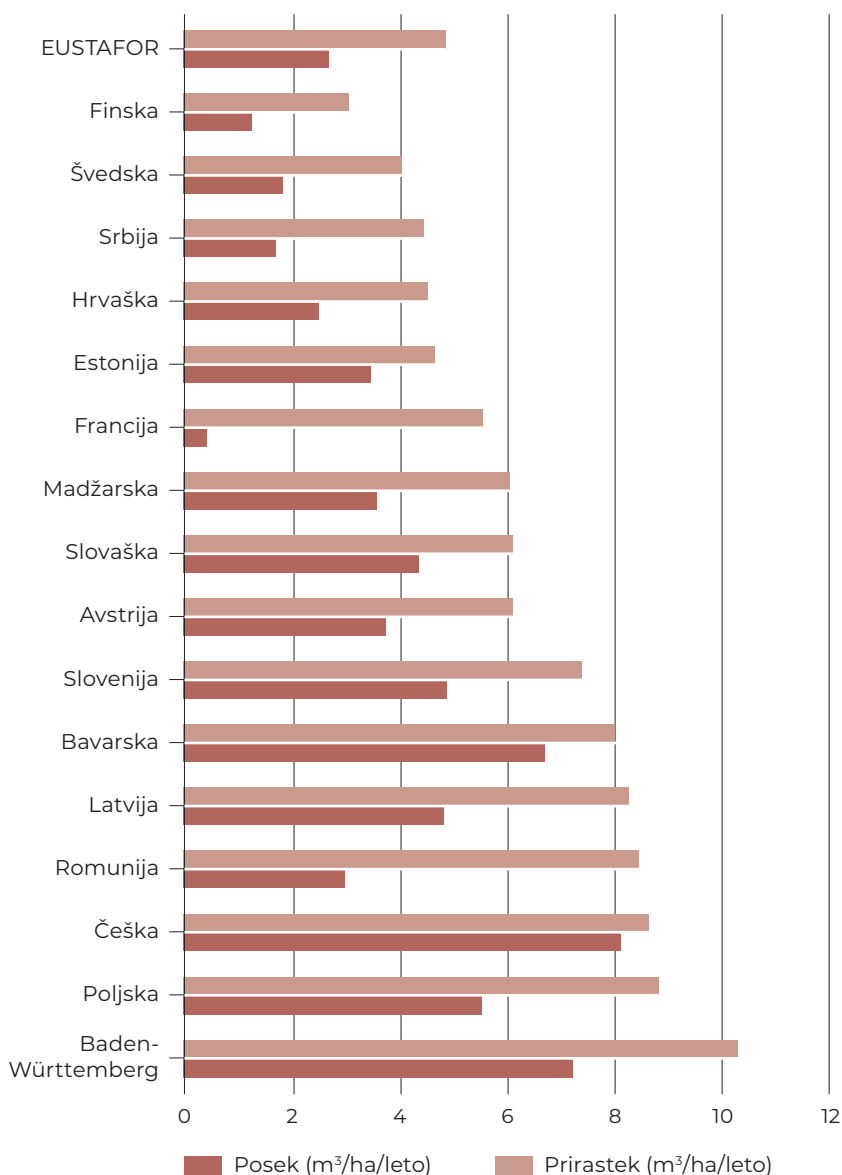
V vseh državah oziroma deželah, z izjemo Slovenije, imajo upravljavci v lastnih rokah operativno načrtovanje in izbiro drevja (ali sestojev, kjer ne izvajajo odkazila posamičnih dreves) za posek.

Poudariti velja, da imajo mnogi upravljalci državnih oziroma deželnih gozdov poleg osnovne dejavnosti, to je gozdarske, pogosto tudi različna druga pooblastila (tipično izvajanje lova, ribolova, upravljanje parkov, rezervatov) oziroma izvajajo različne druge poslovne dejavnosti (slika 5). Poleg prodaje lesa, ki jo izvajajo prav vse članice, vse skorajda brez izjeme opravljajo še dejavnost lova, sledi drevesničarska dejavnost, nato turizem z rekreacijo. Natanko polovica članic ima tudi dohodke iz nepremičninskih poslov. Slaba polovica se ukvarja še z izkoriščanjem oziroma trženjem mineralnih snovi (peskokopi, kamnolomi), vse bolj se razvija tudi energetska dejavnost.

Predelava lesa je najmanj prisotna, kajti gre za tipično navzkrižje interesov. Slovenija močno izstopa, saj nima ne dejavnosti lova ne drevesnic ali prihodkov iz turistične dejavnosti.

Posek in prirastek po izbranih članicah EUSTAFOR

slika 3

kot je primer naše družbe pri predelavi lesa.

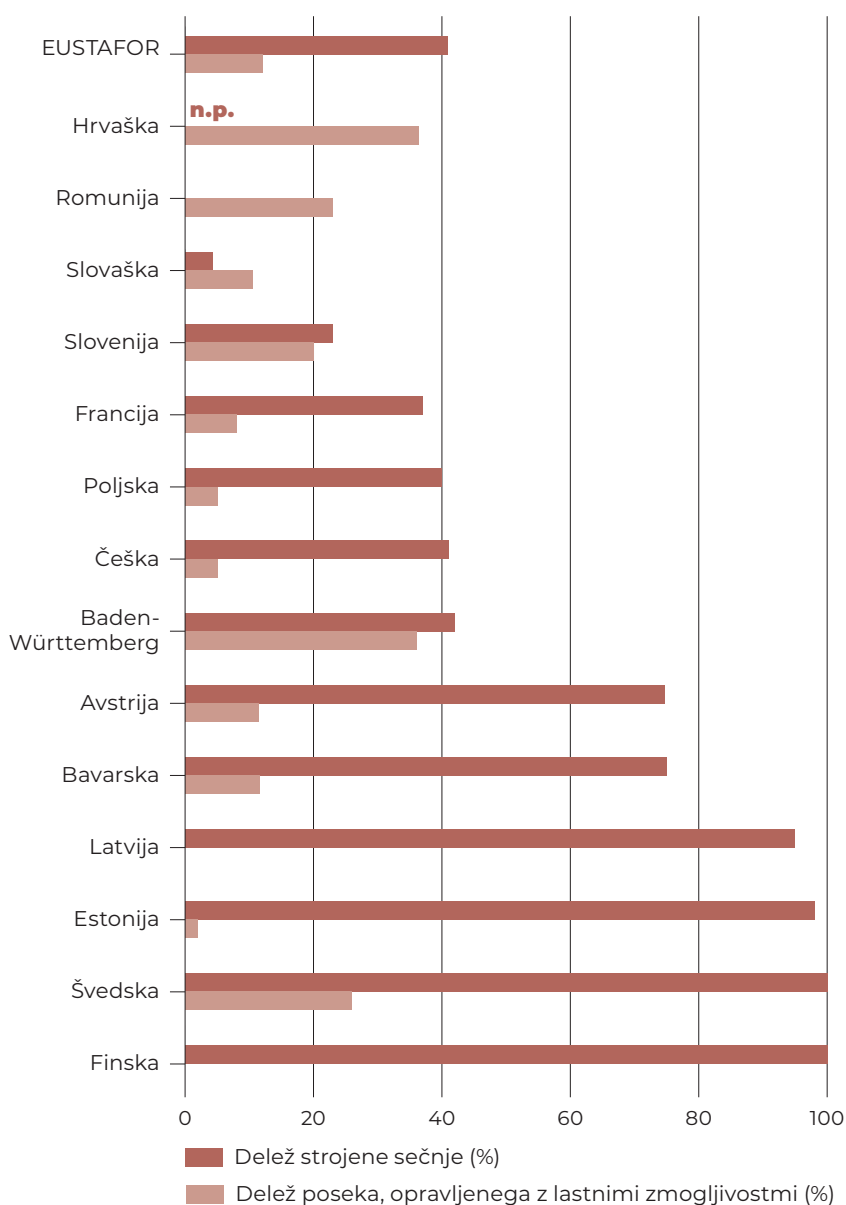
Kljub mnogokrat velikemu naboru dejavnosti glavni vir prihodkov večine članic še vedno predstavlja prodaja lesa. V povprečju članice okoli 13 odstotkov prihodkov pridobijo z drugimi posli (slika 6). Pri tem močno navzgor izstopa Avstrija. Mi smo tu še na začetku poti, kar je za tako mlado družbo razumljivo. Kot zanimivost lahko ob tem na-

vedemo, da obstajajo nekateri upravljalci v tujini tudi že znatno več kot 100 let, bavarski denimo že od leta 1752.

Poskušali smo analizirati tudi donose osnovne, gozdarske dejavnosti, in sicer na kubični meter posekanega oziroma prodanega lesa, a je žal zelo težko priti do vseh potrebnih podatkov za korekten izračun.

Delež poseka, opravljenega s strojno sečnjo, in delež poseka, opravljenega z lastnimi zmogljivostmi

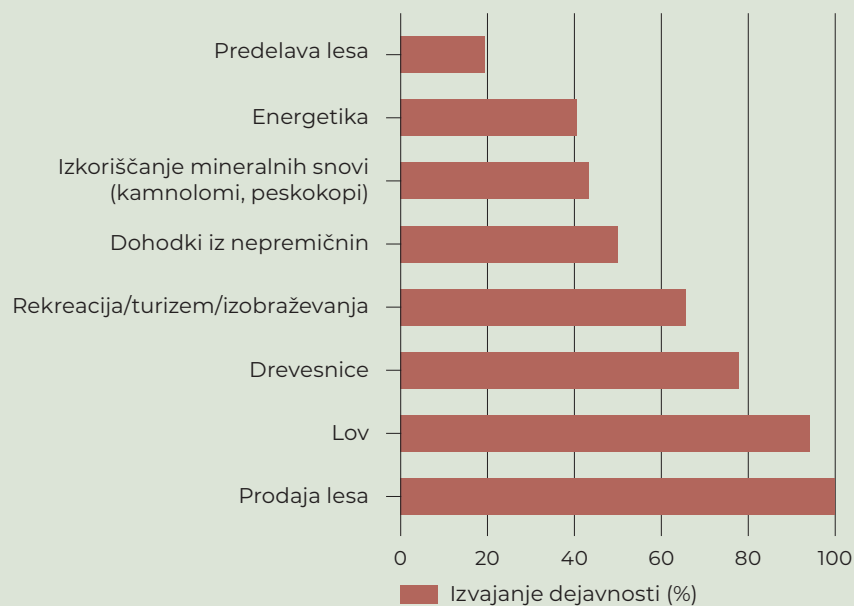
slika 4

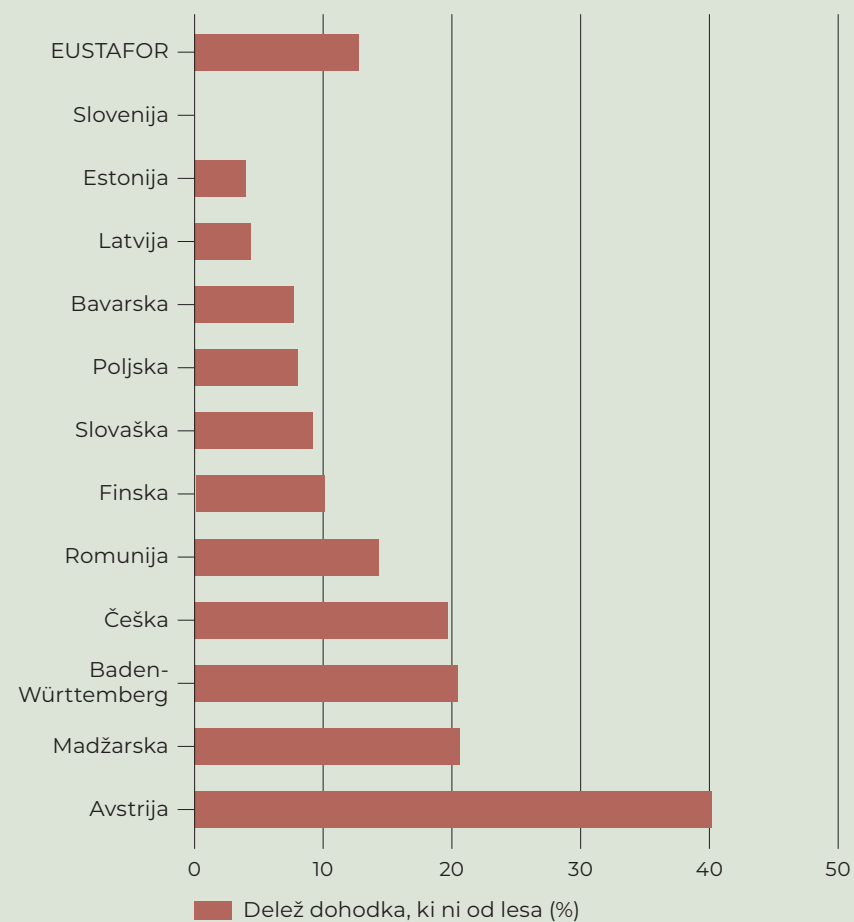
Delež članic, ki izvajajo različne poslovne dejavnosti

slika 5

Delež prihodkov po članicah, ki niso ustvarjeni s prodajo lesa

slika 6

SIDG

Slovenski državni
gozdovi

A photograph of a green forestry machine, likely a harvester or skidder, positioned on the left side of the frame. The machine's green body and mechanical components are visible. The background is a dense forest of tall, thin trees with light-colored bark, possibly birches, under a bright sky. The ground is covered with fallen leaves and some snow patches, suggesting an autumn or winter setting. The text "SLOVENSKI DRŽAVNI GOZDOVI, D. O. O." is overlaid on the right side of the image.

SLOVENSKI
DRŽAVNI
GOZDOVI,
D. O. O.

Največja slovenska gozdarska gospodarska družba – upravljalec državnih gozdov

Družba Slovenski državni gozdovi, d. o. o. (SiDG), je bila leta 2016 ustanovljena za gospodarjenje z državnimi gozdovi in je v 100-odstotni lasti Republike Slovenije. Družba v okviru opravljanja dejavnosti gospodarjenja z državnimi gozdovi upravlja državne gozdove, razpolaga z njimi in pridobiva nove gozdove.

Do sredine leta 2016 je državne gozdove upravljal Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS (kot koncedent), dela pa so izvajale zasebne gozdarske gospodarske družbe (14 družb) ter državna družba Fagus Slovenica, d. o. o. (takrat še pod imenom Snežnik, d. d.) kot koncesionarji z 20-letno koncesijo.

Zakonske podlage, dejavnost in naloge družbe

Družba je bila ustanovljena s posebnim zakonom (Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije, 2016), v katerem so natanko opredeljeni upravljanje in razpolaganje z gozdovi ter njihovo pridobivanje:

- Upravljanje državnih gozdov pomeni izvajanje ali oddajo in nadzor nad izvajanjem sečnje in spravila lesa, prevoza gozdnih lesnih sortimentov, opravljanja varstvenih in gojitvenih del ter vseh drugih del, ki so potrebna za zagotavljanje socialnih in ekoloških funkcij državnih gozdov, pridobivanja in prodaje gozdnih dobrin, gradnje in vzdrževanja gozdne infrastrukture, razen vzdrževanja gozdnih cest, ter prodajo lesa in gozdnih lesnih sortimentov ter oddajanje državnih gozdov v najem.
- Razpolaganje z državnimi gozdovi pomeni njihovo prodajo, odsvojitve na podlagi menjave ali drug način odplačne ali neodplačne odsvojitve, ustanovitev služnosti, pravice stvarnega bremena in stavbne pravice na državnih gozdovih ter skrb za pravno urejenost.

Cilji gospodarjenja z državnimi gozdovi

Zakon SiDG nalaga, da pri gospodarjenju z gozdovi zasleduje naslednje cilje:

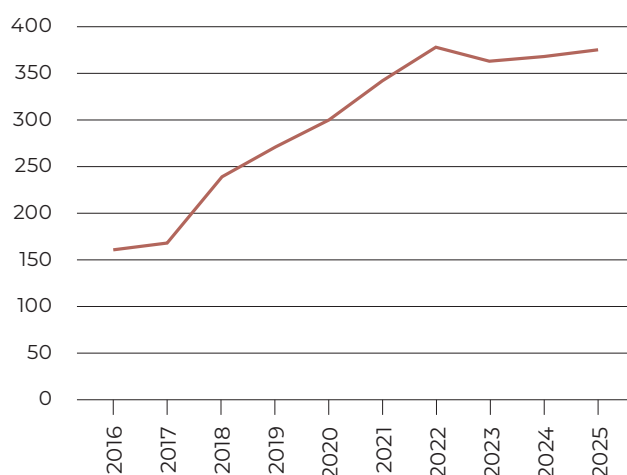
- 1.** ob upoštevanju načel trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja z državnimi gozdovi dosegati čim višji donos in kakovost gozdnih lesnih sortimentov;
- 2.** prispevati k vzpostavitvi in razvoju gozdno-lesnih verig, promociji lesa in lesnih proizvodov ter oblikovanju zelenih delovnih mest;
- 3.** dolgoročno povečevati površino državnih gozdov;
- 4.** prispevati k doseganju ciljev razvoja podeželja, zlasti ohranjanja kmetij in podeželja v gorskem in hribovitem svetu z omejenimi možnostmi gospodarjenja;
- 5.** prispevati k doseganju ciljev ohranjanja narave, zlasti k doseganju ciljev območij Nature 2000 in zavarovanih območij;
- 6.** na področju gozdov, gozdarstva in lesarstva omogočati usposabljanje strokovnega osebja ter podpirati izobraževanje in znanstvenoraziskovalno delo;
- 7.** izvajati prodajo lesa na panju v minimalnem obsegu.

- Pridobivanje gozdov pomeni vsak prenos lastninske pravice na gozdovih na Republiko Slovenijo.

Kompleksnost upravljanja državnih gozdov je glede na cilje gospodarjenja z državnimi gozdovi velika. Zasledovati moramo cilje finančnega donosa (ekonomska komponenta), ohranjanja narave (ekološka komponenta) in razvoja podeželja (socialna komponenta). Ob nezadostno razviti lesnopredelovalni industriji ne gre prezreti cilja pospeševanja razvoja gozdno-lesnih verig. Delovati moramo na zelo visoki ravni

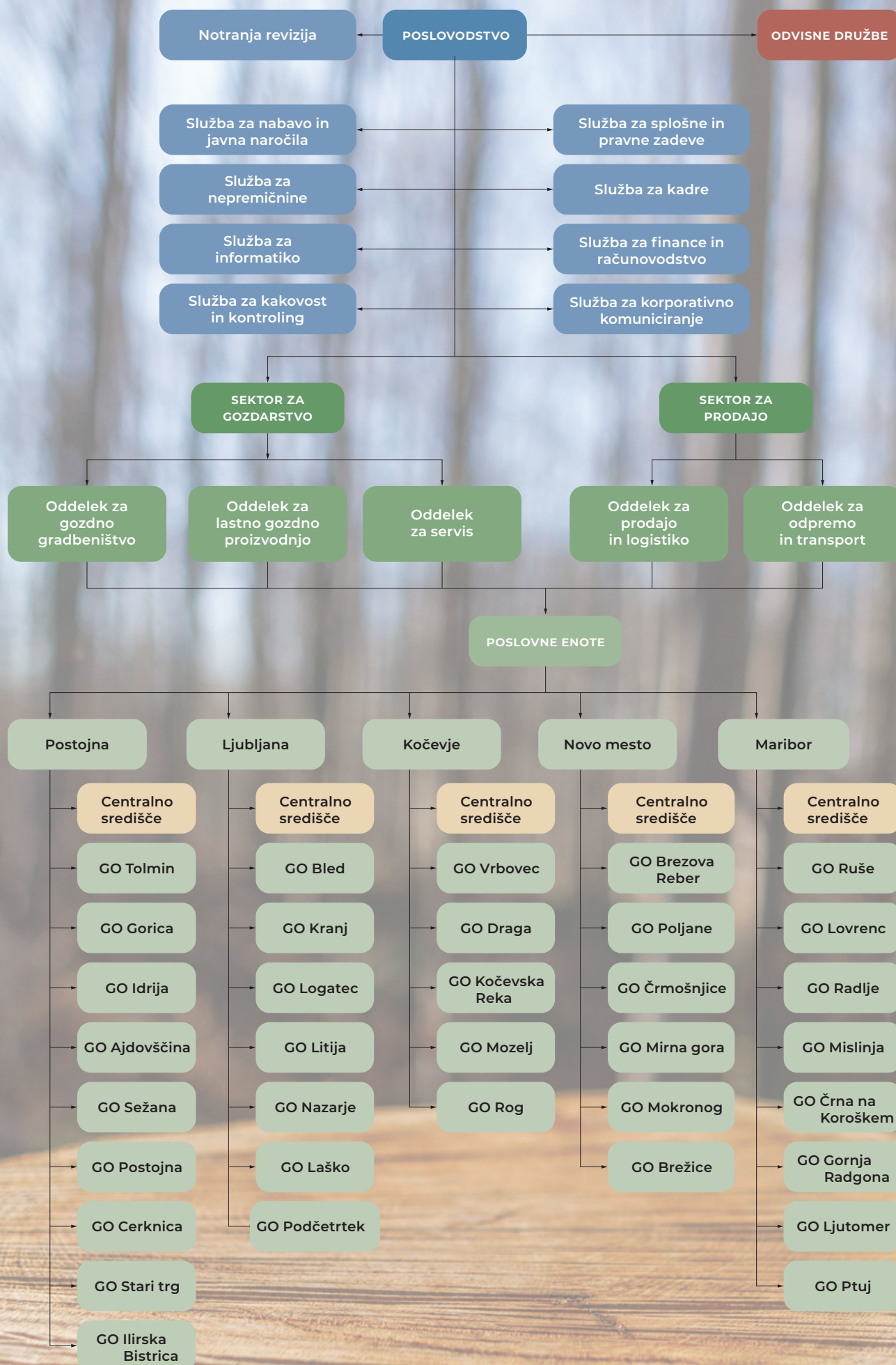
Število zaposlenih (na dan 31. 12.) po letih

slika 1

Organizacijska struktura

slika 2

okoljske in družbene odgovornosti ter pri tem usklajevati pogostoma precej divergentne cilje, kar terja veliko strokovnost, kompetenčno širino in zavzetost oziroma vztrajnost.

Danes družba praktično vse prihodke ustvari z gozdarsko dejavnostjo, natančneje s prodajo lesa. V proračunski sklad za gozdove (gozdni sklad) plačuje družba nadomestilo za upravljanje državnih gozdov, in sicer v višini 20 odstotkov prihodkov od prodaje lesa (osnova je cena lesa na kamionski cesti) iz državnih gozdov. Z dobičkom družbe razpolaga skupščina, ki jo od konca leta 2022 predstavlja Slovenski državni holding (SDH). Dividende se nakazujejo neposredno v državni proračun.

Kadri in organizacijska struktura

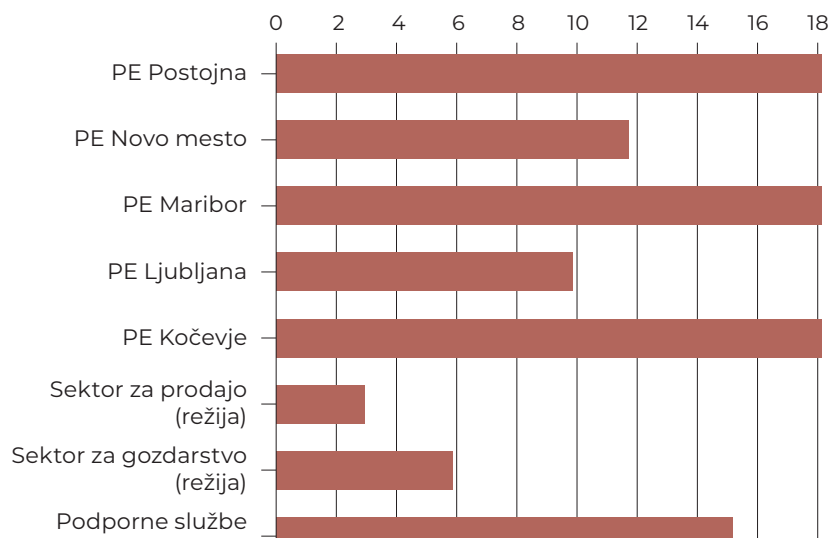
Ključ do uspeha podjetja so kadri. Danes smo število zaposlenih stabilizirali pri okoli 370 (slika 1). Krivulja je začela strmo naraščati v obdobju vzpostavljanja lastnih zmogljivosti gozdne proizvodnje in transporta.

Družba ima danes dva glavna sektorja (gozdarstvo in prodajo), pet poslovnih enot in podporne službe (slika 2). Med podpornimi službami velja izpostaviti specifično za našo družbo, in sicer službo za nepremičnine, ki vodi vse postopke v povezavi s pridobivanjem gozdov in razpolaganjem z gozdovi v imenu in za račun RS.

Delež zaposlenih (v %) po poslovnih enotah, sektorjih in podpornih službah

(stanje na dan 31. 12. 2025)

slika 3

Glavne naloge sektorja za gozdarstvo so vodenje del v gozdovih in usklajevanje z Zavodom za gozdove Slovenije glede poseka (odkazilo drevja), gojitvenih in infrastrukturnih vlaganj. Sektor poskrbi za izvedbo poseka, gojitvenih, varstvenih in biomeliorativnih del ter za vzdrževanje, popravila, rekonstrukcije in novogradnje gozdne infrastrukture (gozdne vlake, gozdne ceste in drugi infrastrukturni objekti). V okviru sektorja je skupno 35 gozdnih obratov v petih poslovnih eno-

Skupina SiDG

Matična družba Slovenski državni gozdovi ima tudi dve hčerinski družbi, obe v 100-odstotni lasti. Prva izmed njiju je Fagus Slovenica, d. o. o., ki se ukvarja s predelavo in odkupom lesa iz zasebnih gozdov (podrobneje je predstavljena v posebnem poglavju). Druga hči je invalidsko podjetje Sinpo, d. o. o., ki opravlja večinoma gojitvena in varstvena dela v državnih gozdovih, različna vzdrževalna dela, izdeluje palete in izvaja številna pomožna dela v različnih podpornih dejavnostih. Cilj te družbe je zagotavljati varno in primer-no delo osebam z omejenimi delovnimi sposobnostmi oziroma zmožnostmi (podrobneje je predstavljena v posebnem poglavju).

tah (slika 2). Poleg tega so v sektorju za gozdarstvo še oddelek za gozdno gradbeništvo (na dan 31. 12. 2025 je zaposlenih 7 pooblaščenih inženirjev/projektantov in en strokovni sodelavec), oddelek lastne gozdne proizvodnje (na dan 31. 12. 2025 je zaposlenih 112 gozdnih delavcev, 8 delovodij, vodja in poslovna sekretarka) ter oddelek za servis (na dan 31. 12. 2025 je 8 zaposlenih, od tega štirje mehaniki).

Naloga sektorja za prodajo je izvajati celoten proces logistike in prodaje gozdnih lesnih sortimentov. Sektor skrbi za dolgoročno, zanesljivo in enakomerno dobavo vseh vrst gozdnih lesnih sortimentov domačim predelovalcem lesa oziroma tujim za skupine sortimentov, kjer ni dovolj domače predelave. Na leto SiDG oskrbi več kot 200 predelovalcev in je v večini primerov njihov prvi dobavitelj, čeprav je v Sloveniji le okoli 20 odstotkov gozdov v državni lasti. Prodaja se vrši neposredno od kamionske ceste do končnega kupca, v veliki meri tudi preko skladišč. Odpremo na petih poslovnih enotah koordinira pet vodij s skupno 80 odpremniki (na dan 31. 12. 2025). Poleg tega v okviru sektorja deluje še enota lastnega transporta z 32 voznički kamionov (na dan 31. 12. 2025).

Posledica strukture delovnih mest je tudi izobrazba. Polovica zaposlenih ima zaključen vsaj višješolski program (približno 20 odstotkov jih ima vsaj univerzitetno stopnjo izobrazbe oziroma drugo bolonj-

Ali ste vedeli?

Večina zaposlenih – kar 76 % – dela neposredno na petih poslovnih enotah, ki pokrivajo ozemlje cele države.

sko stopnjo ali več). Tretjina zaposlenih ima poklicno izobrazbo ali manj, okoli 17 odstotkov pa srednješolsko stopnjo izobrazbe. Povprečna starost zaposlenih znaša okoli 42 let.

Za dejavnost, ki se odvija na terenu, kot je gozdarstvo, je razumljivo, da je večina kadrov »terenska«. Kar 76 odstotkov kadrov dela neposredno v poslovnih enotah (slika 3). Podporne službe skupaj z vodstvom družbe imajo 15-odstotni delež med zaposlenimi, ostalo odpade na vodstvo obeh sektorjev ter na oddelka za gozdno gradbeništvo in servis. Terenski strokovni kader (vodje gozdnih obratov, odpremniki in delovodje) predstavlja 33 odstotkov zaposlenih, gozdni delavci 30 odstotkov in vozniki kamionov 9 odstotkov. Pri tem velja poudariti, da družba z lastnimi zmogljivostmi opravi le približno 20 odstotkov poseka (80 odstotkov z zunanjimi izvajalci), prav tako opravimo le manjšino prevozov z lastnimi kamioni.

Strategija razvoja in izzivi za prihodnost

Družba ima veljaven strateški načrt za obdobje 2024–2028. Slednji izpostavlja štiri ključne strateške prioritete na področju vzpostavitve osnovne infrastrukture družbe oziroma skupine SiDG:

- Vzpostavitev sodobnih centralnih (regionalnih) skladišč, ki bodo optimizirala prodajo lesa in vplivala na dvig povprečne letne prodajne cene lesa.
- Razvoj lastne gozdne proizvodnje, ki bo omogočala izkoriščanje maksimalnega možnega poseka.
- Vzpostavitev sodobnega informacijskega sistema, ki bo zmanjšal tveganja in stroške družbe.
- Prestrukturiranje odvisne družbe Fagus Slovenica v dobičkonosno in sodobno lesnopredelovalno družbo.

Glavni izzivi so:

- Voditi razvoj gozdov v smeri njihove večje odpornosti (proti podnebnim spremembam) ter pri tem zagotavljati tudi njihovo ekonomsko donosnost (na primer ohranjanje deleža iglavcev). V okviru tega je treba tudi uspešno usklajevati finančne ter naravovarstvene cilje, kar postaja vse zahtevnejše.
- Zagotavljati stabilne pogoje dela za ohranjanje poslovne in strokovne vitalnosti izvajalcev gozdarskih del ter vsesplošno promoviranje poklica gozdnega delavca. Demografska slika Slovenije in Evrope ni ugodna, gozdarski poklic je nevaren in močno deficitaren. V okviru mogočega povečevati produktivnost dela pri poseku.
- Zagotavljati zanesljivo, dolgoročno stabilno in konkurenčno dobavo okroglega lesa lesnopredelovalni industriji, kar je eden ključnih temeljev za njen razvoj.
- Učinkovito obvladovanje ujm večjega obsega, ki se bodo žal vedno pojavljale, po napovedih klimatologov vse pogostejše in močnejše. Pri tem moramo pravočasno izvesti sanitarno sečnjo in sanacijo gozdov, les ustrezno skladiščiti in ga dobavljati kupcem, kolikor je mogoče kontinuirano.

POSLOVANJE

Od začetnih izzivov do stabilnega in preglednega poslovanja

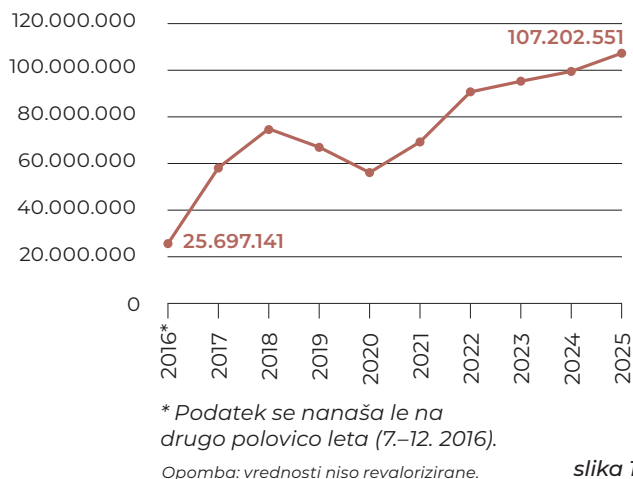

Obdobje 2016–2025 predstavlja prvo desetletje poslovanja SiDG in prinaša jasen vpogled v razvoj novega modela upravljanja državnih gozdov. V času od začetnih organizacijskih izzivov do stabilne rasti prihodkov in izboljšanja ključnih kazalnikov je podjetje zgradilo trdne temelje učinkovitega in preglednega poslovanja. Na rezultate so pomembno vplivali naravni dogodki, razmere na trgu lesa ter postopna digitalizacija procesov, ki je okrepila nadzor, sledljivost in operativno učinkovitost. V celotnem obdobju se je krepila tudi vloga SiDG kot stabilnega dobavitelja lesne surovine domači lesni industriji. Pregled kazalnikov prikazuje, kako se je podjetje v desetih letih razvijalo, prilagajalo in kako je utrdilo svojo vlogo v gozdno-lesni verigi.

Prihodki od prodaje

Na višino prihodkov od prodaje so skozi leta najbolj vplivale količina poseka, struktura gozdnih lesnih sortimentov ter razmere na domačih in tujih trgih lesa.

Čisti prihodki od prodaje v evrih

slika 1

Odstopanja po posameznih letih so predvsem posledica nihanj cen lesa in spremenljivega obsega sečnje, vključno s sanitarno sečnjo po naravnih ujmah. Čisti prihodki od prodaje so v zadnjem desetletju konstantno rasli in se približevali meji 100 milijonov evrov, razen v letih 2019 in 2020, ko so tržne cene lesa zaradi pandemije covida-19, večjih naravnih ujm in prenamožitve podlubnikov izrazito padle.

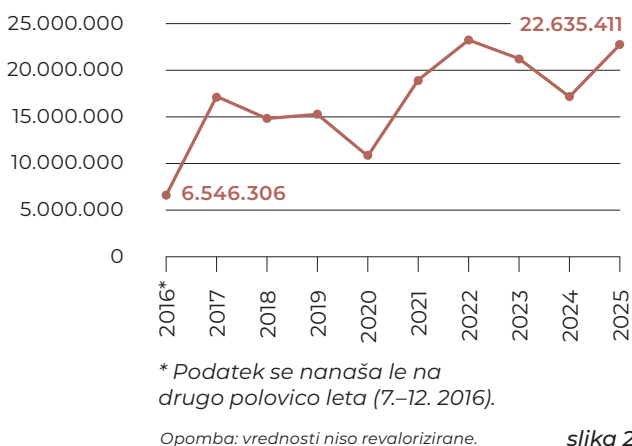
100 mio. €

čistih prihodkov
od prodaje smo
presegli v letu 2025.

Donosnost poslovanja

Kazalniki donosnosti poslovanja prikazujejo sposobnost podjetja, da iz osnovne dejavnosti ustvarja stabilen operativni rezultat. Gre za razmerje med prihodki, stroški in ustvarjeno dodano vrednostjo v okolju izrazitih cenovnih in količinskih nihanj.

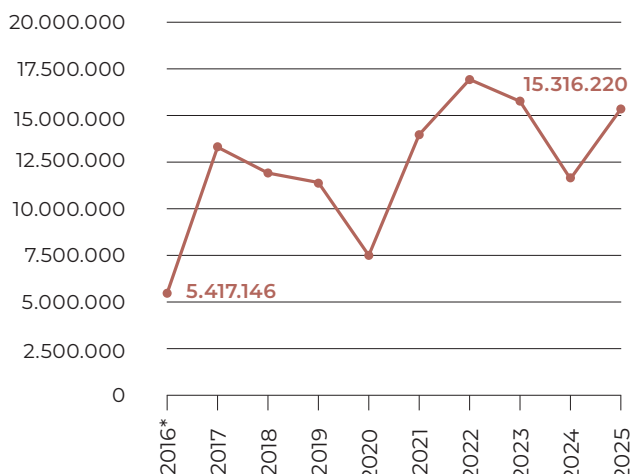
EBITDA v EUR

slika 2

EBITDA je ključen kazalnik operativne uspešnosti, saj prikazuje dobiček iz rednega poslovanja pred amortizacijo, obrestmi in davki. Kazalnik je občutljiv za razmerje med prihodki in operativnimi stroški, zato odraža tako tržne razmere kot notranjo stroškovno učinkovitost. Gibanje EBITDA v deležu od prodaje je bilo razen v letih 2020 in 2024, ko so tržne cene gozdnih lesnih sortimentov dosegale nizke ravni, stalno nad 20 odstotki.

Čisti poslovni izid v evrih

* Podatek se nanaša le na drugo polovico leta (7.–12. 2016).

Opomba: vrednosti niso revalorizirane.

slika 3

Čisti poslovni izid predstavlja končni rezultat poslovanja po upoštevanju vseh prihodkov, odhodkov, finančnih postavk in davkov. Na čisti poslovni izid poleg operativnih rezultatov vplivajo tudi finančne postavke in davčne obveznosti, zato se odstopanja med leti lahko dodatno okrepijo. Čisti poslovni izid je bil več kot 10 milijonov evrov, razen leta 2016, ko je družba poslovala le polovico leta, in leta 2020, ko so bile izrazito nizke tržne cene lesa. Rekord, skoraj 17 milijonov evrov, je bil dosežen leta 2022, ko so cene lesa v postcovidnem obdobju izrazito poskočile.

Čisti poslovni izid je bil več kot 10 milijonov evrov, razen leta 2016, ko je družba poslovala le polovico leta, in leta 2020, ko so bile izrazito nizke tržne cene lesa. Rekord, skoraj 17 milijonov evrov, je bil dosežen leta 2022, ko so cene lesa v postcovidnem obdobju izrazito poskočile.

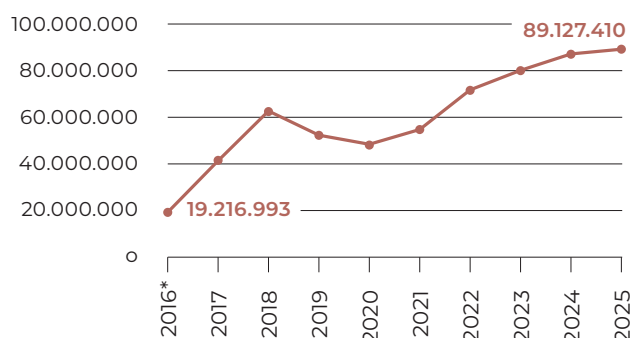

Poslovni odhodki

Sklop stroškov prikazuje finančni odraz povečanega obsega del, rasti lastne gozdne proizvodnje, rasti vlaganj v gozdove ter rasti zaposlenih. Pri tem sta pomembna predvsem obvladovanje stroškov na enoto izdelka in dolgoročna vzdržnost poslovnega modela.

Poslovni odhodki vključujejo stroške dela, storitev, materiala, energentov, amortizacije in druge odhodke, povezane z izvajanjem dejavnosti. Spremem-

Poslovni odhodki v evrih

* Podatek se nanaša le na drugo polovico leta (7.–12. 2016).

Opomba: vrednosti niso revalorizirane.

slika 4

be v višini odhodkov med leti so rezultat nihanja v obsegu del, cen storitev zunanjih izvajalcev, tržnih cen lesa, stroškov energentov ter obsega sanacijskih ukrepov.

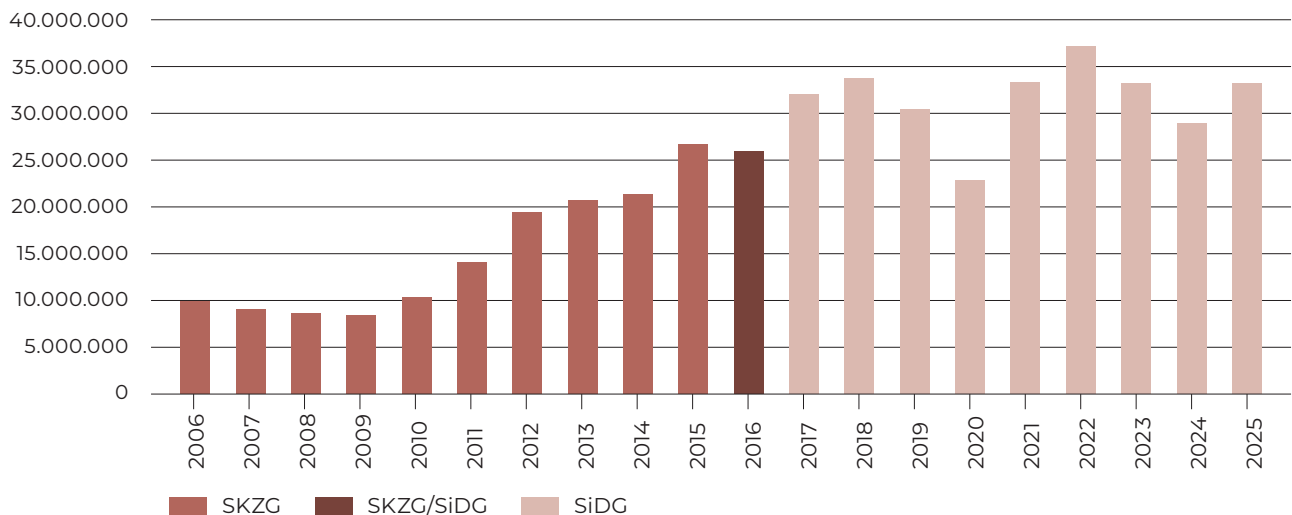
Donos za državo

Kazalnik (finančnega) donosa za državo je za obdobje od ustanovitve SiDG (julij 2016–2025) seštevek čistega poslovnega izida ter nadomestila za upravljanje

državnih gozdov. Donos za državo za obdobje od leta 2006 do junija 2016 predstavlja višina dajatve, ki so jo plačevali koncesionarji. Z ustanovitvijo SiDG se je donos iz gospodarjenja z državnimi gozdovi bistveno povečal. Revalorizirani donos je 2,14-krat večji, kot je bil povprečni letni donos prejšnjega upravljavca (slika 5).

Na gibanje kazalnika vplivajo poslovna uspešnost in učinkovitost družbe, razmere na trgu lesa ter obseg izvajanja del v gozdu.

Donos za državo v evrih

* Podatek se nanaša le na drugo polovico leta (7.–12. 2016).

slika 5

An aerial photograph of a dense forest, showing a variety of green shades from deep forest green to bright yellow-green, indicating different tree species or light exposure. The canopy is thick and textured. On the far left edge, a small portion of a person wearing a blue shirt is visible, looking down at the forest.

GOZDARSTVO

Gozdarstvo kot temelj upravljanja državnega gozdnega bogastva

Gozdarstvo predstavlja osrednjo dejavnost SiDG. Približno 238.000 hektarjev gozdov upravljamo trajnostno, sonaravno in večnamensko, kar pomeni usklajevanje gospodarskih, ekoloških in socialnih ciljev. V okviru gozdarstva poleg sečnje izvajamo gojitvena in varstvena dela, skrbimo za ekološke in socialne funkcije gozdov ter gradimo oziroma saniramo gozdno infrastrukturo (gozdno gradbeništvo je predstavljeno v samostojnem poglavju).

Ali ste vedeli?

Najmanjša letna količina sanitarnega poseka v obdobju 2016-2025 je znašala le 172.000 m³, najvišja pa 1.290.000 m³, kar je približno sedemkrat toliko.

Posek in prirastek

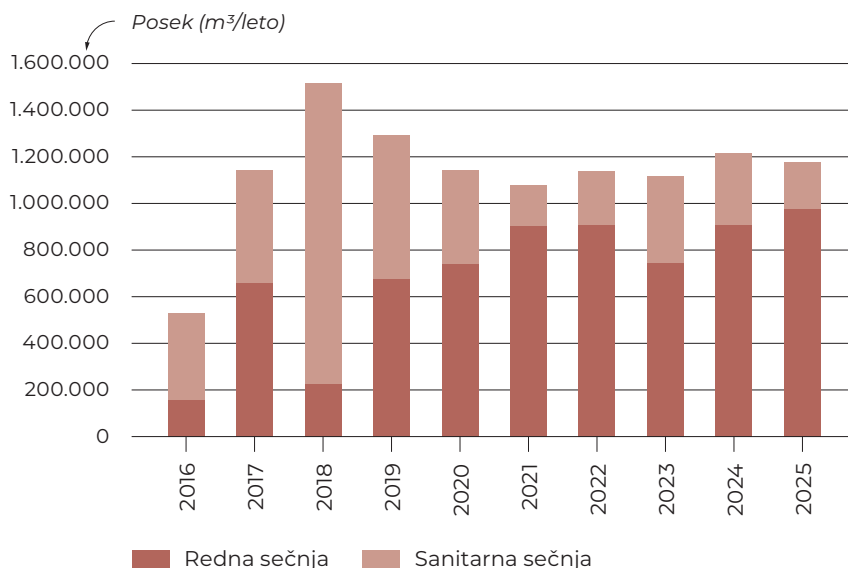
V državnih gozdovih sekamo manj, kot dopuščajo veljavni območni gozdnogospodarski načrti (za obdobje 2021–2030). Evidenca kaže, da sekamo nekje okoli 85 odstotkov možnega poseka. Vzroki, da določena količina možnega poseka ostaja neizkoriščena, so različni. Med njimi so zaprtost gozdov, soslavnina, mešana lastninska struktura, bližina infrastrukture in številni drugi.

Še večje je odstopanje poseka od prirastka, v zadnjih letih ga posekamo le okoli 73 odstotkov. Vse večji delež zrelih in prezrelih sestojev ter umirjanje prirastka jasno kažejo, da je treba gozdove odločneje pomlajevati. Če tega ne bomo počeli načrtno, nam bodo gozdove v pretežni meri pomlajevale ujme oziroma motnje. V desetih letih beležimo kar 39-odstoten delež sanitarnih sečenj v celotnem poseku (slika 1). Žal je napovedovanje obsega sanitarnih sečenj zelo nezanesljivo.

Posek (redni in sanitarni) po letih

slika 1

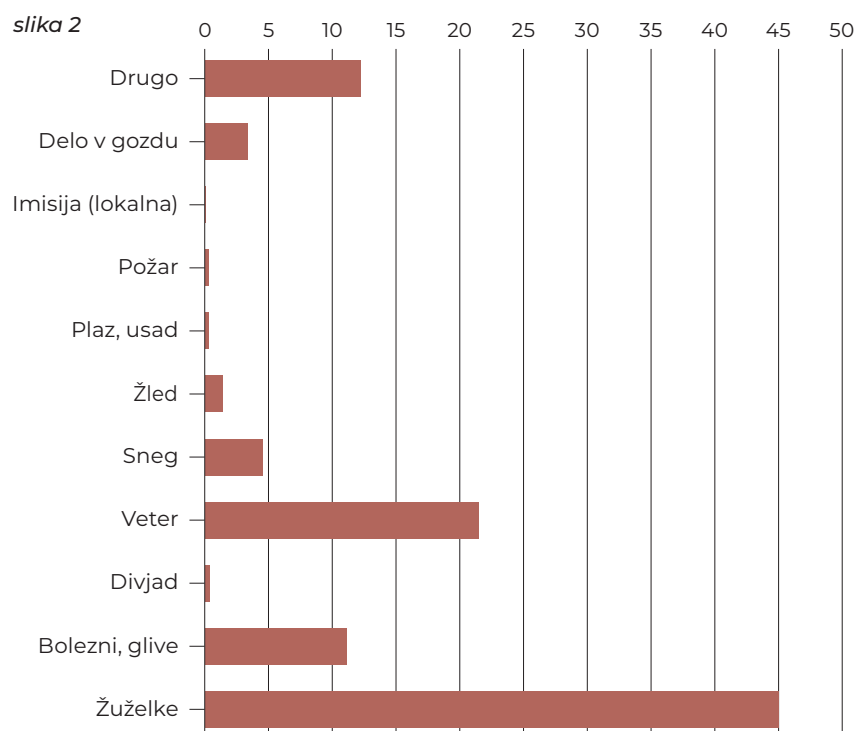
Najmanjša letna količina sanitarnega poseka je znašala le 172.000 m³, najvišja pa 1.290.000 m³, kar je približno sedemkrat toliko. Drevesna vrsta z najvišjim deležem sanitarnega poseka je seveda smreka.

Med vzroki za sanitarni posek močno prevladujejo žuželke (slika 2), predvsem veliki smrekovi lubadar. Sledi veter, nato boleznin in glive. Nezanemarljiv je tudi vpliv snega in dela v gozdu (poškodbe drevja zaradi sečnje in spravila).

Sečnja in spravilo

Sečnjo v državnih gozdovih izvajamo s sodobnimi tehnologijami. Največji delež sečnje (okoli 72 odstotkov) je še vedno opravljen na klasičen način, pri čemer spravilo lesa poteka s prilagojenimi kmetijskimi traktorji, traktorskimi prikolicami ali zgibniki. Približno 23 odstotkov sečnje opravimo s stroji za sečnjo (večinoma v kombinaciji s predsečnjo), okoli 5 odstotkov pa z žičnimi žerjavi, predvsem na tež-

Delež posameznih vzrokov za sanitarni posek (v %)

ko dostopnih terenih. Veliko večino sečnje (okoli 80 odstotkov v zadnjih letih) opravimo z našimi poslovnimi partnerji, približno petino pa z lastnimi zmogljivostmi.

Slovenske topografske razmere so pestre, ravno tako geološke. Vse to pomembno vpliva na izbor in produktivnost tehnologij. Močno nam delo kroji tudi vreme.

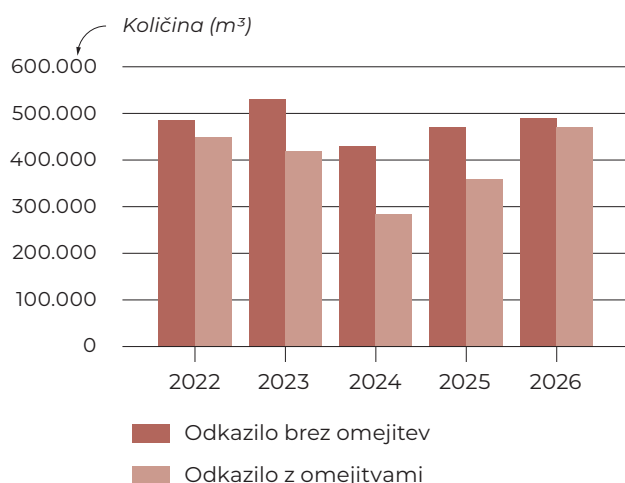
Poleg tega imamo številne omejitve časovne izvedbe del, ki izhajajo iz odločb (slika 3). Največkrat gre za omejitve zaradi prepovedi dela v dobi vegetacije. Temu sledijo omejitve zaradi divjega petelina. Omeniti velja še omejitve zaradi mirnih con oziroma zimovališč za divjad.

Okoli 85 odstotkov poseka tvorijo tri glavne drevesne vrste, in sicer bukev, smreka in jelka. Te imajo daleč največji vpliv na finančni rezultat sečnje. Smreka dosega v povprečju najvišje vrednosti v tej trojici, sledi jelka in nato z velikim zaostankom bukev (slika 4). Najvišjo vrednost dosegajo smreke pri debelini 56 centimetrov, jelke pri debelini 64 centimetrov in bukev pri debelini 49 centimetrov. To so povprečne vrednosti, ki se med rastišči in poslovnimi enotami razlikujejo. Sečnja nad omenjenimi debelinami daje nižje donose. V državnih gozdovih pri omenjenih treh drevesnih vrstah posekamo kar 54 odstotkov volumna nad komercialno optimalnimi debelinami, kar pomembno prispeva k nižjim donosom od mogočih.

Količina odkazila brez in z omejitvami – redne sečnje

slika 3

Slovenske topografske razmere so pestre, ravno tako geološke. Vse to pomembno vpliva na izbor in produktivnost tehnologij. Močno nam delo kroji tudi vreme.

Gojitvena, varstvena in biomeliorativna dela

Izvedba gojitvenih, varstvenih in biomeliorativnih del je eden od temeljev trajnostnega gospodarjenja z državnimi gozdovi. Ključni namen teh del, ki za podjetje predstavljajo izredno pomemben del vlaganj, je ohranjanje in izboljšanje kakovosti gozdov ter zagotavljanje ekoloških, socialnih in proizvodnih funkcij. Vlaganja v gojitvena, varstvena in biomeliorativna dela se izvajajo skladno z letnim načrtom gojitvenih in varstvenih del, ki ga pripravimo skupaj z Zavodom za gozdove Slove-

nije. Letni načrt teh del sledi desetini opredeljenega obsega v veljavnih gozdnogospodarskih načrtih gozdnogospodarskih enot.

V zadnjih petih letih za to v povprečju namenjamo kar okoli 4 milijone evrov letno oziroma opravimo okoli 24.000 dni letno. Glede na delež dni po obsegu prevladujejo dela

tna obnova se izvaja predvsem tam, kjer naravna obnova ne uspe zaradi prizadetosti gozda (ujme) in kjer zeliščna oziroma grmovna vegetacija izredno močno ovirata razvoj drevesnega pomladka, ali iz drugih razlogov.

V primerjavi z zasebnim sektorjem je izvedba del v državnih gozdovih bistveno bolj intenzivna. Če primerjamo količino izvedenih dnin v zadnjem petletnem obdobju, je njihov obseg v državnih gozdovih približno štirikrat večji kot v zasebnih. V državnih gozdovih izvedemo vsako leto približno 12 dnin na 100 hektarjev, v zasebnih gozdovih pa v enem letu opravijo le 3 dnine na 100 hektarjih gozdov.

V državnih gozdovih se je tradicionalno veliko vlagalo v njihovo nego, obnovo in varstvo (slika 6). Je pa obseg vlaganj znatno upadel v letih po izrednem žledu (konec januarja 2014). Poleg tega se je sredi leta 2016 upravljanje preneslo na našo družbo, ki je na začetku, zaradi velikega obsega sanitarnih sečenj in deloma tudi »porodnih težav«, potrebovala leto ali dve, da je prišla na primerno raven in ujela dinamiko, ki sledi načrtom.

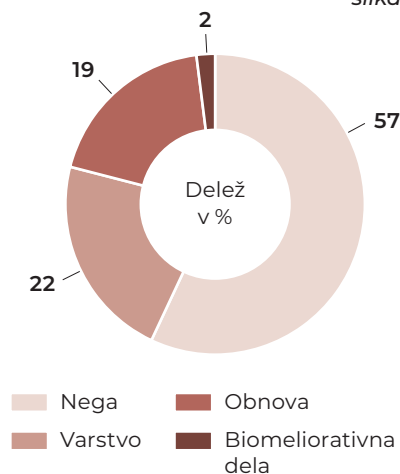
Ob vsem tem se zastavlja veliko strokovno vprašanje, kako gozdno-gospodarski načrti enot določajo obseg (in strukturo) gojitvenih ter varstvenih del. SiDG na številnih gozdnogospodarskih območjih naredi nego na skupno večji povr-

nege gozdov, ki predstavljajo 57 odstotkov skupnega obsega (slika 5). Sledijo dela s področja varstva gozdov z 22 odstotki. Obnova gozdov predstavlja 19 odstotkov, približno 2 odstotka pa biomeliorativna dela.

V desetletnem obdobju smo izvedli umetno obnovo gozdov s sadnjo na več kot 2.043 hektarjih in posadili več kot 4.758.735 sadik. Sadimo več kot 30 drevesnih vrst. Ume-

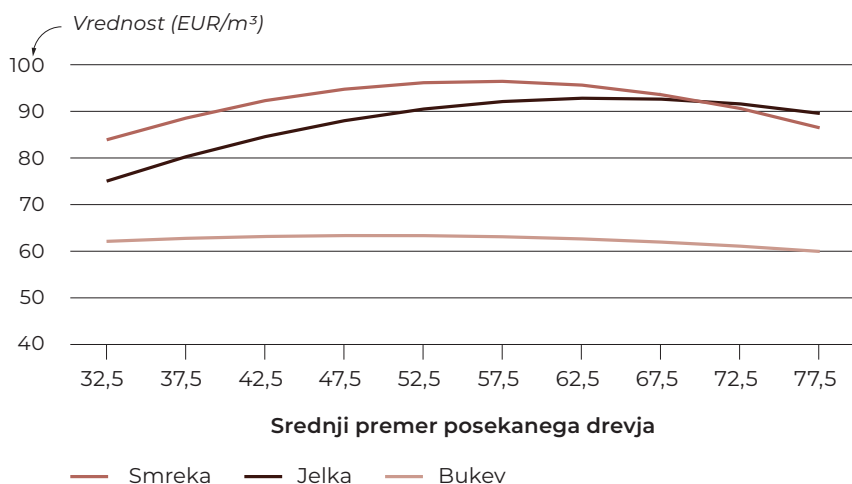
Delež dnin glede na skupino del (obdobje zadnjih petih let)

slika 5

Povprečna prodajna cena lesa smreke, jelke in buke v odvisnosti od srednjega premera posekanih dreves (pomladitvene sečnje)

slika 4

šini, kot so aktualne površine mladovja (slika 7). To je do neke mere sprejemljivo na visoko produktivnih in tudi donosnih rastiščih (denimo del Murske Sobote in Maribora), zelo težko pa je najti strokovne argumente za takšno intenziteto gojitvenih vlaganj na povprečnih in celo podpovprečnih rastiščih.

Družba je bila uspešna tudi pri koriščenju sredstev iz Programa razvoja podeželja, ki omogoča financiranje tovrstnih ukrepov tudi v državnih gozdovih. Del sredstev za gojitvena in varstvena dela smo prejeli tudi iz proračunskih sredstev Republike Slovenije.

Glavnino del izvajamo s pomočjo zunanjih izvajalcev. V obdobju 2016–2025 smo večino del izvedli po okvirnih sporazumih, manjši del – predvsem dela, ki so vezana na sočasno izvedbo s sečnjo – pa so izvedle ekipe lastne gozdne proizvodnje. Od leta 2024 nekaj obsega izvede tudi hčerinska družba Sinpo. Nekaj gojitvenih del smo izvedli tudi preko projektov Natura Mura in LIFE Restore for MDD.

85 %

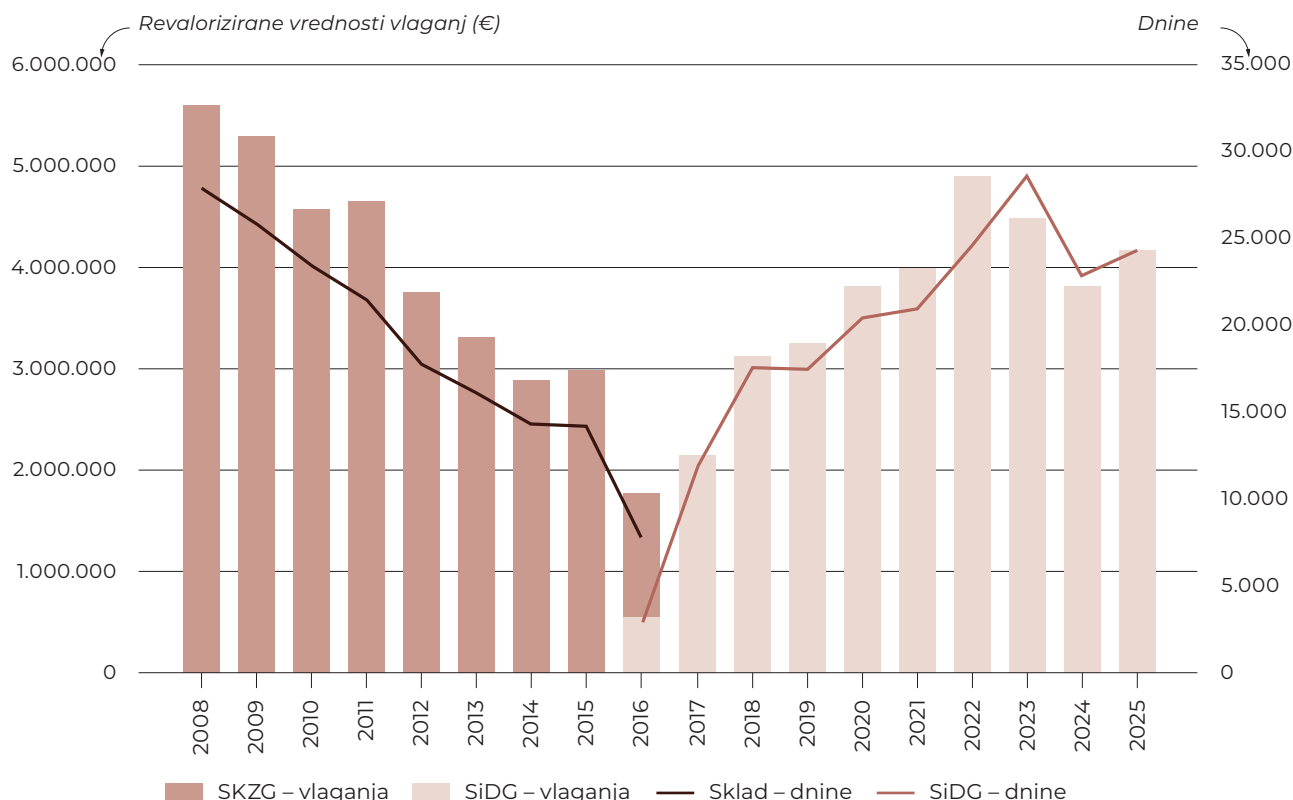
je izvedba možnega poseka v državnih gozdovih.

Zunanji izvajalci del

Demografija, zahtevnost gozdarskega poklica, urbanizacija družbe so zelo verjetno pomemben del vzrokov za upadanje števila izvajalcev (slika 8). Temu se zoperstavljamo s popularizacijo poklica, krepitvijo dolgoročnih partnerskih odnosov z izvajalci in dvigovanjem produktivnosti del. Slednje predvsem z uvajanjem najsodobnejše mehanizacije, imamo pa kot država še velike rezerve pri pripravi delovišč. Zlasti z odkazilom, ki ga je smiselno prostorsko bolj koncentrirati, gojiti drevje do zmernih debelin in izvajati le strokovno utemeljen gozdni red.

Vlaganja v gojenje, varstvo gozdov in biomeliorativna dela ter dnine po letih – primerjava obdobja Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS (SKZG) in Slovenskih državnih gozdov (SiDG)

slika 6

Ključni izzivi

V letu 2026 smo prešli na nov način oddaje del preko dinamičnega nabavnega sistema, ki omogoča vključevanje (novih) izvajalcev skozi celotno obdobje javnega naročila. Novost je tudi centralno naročanje sadik in sklenitev večletnih pogodb z registriranimi drevesničarji, ki prinaša boljši nadzor nad dobavo gozdnega reprodukcijskega materiala in višjo kakovost sadik. V luči zaostrenih podnebnih sprememb bomo nadaljevali sodelovanje z raziskovalnimi ustanovami in preizkušali nove koncepte nege in obnove gozdov.

Z doslednim izvajanjem gojitvenih, varstvenih in biomeliorativnih del družba ohranja trajnostno gospodarjenje z državnim gozdnim bogastvom. Realizacija del, ki je skladna z načrtovanim obsegom v gozdnogospodarskih načrtih, natančno načrtovanje in inovativni pristopi zagotavljajo, da bodo slovenski gozdovi tudi v prihodnje vitalni, produktivni in odpornejši v spreminjajočem se podnebj.

Pri tem kot ključne izzive vidimo:

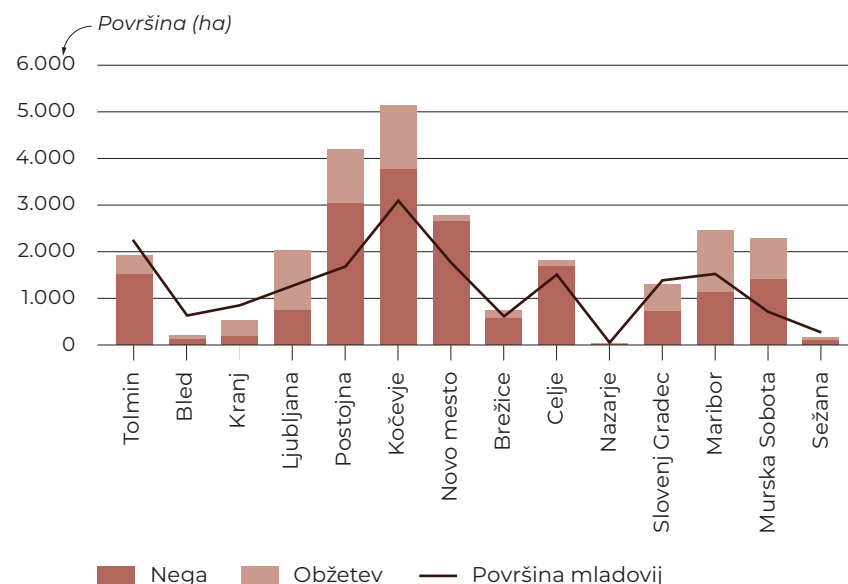
- Nadaljnje uvajanje najsodobnejših tehnologij, povečevanje dela, opravljenega s stroji, dvig produktivnosti del.
- Permanentno delo na kadrih, tako mladih, ki šele prihajajo na trg dela,

kot stalno usposabljanje in ohranjanje obstoječih.

- Treba bo zmanjšati sezonske omejitve dela, saj ni presežka izvajalcev, poleg tega vsi potrebujemo stalno delo vse leto. Pomembno je tudi zagotavljati stalno oskrbo z lesom za lesnoprredelovalno industrijo.

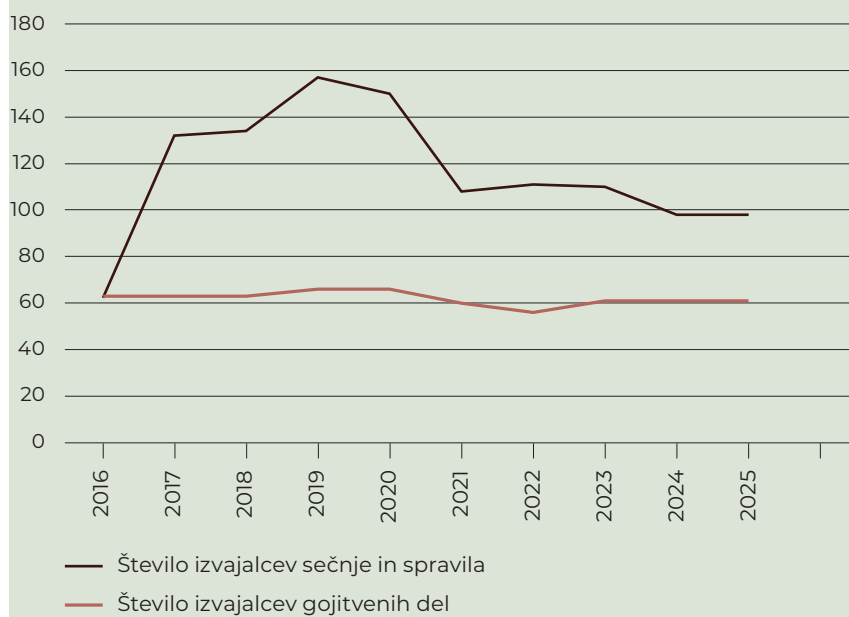
Površina izvedenih hektarjev nege mladovij ter obžetve v primerjavi s površino samih mladovij po gozdnogospodarskih območjih

slika 7

Število izvajalcev sečnje in spravila ter gojitvenih, varstvenih in biomeliorativnih del po letih

slika 8

- Izbiro drevja za posek (odkazilo) in izbiro delovišč (izbor odsekov za redno sečnjo) je treba prostorsko boljše skoncentrirati, v večji meri izvajati robne sečnje oziroma sečnje v pasovih. Poškodbe tal, sestoja in pomladka so namreč pri tem manjše, učinkovitost dela pa večja.

- Tudi v prihodnje se bomo proaktivno vključevali v sistem gozdnogospodarskega in gozdnogojitvenega načrtovanja in pristopili k samostojni pripravi preliminarne letnih načrtov sečnje.

- Gozdni red, zlasti zlaganje vej iglavcev, je treba omejiti le na delovišča, kjer je to nujno potrebno oziroma strokovno utemeljeno.

- V gozdnogospodarskih načrtih je treba postaviti nižje ciljne preme-re, zlasti na produktivnejših rastiš-čih. Zelo debelo drevje, če je še vitalno (in ne trohni), ni kakšen poseben doprinos k ciljem ohranjanja narave, je pa njegova vred-nost znatno manjša in terja ročno sečnjo.

V luči zaostrenih podnebnih sprememb bomo nadaljevali sodelovanje z raziskovalnimi ustanovami in preizkušali nove koncepte nege in obnove gozdov. Z doslednim izvajanjem gojitvenih, varstvenih in biomeliorativnih del družba ohranja trajnostno gospodarjenje z državnim gozdnim bogastvom.

- Koncept gojitvenih in varsvenih del, ki izvira večinoma iz sredine 20. stoletja (švicarska šola Schädelina in Leibundguta) je nujno strokovno prevetriti. Mnogo ukrepov izvira iz časov, ko smo z enim kubičnim metrom lesa lahko pokrili eno plačo zaposlenega. Danes potrebujemo za izplačilo ene plače okoli 20 kubičnih metrov. Cenovni razpon med sortimenti višje kakovosti (delež sortimentov vrhunske kakovosti, ki se uporabljajo pri proizvodnji glasbil in za vrhunske furnirje, je zelo majhen) in povprečnimi, ki nastanejo tudi v nenegovanih sestojih, ni velik, kar pomeni, da se vložek gojenja težje povrne.

- Zelo velik izziv bodo ujme oziroma motnje v gozdovih. Iz tega razloga nujno potrebujemo zadostne skladiščne zmogljivosti, vitalen bazen prevoznikov in gozdarskih izvajalcev ter razumne predpise.

- V luči podnebnih sprememb, nepremišljenega vztrajanja pri »nesprejemanju« rastiščem tujih vrst (vključno s smreko, ki marsikje ni naravna) bo zelo težko ohranjati delež iglavcev v naših gozdnih fondih. To utegne imeti zelo verjetno resne posledice za bodoče donose, lesnoprredelovalno industrijo in tudi številne ekosistemske storitve, saj so iglavci zelo dobrodošli tudi z vidika klime, interakcij med gozdom in padavinami, nujni so za številne organizme, prilagojene nanje ...

- Že desetletja imamo nerešen problem prevelikega vplivanja divjadi (zlasti jelenjadi) na gozdne ekosisteme, predvsem na pomlajevanje. Sestoji, ki so nastajali zadnjih šestdeset let, imajo iz tega naslova osiromašeno drevesno sestavo. Verjetno moramo narediti dvoje. Odločno zmanjšati gostoto populacij problematičnih rastlinojedov ter istočasno pogumno pospešiti pomlajevanje državnih gozdov, ki imajo enormno velik delež starih sestojev.

PRODAJA IN
LOGISTIKA

Od gozda do kupca – deset let razvoja prodaje in logistike

Prodaja in logistika sta ključna dejavnika, ki povezujeta trajnostno gospodarjenje z državnimi gozdovi in trgi. SiDG je z nastankom leta 2016 prevzel nalogo, da vzpostavi učinkovit in pregleden sistem prodaje lesa ter organizira logistiko od kamionske ceste do kupca. Po ukinitvi koncesij se je moral sistem oblikovati na novo – brez predhodnih modelov, a z jasnim ciljem: zagotoviti zanesljivo prodajo, pošteno (tržno) vrednost in sledljivost lesa od gozda do kupca.

Prvi prodani kubični meter lesa je pomenil začetek nove zgodbe. Danes SiDG na leto proda okoli 1,2 milijona m³ lesa, od tega približno polovico iglavcev in polovico listavcev. V obdobju sanacij škod zaradi abiotičnih in biotskih dejavnikov je bil delež iglavcev občutno višji.

Organiziranost prodaje in logistike

V prvih letih je bila prodaja usmerjena predvsem v vzpostavitev zaupanja in stabilnih poslovnih odnosov s kupci. Postopoma se je iz prvotnega – manjšinskega, še delno začasnega organizacijskega sistema razvil sodoben, pregledno strukturiran prodajni model v okviru sektorja za prodajo, ki omogoča skrbno načrtovanje prodaje in logistike ter stabilno in zanesljivo odpremo in dobavo lesa do poslovnega partnerja. Glavnino danes predstavljajo dolgoročne pogodbe in neposredna prodaja lesa domačim predelovalcem. Struktura načinov prodaje odraža organizacijske spremembe pri gospodarjenju z državnimi gozdovi, po drugi strani pa tudi spremembe v poslovnih modelih družbe SiDG (2016–2025).

Leta 2024 je SiDG v Sloveniji prodal približno 68 odstotkov vsega lesa, kar pomeni, da aktivno spodbuja razvoj domače industrije. V tujino se prodaja les slabše kakovosti, za katerega v Sloveniji ni dovolj industrijske predelave. Hloderina iglavcev se skoraj 100-odstotno prodaja domači lesni industriji. Vsi gozdni lesni sortimenti (GLS) so certificirani po sistemih FSC in PEFC, kar zagotavlja nadzor nad izvorom in trajnostjo. Les za energetske namene je certificiran po shemi SURE.

Ključni premiki

Letna količina prodanega lesa je znašala v zadnjih desetih letih povprečno 1,2 milijona m³. Delež organiziranosti prevozov lesa od kamionske ceste do kupca je skozi

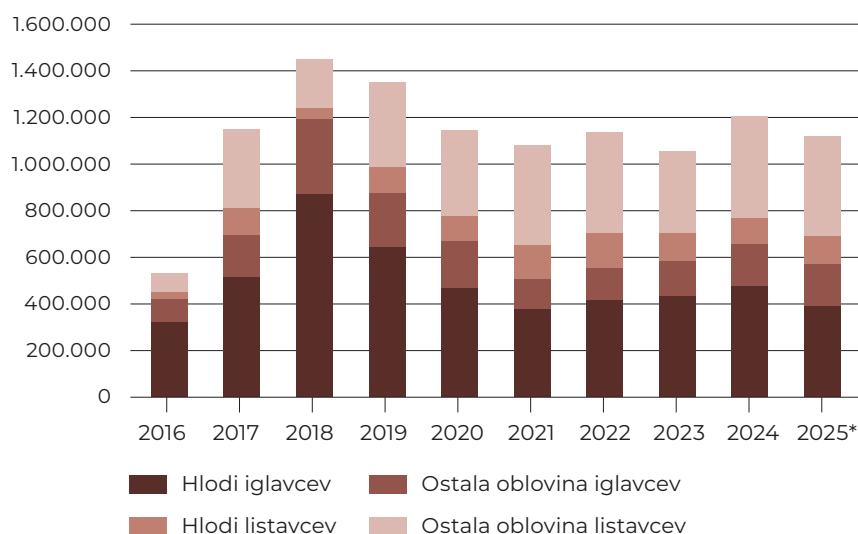
Ali ste vedeli?

Delež lesa iz državnih gozdov v dobavah slovenskim žagam znaša okoli 30 %, čeprav je državnih gozdov le 20 %.

Struktura prodaje okroglega lesa (v m³)

slika 1

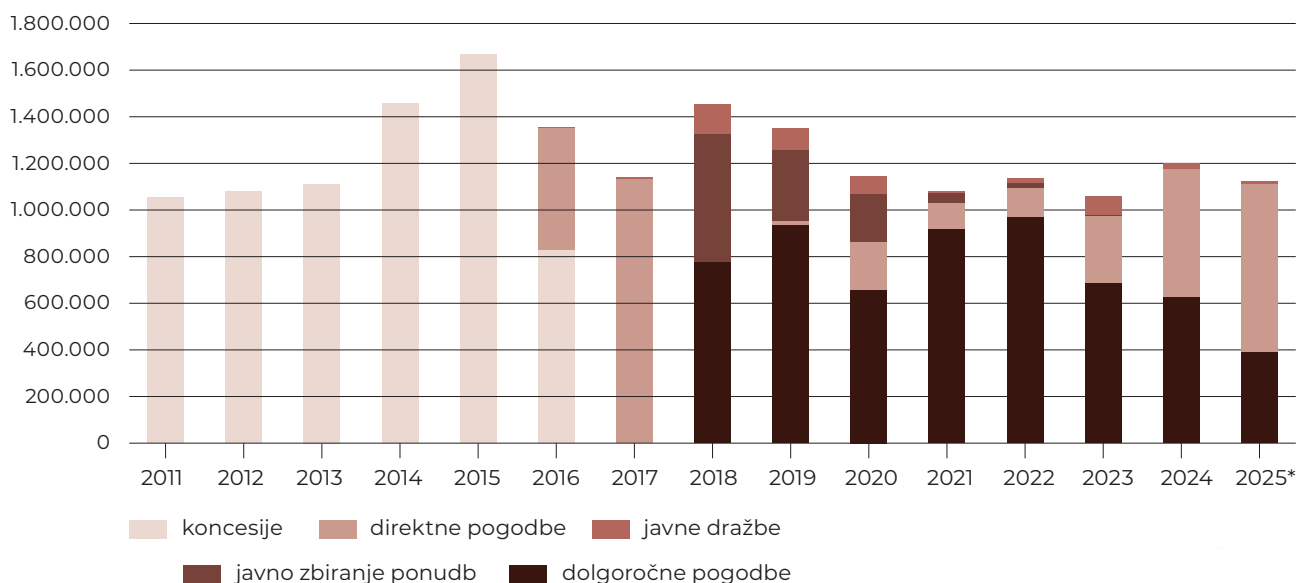
leta naraščal in danes dosega nad 90 odstotkov. Z rastjo obsega so se razvijale tudi prodajne metode – od klasičnih pogodb in ročnih izmer do digitalnih orodij, ki omogočajo pregledno spremljanje prodajnih tokov.

V letu 2023 je SiDG postopno opustil prodajo ostale oblovine listavcev in iglavcev preko domačih posrednikov in prešel na prodajo neposredno končnim predelovalcem lesa. S takšnim načinom prodaje je SiDG začel dosegati višjo prodajno ceno izbranih sortimentov.

Za prihodnost se načrtuje vzpostavitev sodobnih regionalnih skladišč, ki bodo omogočila boljše upravljanje zalog, krajši odzivni čas ter višjo dodano vrednost pro-

Načini prodaje (v m³)

slika 2

danega lesa. Zbiranje lesa na strateških točkah bo kupcem omogočilo zanesljivejšo dobavo, hkrati pa zmanjšalo stroške odpreme in transporta.

Logistika in transport

Logistika je hrbtenica prodajnega sistema. V prvih letih se je SiDG močno naslanjal na zunanje izvajalce, danes pa sistem temelji na uravnoteženi kombinaciji lastnih zmogljivosti (okoli 20 odstotkov) in zunanjih partnerjev. Če je bilo leta 2023 z lastnim transportom s kamionske ceste prepeljanih 200.000 m³, je ta leta 2024 narasel na 245.000 m³ lesa, v letu 2025 pa je dosegel že 295.000 m³.

Razvoj logistike je usmerjen v optimizacijo poti, krajše prevozne razdalje in večjo učinkovitost. SiDG postopno razvija digitalizacijo načrtovanja prevozov, uvaja informacijske rešitve za spremljanje transportnih tokov in vlaga v sodobno transportno floto. Poseben poudarek je na usklajevanju prevozov z zahtevami kupcev (na primer les nestandardnih dimenzij, predvsem daljši sortimenti) in povečanju deleža polnih voženj.

Vzporedno se izboljšuje gozdna infrastruktura – gozdne ceste, začasna skladišča, trajna gozdna skladišča in nakladalne točke. Logistika tako postaja ne le podporna, temveč strateška dejavnost, ki vpliva na blazjenje motenj v gozdni proizvodnji, ceno, kakovost in pravočasnost dobave.

Povezava s trgom

SiDG sodeluje z več kot 200 domačimi pogodbenimi kupci. Dolgoročne pogodbe zagotavljajo predelovalcem stabilno dobavo surovine, kar je pomemben pogoj za rast domače industrije. Tudi neposredne pogodbe so večinoma sklenjene z domačimi predelovalci. SiDG je pomemben oskrbovalec lesnopredelovalne industrije, ki proizvaja žagani les, furnir in mehansko celulozo v Sloveniji, ter neposredno ali posredno preko proizvajalcev lesnega goriva (sekanci) oskrbuje tudi sektor energetike.

S spremembo organiziranosti in ustanovitvijo SiDG se je na ravni Slovenije okrepila industrija proizvodnje žaganega lesa, še posebej pri hlodovini iglavcev.

Del lesa, predvsem vrednejši sortimenti, se prodaja na licitacijah, kjer se dosegajo nadpovprečne cene. Poseben pomen predstavljajo individualni kupci – fizične osebe (okoli

90 %

prevozov lesa do kupcev organizira SiDG.

1.500 kupcev letno), ki jim SiDG zanesljivo dobavlja energetske les, in manjša podjetja, ki delujejo lokalno in ustvarjajo delovna mesta.

Tu je prakse, zlasti iz Avstrije in Nemčije, kažejo smer, v katero se SiDG razvija: večja centralizacija, večja digitalna povezanost prodaje in logistike ter hitrejša odzivanje na tržne spremembe.

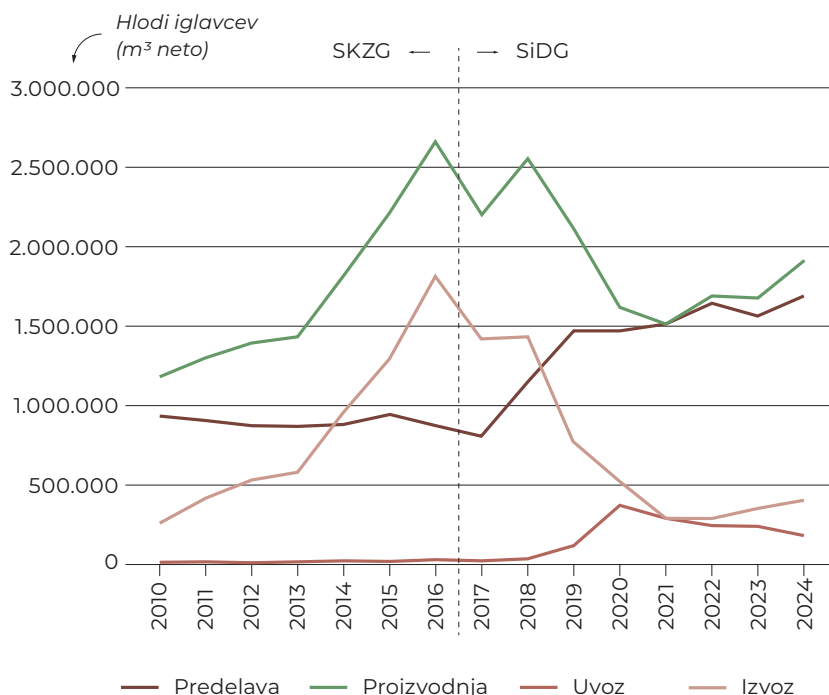
Med glavnimi izzivi ostajajo nihanje cen lesa in lokalni ter globalni vplivi podnebnih sprememb na sečnjo in transport. SiDG bo ohranjal ravnovesje med tržno učinkovitostjo in trajnostnim delovanjem. Poudarek bo ostal na povečevanju dodane vrednosti in čim večji predelavi lesa v Sloveniji z namenom krepitve slovenskega gospodarstva. V prihodnje bo razvoj prodaje in logistike vpet v širšo energetske in podnebno politiko. Les bo vse bolj iskan kot

obnovljivi material, zato bo učinkovita organiziranost prodaje ključna za trajnostni prehod.

Prodaja in logistika v SiDG nista le poslovni funkciji, temveč temeljni povezavi med gozdom, gospodarstvom in ljudmi. V desetih letih je podjetje iz začetnega sistema zgradilo zanesljivo mrežo, ki zagotavlja stalno in zanesljivo oskrbo z lesom, transparentnost in dodano vrednost slovenskega lesa.

Proizvodnja, predelava in zunanja trgovina hlodovine iglavcev

slika 3

Načrti za naprej

V prihodnjem desetletju SiDG načrtuje postopno povečanje letne količine poseka na 1,3 milijona m³. Cilj je okrepiti lastne logistične zmogljivosti, zgraditi sodobna regionalna skladišča in uvesti digitalno platformo, ki bo povezovala proizvodnjo, prodajo, logistiko in kupce v enoten sistem.

A photograph of a forest scene. In the foreground, a large tree trunk is covered in thick green moss. A small red mark is visible on the moss. The ground is covered with fallen brown leaves. In the background, there are more trees with autumn-colored foliage. The text "LASTNA GOZDNA PROIZVODNJA" is overlaid in the bottom right corner.

LASTNA
GOZDNA
PROIZVODNJA

Krepitev operativne odpornosti in strokovnega razvoja družbe

Ko je SiDG leta 2016 prevzel upravljanje državnih gozdov, sta se sečnja in spravilo lesa v celoti izvajala preko zunanjih izvajalcev. Kmalu se je pokazalo, da takšna odvisnost od trga omejuje stabilnost izvajanja del, zlasti v obdobjih naravnih ujm, motenj na trgu dela ali obsežnih sanitarnih sečenj. Zunanje izvajalce je za zelo neugodna delovišča ter v primeru povečanega obsega del v zasebnem sektorju ali bližnji tujini tudi težje zagotoviti. Zato je SiDG postopno začel razvijati lastno gozdno proizvodnjo (LGP), ki temelji na strokovno usposobljenih ekipah in sodobni gozdarski mehanizaciji. Danes z lastnimi ekipami v državnih gozdovih opravimo približno petino vseh storitev sečnje in spravila.

Operativni problemi gozdne proizvodnje

Izpostavili bi predvsem sledeče izzive, s katerimi se soočamo pri delu v gozdu:

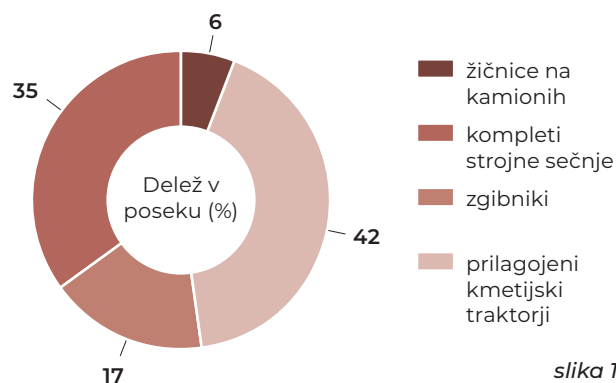
- Optimalnih razmer za delo, ko so temperature pod lediščem daljša obdobja, skorajda ni več. Zlasti na nižjih nadmorskih višinah razmer za pravo zimsko sečnjo zlepa ni.
- Velike težave pri organizaciji dela nam vse leto poleg vremenskih pregлавic povzročajo še številne sezonske omejitve del, ki so mnogokrat nepotrebne in nerealne, če želimo dela v določenih predelih sploh izvesti.
- Zaradi predolghih proizvodnih dob in neargumentiranih naravovarstvenih zahtev po debelem drevju se nam delež komercialno in tehnološko predebelega drevja še naprej povečuje. Vse to otežuje učinkovito rabo strojne sečnje in povzroča pomembne finančne izgube zaradi kakovosti lesa.
- Velike rezerve imamo še pri prostorskem redu odkazila. V večji meri bi morali upoštevati prostorski red (na primer ob naravnih linijah premikov strojev: robne sečnje, sečnje v pasovih) in sečnje smiselno koncentrirati. S tem prihaja do manj poškodb tal, pomladka in sestoja. Poleg tega je delo produktivnejše in ogljični odtis je manjši. Pri odkazilu moramo v maksimalni meri upoštevati specifične predvidenih tehnologij.

Strateški stebler

Vzpostavljane lastnih zmogljivosti ni bilo namenjeno nadomeščanju zunanjih izvajalcev, temveč predvsem krepitvi operativne odpornosti sistema. Ta se kaže v hitrejšem odzivanju ob ujmah, v boljšem nadzoru nad delom v zahtevnih razmerah, ohranjanju stalne kakovosti izvedbe del ter večji prilagodljivosti letnim in prostorskim posebnostim državnih gozdov. Lastna proizvodnja omogoča tudi razvoj novih znanj, preizkušanje sodobnih tehnologij ter uveljavljanje primerljivih standardov dela po vsej državi. Prav tako sta s pomočjo lastnih zmogljivosti interno izobraževanje in usposabljanje inženirskega kadra najučinkovitejša in najlažja.

Danes lastna gozdna proizvodnja predstavlja enega od strateških stebrov SiDG. Smiselno dopolnjuje sodelova-

Delež tehnologij v poseku zadnjih let

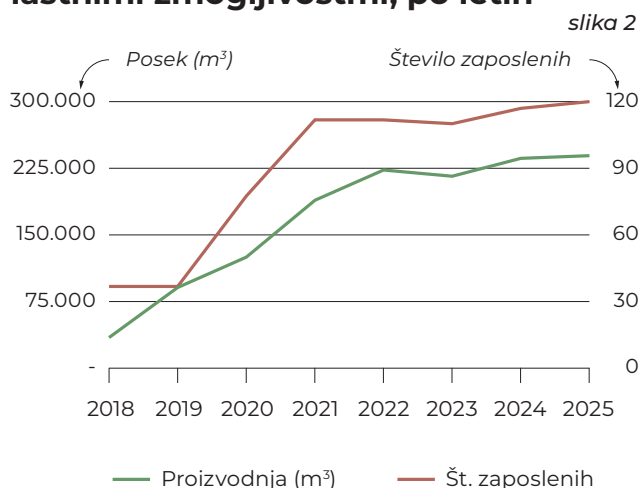
slika 1

nje z zunanjimi izvajalci in pomembno prispeva k bolj uravnoteženemu, zanesljivemu in dolgoročno vzdržnemu gospodarjenju z državnim gozdnim prostorom.

Postopen razvoj ekip

Prve ekipe lastne gozdne proizvodnje je SiDG vzpostavil v začetku leta 2018, ko je od hčerinskega podjetja Fagus Slovenica (nekoč Snežnik) prevzel dejavnost gozdne

Količina poseka, opravljenega z lastnimi zmogljivostmi, po letih

Pomanjkanje delovne sile

Ena ključnih ovir za ustrezno gospodarjenje z gozdovi postaja pomanjkanje usposobljene delovne sile, kar ni značilno le za Slovenijo, temveč za celotno Evropo. Izziv delno rešujemo s krepitvijo strojne sečnje in žičničarskega spravila, hkrati pa vedno več pozornosti namenjamo kadrovanju.

Eden pomembnejših ukrepov je štipendiranje, ki smo ga v zadnjih dveh letih skoraj v celoti usmerili v dijake srednjega poklicnega izobraževanja – program gozdar.

Kljub naporom pri aktivaciji vseh domačih potencialov pa je tudi naša panoga začela z iskanjem delavcev izven demografsko opešane Evrope.

Težave zaradi kroničnega pomanjkanja usposobljene delovne sile lahko dolgoročno omilimo predvsem z uvajanjem sodobne mehanizacije z visokimi delovnimi učinki, kot je strojna sečnja. Kljub temu uporaba te tehnologije ni mogoča povsod, še vedno pa pogosto naleti na odpor in zadržke tudi na terenih, kjer je njena raba mogoča.

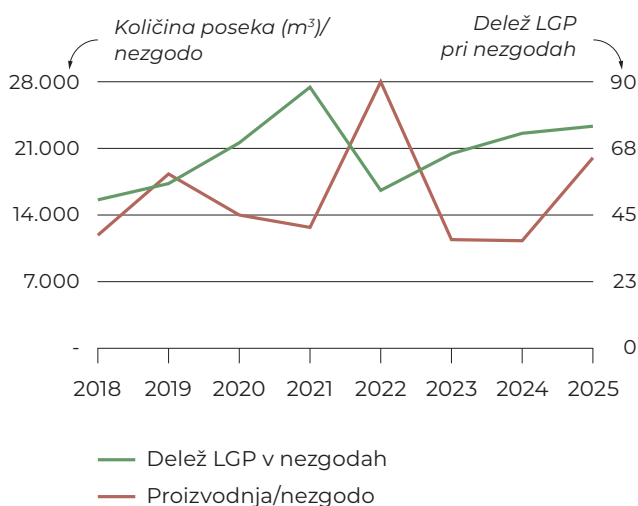

produkcije. Prevezna oprema je bila večinoma stara in tehnično zastarela, zato so vzporedno stekli postopki nabave nove mehanizacije za obstoječe gozdarske ekipe ter postopna širitev števila zaposlenih v lastni proizvodnji. V nekaj letih smo z ustrežno mehanizacijo in ekipami opremili vse poslovne enote.

Že v okviru prvih naložb v gozdarsko mehanizacijo je SiDG pridobil prvi komplet za strojno sečnjo, dva nova gozdarska zgibna traktorja, žičnico ter pet novih gozdarskih traktorjev. V mehanizacijo se je

Količina poseka na nezgodo in delež lastne gozdne proizvodnje

slika 3

Vzpostavljanje lastnih zmogljivosti ni bilo namenjeno nadomeščanju zunanjih izvajalcev, temveč predvsem krepitvi operativne odpornosti sistema.

nato vlagalo vsako leto. Postopno smo povečevali število kompletov strojne sečnje, žičnic in gozdarskih traktorjev. Leta 2025 je SiDG prvič kupil tudi stroj za sečnjo in zgibni polprikoličar z vgrajenim dodatnim vitlom za kontrolirano gibanje stroja po strmih pobočjih. Takšna mehanizacija omogoča strojno sečnjo na terenih, ki so bili prej dostopni izključno z žičničarskim spravilom oziroma kjer je bilo treba zgraditi okoljsko zelo neugodne vlake za traktorsko spravilo.

Zadnja leta največ spravimo (slika 1) s prilagojenimi kmetijskimi traktorji (trenutno jih imamo 24), sledi

strojna sečnja (trenutno imamo pet kompletov), nato zgibniki (imamo jih šest), najmanj dela pa opravimo z žičnicami (vse tri so na kamionih).

Vzporedno z omenjenimi nakupi in številom zaposlenih se je povečevala tudi količina poseka, opravljene- ga z lastnimi zmogljivostmi, ki pa se sedaj umirja (slika 2).

Pomen za sanitarne sečnje

Posebej velja izpostaviti pomen lastne gozdne proizvodnje v ob- dobjih povečanega obsega sanitar- nih sečenj, ko so roki za izvedbo del kratki, predvsem na območjih z omejeno ponudbo zunanjih izva- jalcev. To je najizrazitejše na obmo-

čju poslovne enote Maribor, kamor so bili v času največjih obremenit- ev začasno napoteni tudi zaposle- ni iz drugih poslovnih enot. Od leta 2018 do 2025 predstavljajo sani- tarne sečnje 24 odstotkov celotne- ga obsega proizvodnje lastnih goz- darskih zmogljivosti, kar jasno po- trjuje pomen lastne proizvodnje za pravočasno sanacijo poškodovanih gozdov.

V prihodnje sta predvidena delna zamenjava že iztrošene mehaniza- cije in hkrati nakup nove, sodob- nejše opreme. Pri naložbah sledimo razvojnemu trendu na trgu, kar se je pokazalo že pri nakupu kompleta strojne sečnje z vitlom, kakršnega v Sloveniji trenutno nima noben drug izvajalec sečnje in spravila. Načrto- van je tudi nakup zgibnika, opre-

24 %

obsega dela
predstavlja sanitarna
sečnja.

mljenega s hidravličnim dvigalom in kleščami za tovor, ter prilagoje- nih gozdarskih traktorjev z gozdar- sko prikolico in vitlom. Ti so pred- videni predvsem za Pomurje, skl- adno s pričakovanji Zavoda za goz- dove Slovenije. Ker ima poslovna enota Maribor tudi največ neizkori- ščenega možnega poseka, je nadalj- nje povečevanje lastnih zmogljivo- sti predvideno predvsem na tem območju.

Skrb za varstvo pri delu

Za gozdarsko panogo je značilno visoko tveganje delovnih nezgod, žal tudi smrtnih. V našem podjetju redno izvajamo dodatna usposabljanja, preverjanje znanja ter stalno izobraževanje na področju pravilne in s tem tudi varne tehnike dela. Sledimo napredku na tem področju in nabavljamo najsodobnejšo tehniko ter varovalno opremo. Žal se nezgode vsem naporom navkljub še dogajajo (slika 3).

V osmih letih, kar deluje lastna gozdna proizvodnja, smo imeli v povprečju 11,5 nezgode na leto, tako lažjih kot težjih. S povečevanjem

zmogljivosti je v zadnjem triletnju, ko se je obseg lastnih zmogljivosti bolj ali manj ustalil, število nezgod naraslo na okoli 17 na leto. Danes nezgode v lastni gozdni proizvodnji predstavljajo približno 70 odstotkov vseh nezgod v družbi, delež zaposlenih v lastni gozdni proizvodnji v celotni družbi pa znaša okoli 30 odstotkov. Kazalnik količine poseka na nezgodo ne kaže trenda. V povprečju se na okoli 15.000 m³ poseka zgodi ena nezgoda. Temu bomo morali posvetiti še več pozornosti, da pride do izboljšanja.

Načrti za prihodnost

Zaradi prednosti, ki jih prinaša strojna sečnja – večjih učinkov, nižjih stroškov na enoto, večje varnosti pri delu in humanizacije delovnih procesov – si prizadevamo vsaj za ohranitev obstoječega števila ekip, ob dobrem sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije pri pripravi objektov pa tudi za postopno povečanje obsega te tehnologije na račun traktorskega spravila.

Podobno velja za žičničarsko spravilo, kjer ocenjujemo, da bi ob ustreznem sodelovanju lahko oblikovali dodatno ekipo. Zaradi specifičnih znanj, ki jih to delo zahteva, bo v prihodnje treba vsaj dva zaposlena dodatno usposobiti do ravni, ki bo omogočala izvajanje lastnih tečajev za žičničarje kot podlage za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije žičničar.

Po letu 2022 se je obseg lastne gozdne proizvodnje ustalil pri približno 20 odstotkih celotne proizvodnje SiDG. Ta delež ocenjujemo kot nujen za stabilizacijo cen gozdarskih storitev na trgu ter za zagotovitev sposobnosti hitrega in učinkovitega odziva ob večjih ujmah.

GOZDNO
GRADBENIŠTVO

Gozdna infrastruktura kot podporni sistem gospodarjenja z gozdovi

Gozdno gradbeništvo je sinonim za prilagojeno uporabo znanj gradbene stroke pri trajnostni graditvi, vzdrževanju in obnovi gozdne infrastrukture, kamor uvrščamo različne gozdne prometnice in druge objekte, namenjene predvsem gospodarjenju z gozdovi. Je eno od jedrnih področij gozdarstva, zato je bilo gozdno gradbeništvo sestavni del portfelja poslovnih aktivnosti SiDG od začetka poslovanja družbe. Do konca leta 2025 smo zgradili ali rekonstruirali 22 kilometrov gozdnih cest, sedem kilometrov protipožarnih cest in protipožarnih poti ter 17 zahtevnejših inženirskih objektov.

Pomen gozdne infrastrukture

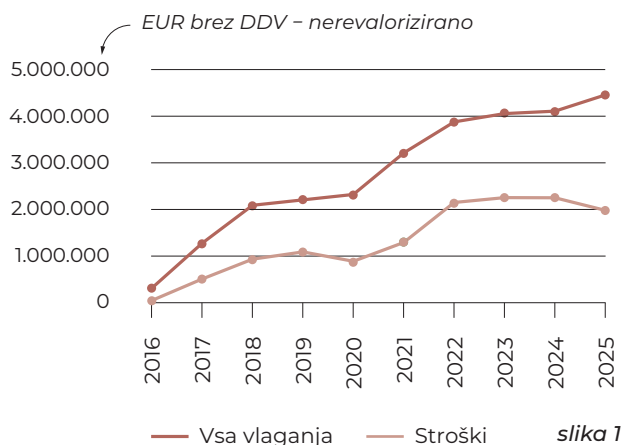
Gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji temelji na načelih trajnosti, sonaravnosti in večnamenskosti. Z njimi načrtno gospodarimo na način, da ohranjamo gozdove in funkcije, ki nam jih nudijo, hkrati pa zagotavljamo prihodek lastnikom gozdov. Večine funkcij gozdov, ki so opredeljene v zakonu o gozdovih, ni mogoče uresničevati brez gozdne infrastrukture, predvsem gozdnih cest. Kakovostno načrtovana in izvedena gozdna infrastruktura ima nepogrešljivo vlogo pri:

- gospodarjenju z gozdovi, saj omogoča učinkovit in trajnosten izvoz lesa ter druge gozdarske dejavnosti;
- varstvu gozdov z zagotavljanjem dostopa za preventivne ukrepe, monitoring in hitro odzivanje ob naravnih nesrečah;
- požarni varnosti, saj je ključnega pomena za dostop gasilnih enot in učinkovito gašenje gozdnih požarov;
- rekreaciji in turizmu, saj omogoča varen in urejen dostop obiskovalcem za uživanje v naravnih lepotah;
- dejavnostih, kot so lovstvo, ribištvo, nabiranje gozdnih sadežev, in drugih sonaravnih dejavnostih.

Razvoj dejavnosti

Desetletje gozdnega gradbeništva v SiDG je zgodba o postopnem, a vztrajnem razvoju. Začeli smo z graditvijo in vzdrževanjem vlak, nujno potrebnih za tekočo realizacijo sečnih planov. Sledila sta izvajanje zimskega pluženja in odpravljanje poškodb na gozdnih cestah. Že v drugem letu poslovanja SiDG smo izvedli prve novogradnje gozdnih cest, leto kasneje pa tudi zahtevnejše rekonstrukcije podpornih in premostitvenih objektov na gozdnih cestah.

Dinamika vlaganj (vložena sredstva v infrastrukturo vključno s stroški in infrastrukturnih stroškov SiDG)

slika 1

Leta 2019 smo uspešno izpeljali načrtovanje in postavitev prvih podajno lovilnih ograj za zaščito stanovanjskih objektov pred padajočim kamenjem iz državnih gozdov ter začeli opravljati gradbeni inženiring tudi na trgu. V letu kasneje smo se aktivno vključili v infrastrukturne projekte lokalnih skupnosti, ključne za logistiko transporta lesa iz državnih gozdov.

Ko je leta 2022 Kras prizadel obsežen požar, smo sodelovali pri sanaciji požarišč z načrtno zgraditvijo protipožarnih cest, poti in vodnih zajetij. Leto kasneje smo bili vključeni v obnovo gozdnih prometnic, poškodovanih ob poplavih. V letu 2025 smo začeli graditi mrežo trajnih skladišč gozdnih lesnih sortimentov.

Rast vlaganj

Razvoj dejavnosti gozdnega gradbeništva jasno odraža rast infrastrukturnih vlaganj SiDG – od nekaj sto tisoč evrov v prvem letu delovanja do skoraj pet milijonov evrov v letu 2025, pri čemer v zadnjih letih delež stroškov pada zaradi povečevanja investicijskih vlaganj (graf 1). Med tipične infrastrukturne stroške uvrščamo vzpostavljanje prevoznosti,

Pogled naprej

Pred nami se odpira novo desetletje – čas izzivov in velikih priložnosti. V prihodnjih letih bomo težišče del v gozdnem gradbeništvu usmerili v:

- povečevanje investicijskih vlaganj (na račun zmanjševanja infrastrukturnih stroškov);
- izdelavo trajnih lesnih skladišč;
- povečevanje okoljske sprejemljivosti gradbenih posegov;
- digitalizacijo procesov in uvajanje naprednih tehnologij.

Oddelek za gozdno gradbeništvo bo v prihodnjih letih usmerjen v trajnostno nadgradnjo obstoječe infrastrukture, rast strokovnih kompetenc in strokovnega ugleda ter povečanje odpornosti gozdnih prometnic v državnih gozdovih glede podnebnih sprememb. Poslovne enote bodo povečevale proaktivno vlogo pri načrtovanju in pravočasnem izvajanju osnovnih gradbenih del za racionalno pridobivanje gozdnih lesnih sortimentov. S poudarkom na varovanju naravnega okolja, izboljšanju dostopnosti in varnosti pri delu ter vključevanju sodobnih tehnologij bomo tudi v bodoče ključni akter pri povezovanju gozdne proizvodnje s trajnostno rabo gozdnega prostora.

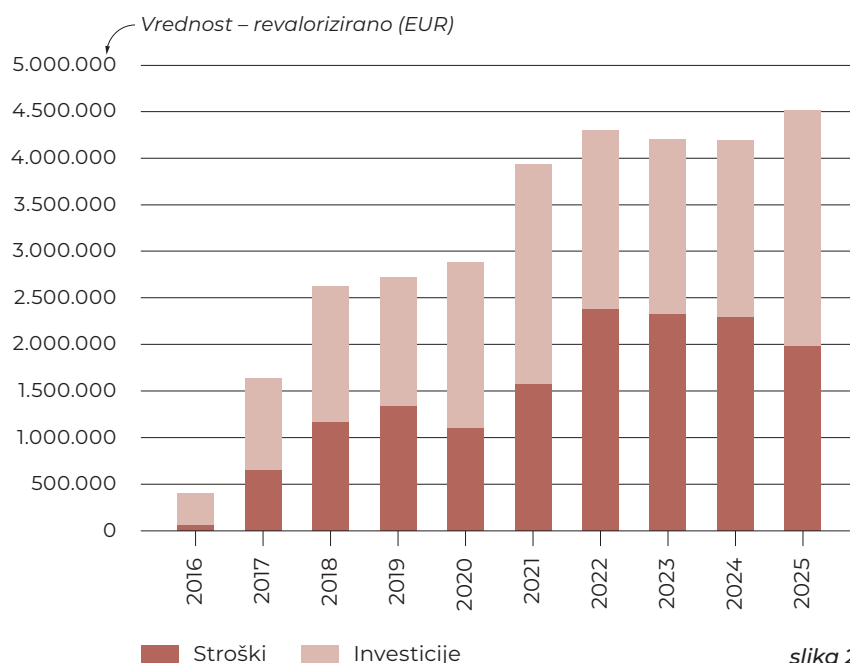
manjša popravila oziroma sanacije prometnic in pripravljene vlake. Za tipična investicijska vlaganja pa štejemo novogradnje in rekonstrukcije gozdnih ter protipožarnih cest, gradene vlake in gradnjo zahtevnejših infrastrukturnih objektov.

Povprečne dosežene cene novogradenj gozdnih cest v zadnjih treh letih znašajo 121 evrov za meter, rekonstrukcij gozdnih cest (brez mostov) 84 evrov za meter, protipožarnih cest 60 evrov za meter, protipožarnih poti 28 evrov za meter ter novogradenj vlak 11 evrov za meter. Vsa dela gozdnega gradbeništva opravljamo z usposobljenimi gradbenimi podjetji. Teh je bilo leta 2025 petinpetdeset.

Razvoj kompetenc

Prikazani razvoj dejavnosti gozdnega gradbeništva v našem podjetju ne bi bil mogoč brez načrtnega

Rast infrastrukturnih vlaganj – razmerje med stroški in investicijami

slika 2

vlaganja v kadre, opremo in znanje. Strokovno jedro tvori oddelek za gozdno gradbeništvo, ki usmerja gradbeno dejavnost v poslovnih enotah ter načrtuje in vodi zahtevne gradbene projekte. Od prvotno enega pooblaščenega gozdarskega inženirja danes oddelek za gozdno gradbeništvo sestavlja šest pooblaščenih gozdarskih inženirjev, en pooblaščen geomehanik in en strokovni sodelavec.

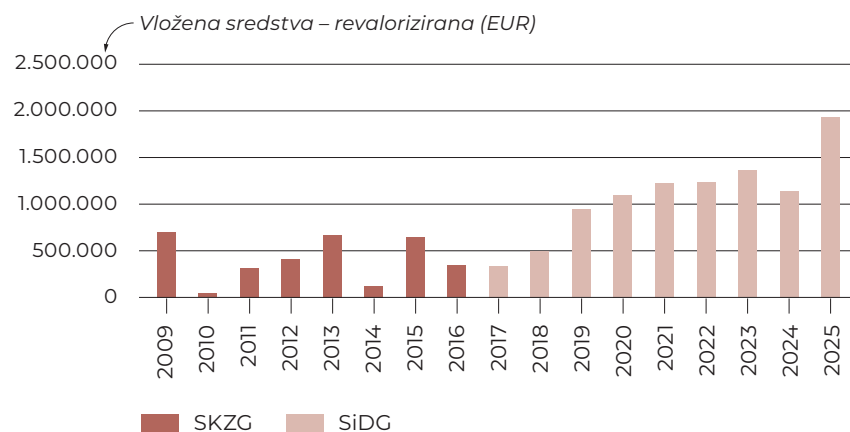
Uporaba digitalnih orodij

Na leto projektiramo in nadzorujemo gradnjo več kot 80 zahtevnih infrastrukturnih projektov ter izvedemo najmanj 50 dokumentiranih strokovnih svetovanj poslovnim enotam. Pri tem težimo k uporabi sodobnih tehnologij, ki omogočajo zajem zanesljivih in natančnih podatkov:

- v fazi trasiranja uporabljamo digitalne modele reliefa in ob podpori umetne inteligence določimo optimalno traso gozdne ceste,
- v fazi projektiranja s preciznimi GPS-instrumenti umeščamo inženirske projekte v prostor,

Zahtevne gradbene investicije

slika 3

50

in več je izvajalcev
gradbenih del, s katerimi
sodeluje SiDG.

- v fazi gradnje z naprednimi tehnologijami daljinskega zaznavanja nadzorujemo in ovrednotimo gradbena dela.

Upravljamo floto treh brezpilotnih letalnikov in koordiniramo njihovo rabo v podjetju. Izvajamo položajne meritve s centimetrsko natančnostjo in razvijamo mobilni geomehanski laboratorij. Usvajili smo znanje za samostojno projekti-

ranje žičnih košar (gabionov), v celoti obvladujemo proces priprave podlag za asfaltna vozišča ter njihovo izvedbo. Kot prvi smo v slovensko gozdarstvo uvedli postopke gradnje armiranih brežin. Obnovo manjših premostitvenih objektov smo pripeljali do faze rutinske izvedbe. Poleg tega aktivno sodelujemo pri načrtovanju in izvedbi sanacij objektov kulturne dediščine, vključno s spomeniki državnega pomena.

Strokovni izzivi

Gozdno gradbeništvo ima v slovenskem prostoru, izvrstnim dosežkom družbe SiDG navkljub, nekaj negativnega prizvoka, predvsem zaradi nekakovostne in marsikdaj celo nelegalne gradnje v zasebnih gozdovih. Za preseganje teh stereotipov v javnosti bo treba storiti še več.

Čeprav se bo dinamika novogradenj postopno umirjala, v državnih gozdovih v naslednji dekadi načrtujemo vsako leto zgraditi deset kilometrov novih cest in vsaj sto kilometrov novih vlak. Pričakujemo tudi povečanje obsega rekonstrukcij na obstoječih prometnicah – pri tem bomo poglobljali sodelovanje z gradbeno stroko. Načrtujemo nadaljnjo rast investicijskih vlaganj v gozdno infrastrukturo, ob tem pa bo ključno zmanjševanje infrastrukturnih stroškov (slika 2 in 3). Vse več bo težkih terenov, zato bo treba gradbene posege na plazovitih, vodovarstvenih in erozijskih območjih načrtovati na podlagi geomehanskih meritev in izvajati gradbena dela z vrhunsko usposobljenimi izvajalci.

A photograph of a forest floor in autumn. The ground is covered with a thick layer of fallen brown leaves. Several large, grey rocks are scattered throughout, many of which are covered in bright green moss. In the background, a small wooden building with a shingled roof is partially visible on the left. Tall, slender trees with bare branches stand in the background, and a few trees with yellowing leaves are visible on the left. The overall atmosphere is quiet and natural.

EKOSISTEMSKE STORITVE

Uravnoteženo upravljanje gozdov za okolje in družbo

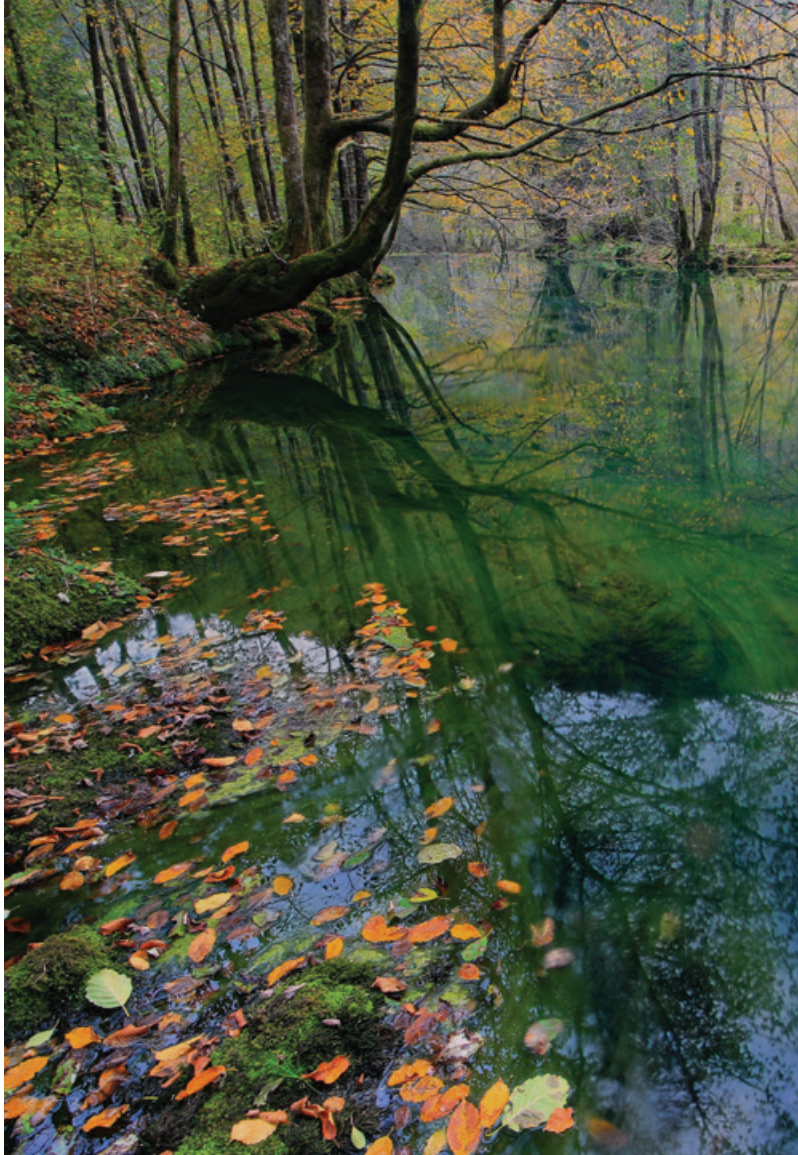
Kot upravljalec državnih gozdov si prizadevamo maksimirati koristi za družbo s trajnostnim (vzdržnim), sonaravnim (ekosistemom prijaznim) in večnamenskim (razvoj gozdov vodimo v smeri, ki zagotavlja čim več koristi za družbo) upravljanjem oziroma gospodarjenjem. V splošnem stremimo k oblikovanju odpornih gozdov z visoko drevesno pestrostjo in strukturno ter starostno variabilnostjo, zato moramo zagotavljati tako mlade kot stare gozdove in vse vmes.

Naš tradicionalni koncept gospodarjenja tako že na sistemski ravni omogoča ugodno stanje gozdov in nekatere ekosistemske storitve zagotavlja praktično neopazno, na primer čisto pitno vodo, ohranjanje rodovitnosti gozdnih tal, blaženje podnebnih vplivov oziroma sprememb. Za določene ekosistemske storitve, recimo za rekreacijo v gozdu, pa je potreben dodaten angažma.

Ekocelice, rezervati, varovalni gozdovi

V državnih gozdovih se nahaja več kot 60 odstotkov površin vseh slovenskih gozdnih rezervatov in ekocelic brez ukrepanja, čeprav je državnih gozdov le 20 odstotkov. Tako beležimo kar 6.124 hektarjev rezervatov, 5.706 ekocelic brez ukrepanja, 1.099 hektarjev ekocelic z ukrepanjem in 18.962 hektarjev varovalnih goz-

Gozdovi več kot le vir lesa

Gozdovi so kompleksni ekosistemi, ki opravljajo številne funkcije v korist človeške družbe in okolja. Zakon o gozdovih navaja kar 17 funkcij gozdov, ki prispevajo k blaginji človeške družbe oziroma omogočajo njeno eksistenco. V zadnjem obdobju se namesto funkcij, po vzoru iz tujine, vse bolj uveljavlja izraz ekosistem-ske storitve. V splošnem so ekosistem-ske storitve koristi, ki jih ljudje pridobimo od narave. Koristi so lahko materialne (les, divjačina, gobe, plodovi gozdnih zelišč ...) ali nesnovne (doživljanje narave, sproščanje v naravi ...). V prostoru ali v gozdu potrebe po posameznih ekosistemskih storitvah niso enakomerno porazdeljene. V bližini večjih naselij so gozdovi praviloma bolj obremenjeni z rekreacijo, na strmih pobočjih nad infrastrukturo pa je poudarjena zaščitna funkcija gozdov.

dov, kjer ukrepamo izredno šibko oziroma marsikje le interveniramo.

Kar 74 odstotkov državnih gozdov leži na območjih Nature 2000. To je izjemno visok delež, saj povprečje državnih gozdov v Evropi znaša približno trikrat manj. V slovenskih zasebnih in občinskih gozdovih je ta delež okoli 37-odstoten oziroma ravno pol manjši kot v državnih.

Slovenski (državni) gozdovi se v Bruslju pogosto postavljajo kot zgled ohranjenih, strokovno gospodarjenih gozdov. Slednje potrjujeta tudi vodilni certifikacijski shemi za gozdove FSC in PEFC. V omenjena certifikata je vključena celotna posest državnih gozdov, ki jo upravlja naša družba, kar dokazuje, da gospodarimo dosledno po najvišjih okoljskih standardih.

Sekvestracija ogljika, odmrta masa, debelo drevje

V državnih gozdovih sekamo vsako leto znatno manj, kot v njih prirašča. Posledično se lesna zaloga gozdov povečuje in samo na račun nadzemnega volumna debel (debeljadi) na leto akumuliramo okoli 443.000 ton CO₂ ekv. V nedogled sekvestracija ni mogoča in kažejo se prvi indici, da utegne priraščanje v bodoče upadati, vsaj delno zaradi visoke starosti gozdnega drevja.

Ker številne naravovarstvene smernice, strokovno mnogokrat neutemeljeno, narekujejo visoke ciljne premere in dolge proizvodne dobe sestojev, sekamo v državnih gozdovih tudi zelo debelo drevje iznad komercialnega optimuma. Vrednost lesa se namreč običajno nad neko debelino hloda (drevesa) začne zniževati. Pri smreki na leto posekamo okoli 47 odstotkov volumna iznad debeline z najvišjo vrednostjo, pri jelki 55 odstotkov in pri buki kar okoli 58 odstotkov. To so ogromne številke, ki jih lahko razumemo kot kola-

Vsako leto nakažemo 20 odstotkov prihodkov od prodaje lesa (od cene na kamionski cesti) v gozdni sklad. Na leto to znaša okoli 16 milijonov evrov (povprečje zadnjih petih let). Od zbranega denarja se na leto vloži več kot milijon evrov za dela in aktivnosti v zasebnih gozdovih na območjih Nature 2000.

teralno žrtev cilja gojenja zelo starih gozdov z zelo debelim drevjem. Pri tem je treba poudariti, da ima sečnja lesa nižje kakovosti zaradi prevelike debeline vsaj tri negativne posledice za gozdno-lesno verigo: manjša učinkovitost strojne sečnje, nižja vrednost lesa za lastnika in slabša kakovost lesa za lesnopredelovalno industrijo.

Količine debelega drevja so se v državnih gozdovih v zadnjih letih korenito povečale (glej sliko 7 v prispevku o predstavitvi državnih gozdov).

Eden pomembnejših naravovarstvenih kazalnikov gozdov je tudi odmrta lesna masa (volumen). Ta služi predvsem saproksilnim organizmom in vrstam, vezanim na habitate v odmrlem ali oslabelem drevju. V državnih gozdovih beležimo 20,2 m³/ha (nadzemne) odmrle lesne

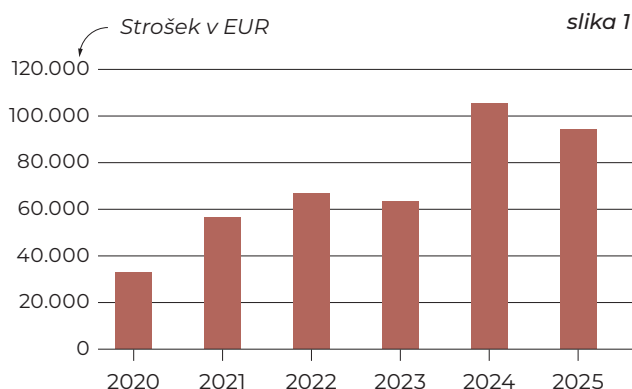
mase, kar znaša 6,2 odstotka lesne zaloge. Ta vrednost za dvakrat presega mejno vrednost Pravilnika o varstvu gozdov (3 odstotki). Torej ta pomemben kazalnik izpolnujemo več kot odlično.

Biomeliorativna, gojitvena in varstvena dela

Vsako leto vložimo okoli 77.000 evrov (povprečje zadnjih petih let) v tako imenovana biomeliorativna dela (slika 1). Gre za neposredna dela ohranjanja biotopov, vzdrževanja vodnih površin, travinj, stez, grmišč, postavitev gnezdnic in podobno.

Poleg biomeliorativnih del, ki so namenjena izključno ohranjanju narave oziroma ekosistemov, izboljšujemo stanje v naravi tudi z vsakoletnimi gojitvenimi in varstvenimi deli. Teh je za okoli štiri milijone evrov, vendar s temi ukrepi krepimo tako ekološko kot tudi proizvodno funkcijo gozdov.

Ekološke funkcije/biomeliorativna dela

Gozdni sklad in ekosistemske storitve

Vsako leto nakažemo 20 odstotkov prihodkov od prodaje lesa (od cene na kamionski cesti) v gozdni sklad. Na leto to znaša okoli 16 milijonov evrov (povprečje zadnjih petih let). Od zbranega denarja se na leto vложи več kot milijon evrov za dela in aktivnosti v zasebnih gozdovih na območjih Nature 2000. Vsi ti ukrepi pomembno izboljšujejo ekološko kondicijo (zasebnih) gozdov.

Nadalje se vsako leto dobre štiri milijone iz gozdnega sklada porabi za lokalno cestno infrastrukturo (občinske ceste). Ta infrastruktura prispeva k ohranjanju ruralne poselitve Slovenije in njene značilne kulturne krajine ter predvsem k obisku gozdov za rekreativne in druge namene.

Naj dodamo, da vsako leto vložimo tudi okoli pet milijonov evrov v gozdno infrastrukturo neposredno kot upravljalec državnih gozdov, da ohranjamo in krepimo ugodno stanje gozdnih prometnic. Te v veliki meri, marsikje večinski, služijo javni rabi cest, tako da gozdove obiskujejo rekreativci, lovci, nabiranci plodov, čebelarji, turisti, raziskovalci ...

Skupno tako na leto vložimo preko devet milijonov evrov v infrastrukturo, ki omogoča upravljanje in obiskovanje (državnih) gozdov.

Krepitev socialnih funkcij

Naše poslanstvo vključuje tudi povečevanje zavedanja o pomenu gozdov, njihovi trajnostni rabi, zelenem oddihu, rekreaciji in regeneraciji v gozdnem prostoru. S tem namenom organiziramo številne dogodke, med njimi so nekatere vsakoletni (vseslovenska prostovoljska akcija sadnje dreves Pomladimo gozdove, promocijske sadnje s podjetji, gozdarski trail), nekatere potekajo na dve leti (državno tekmovanje gozdnih delavcev) in drugi so sporadični.

Nadalje vzdržujemo različne objekte v gozdovih, med njimi recimo Bazo 20 v Kočevskem rogu in objek-

Foto: Mojca Podletnik

Ali ste vedeli?

V okviru projekta Natura Mura smo preizkusili inovativni način spodbujanja naravnega pomlajevanja poplavnih gozdov s pomočjo krškopoljskih prašičev.

Sodelovanje z drugimi deležniki

S številnimi organizacijami prijavljamo projekte, ki rešujejo problematiko trajnostnega upravljanja gozdov, ohranjanja biotske raznovrstnosti in večnamenske rabe gozdov. Tako s partnerji, kot so Zavod za gozdove Slovenije, Zavod RS za varstvo narave, občine, Gozdarski inštitut Slovenije, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, srednji šoli s področja gozdarstva in drugi, sodelujemo v različnih projektih, na primer kohezijski projekti in projekti LIFE Javorniki - Snežnik, Pohorka 2, Natura Kozjansko, Natura Mura - Drava, LIFE Restore for MDD.

Pri iskanju znanja in spoznavanju dobrih praks upravljanja gozdov smo aktivni zlasti v okviru združenja EUSTAFOR, ki povezuje evropske upravljalce državnih (deželni) gozdov.

Namesto zaključka

Slovenski gozdovi predstavljajo skrajno majhen delež gozdov v Evropi, slovenski državni gozdovi še znatno manjšega. S strokovnim in zavzetim delom ohranjamo gozdove v zavidljivi kondiciji za nas in prihajajoče generacije.

te na Mašunu. Redno vlagamo tudi v rekreativno infrastrukturo gozdov, kot so klopce in mize, table z informativnimi vsebinami in podobno.

S pomočjo donacij in sponzorstev prispevamo h krepitvi povezav med različnimi družbenimi skupinami, gozdovi in tudi lesom kot obnovljivim materialom. V zadnjem obdobju v te namene na leto odštejemo več kot 200.000 evrov. V letu 2026 bo znesek še znatno višji zaradi organizacije svetovnega prvenstva gozdnih delavcev.

Pridobivanje gozdov s poudarjenimi funkcijami

V imenu Republike Slovenije smo v obdobju 2016–2025 odkupili skupno 11.917 hektarjev gozdnih zemljišč. V zadnjih petih letih kupujemo v povprečju nekaj čez 1.500 hektarjev gozdov. Od tega ima kar 35 odstotkov odkupljenih površin poseben status, kar pomeni, da gre za gozd s posebnim namenom (gozdni rezervat), varovalni gozd ali pa gozd, varovan po zakonu o ohranjanju narave. S to aktivnostjo omogočamo, da skrb za varovane gozdove oziroma breme gospodarjenja prevzame država.

POSLOVANJE Z GOZDNIMI ZEMLJIŠČI

Povečevanje površine državnih gozdov kot dolgoročni strateški cilj

Ob ustanovitvi je SiDG od Republike Slovenije prevzel v upravljanje 233.106 hektarjev gozdov, kar predstavlja približno petino vseh slovenskih gozdov. Sočasno je država kot enega od strateških ciljev delovanja družbe določila povečevanje površine državnih gozdov, saj je njihov delež v Sloveniji med najnižjimi v Evropi. Temu cilju sledimo tudi v praksi – vsako leto površino državnih gozdov povečamo v povprečju za približno 1.200 hektarjev.

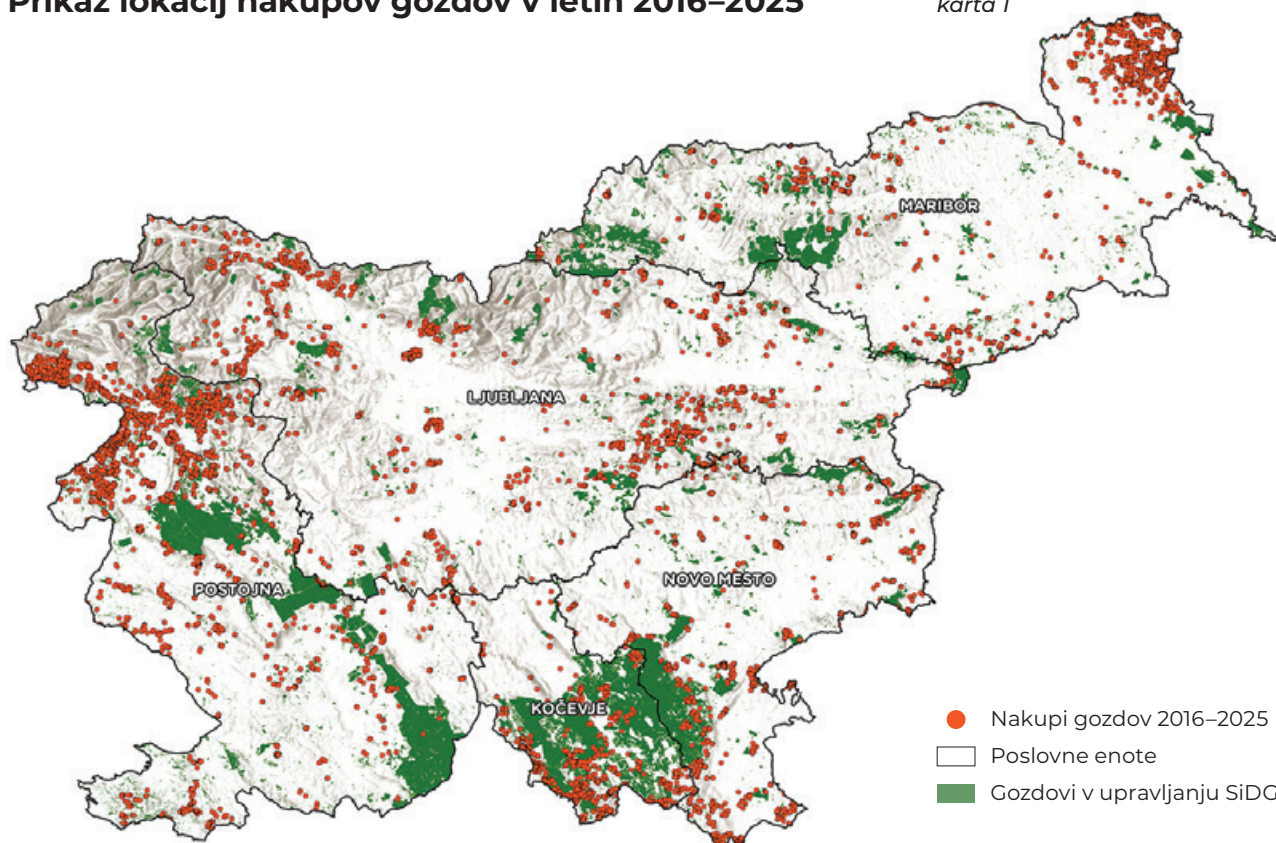
Od leta 2016 smo odkupili skupno **11.808 hektarjev gozdov**.

Posebno pozornost smo namenili nakupu varovalnih gozdov, katerih skupna kupljena površina znaša **2.741 hektarjev**, ter gozdov s posebnim namenom v obsegu **3.259 hektarjev**.

Pomemben del nakupov predstavljajo tudi gozdovi v obmejnem pasu (**širine 10 kilometrov**), kjer smo v navedenem obdobju pridobili **6.205 hektarjev** gozdnih površin.

Prikaz lokacij nakupov gozdov v letih 2016–2025

karta 1

Pomen zaokroževanja gozdnih posesti

Povečevanje površine državnih gozdov je ključno predvsem zaradi zaokroževanja gozdnih posesti v lasti Republike Slovenije, s čimer se vzpostavljajo racionalnejši pogoji za upravljanje. Strnjene državne gozdne površine omogočajo boljši nadzor nad gozdno posestjo, učinkovitejše izvajanje strokovnih del ter lažje usklajevanje varstvenih in razvojnih ciljev.

Takšna povezanost in celovitost posesti omogočata bolj strateško in trajnostno upravljanje gozdov, kar posredno prispeva tudi k ohranjanju ekoloških funkcij in blaženju podnebnih vplivov.

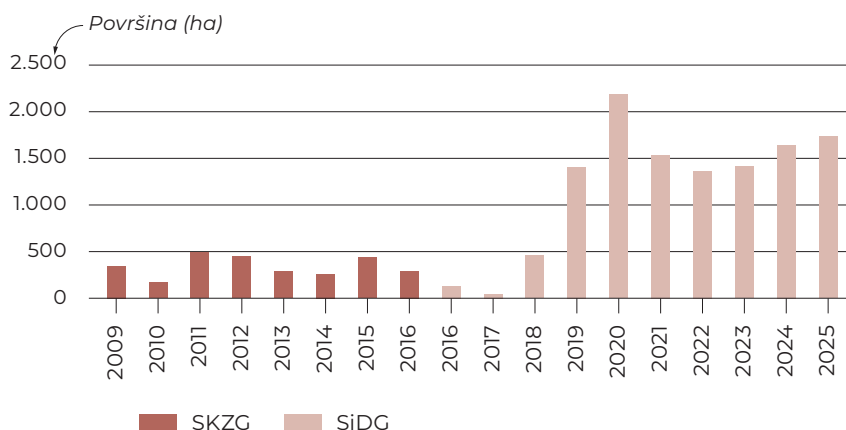
Poleg tega so se prednostno pridobivali tudi gozdovi s posebnimi režimi, kot so gozdni rezervati in varovalni gozdovi, ki imajo velik družbeni, a minimalen finančni pomen.

Gospodarjenje z državnimi gozdnimi zemljišči

Gospodarjenje z državnimi gozdnimi zemljišči ne obsega zgolj nakupov gozdnih zemljišč, temveč vključuje tudi prodajo državnih gozdov, menjave površin z drugimi lastniki, upravljanje objektov v državnih gozdovih, sodelovanje v geodetskih postopkih za posodobitev zemljiških evidenc, izvedbo neodplačnih prenosov občinam v javnem interesu ter urejanje pravnih razmerij (kaducitete, omejitve dedovanja, služnosti, stavbne pravice).

Nakupi gozdov

slika 1

Pomemben del predstavlja tudi racionalno upravljanje nepremičnin, ki nimajo strateškega pomena.

SiDG razpolaga z državnimi gozdovi in pridobiva nove gozdove v imenu in za račun Republike Slovenije. To pomeni, da lastnik pridobljenih gozdnih zemljišč postane Republika Slovenija, sredstva, pridobljena z odtujitvijo državnih gozdov, pa predstavljajo prihodek posebnega proračunskega sklada za gozdove – gozdnega sklada, ki je del proračuna Republike Slovenije. Enako velja obratno: v primeru pridobivanja gozdov SiDG prejme povračilo sredstev iz gozdnega sklada.

Strategija pridobivanja gozdov

Strategija povečevanja državne gozdne posesti temelji na zaokroževanju in povezovanju gozdnih kompleksov. Prednost dajemo nakupom zemljišč, ki dopolnjujejo obstoječe površine ali omogočajo oblikovanje novih, strnjenih gozdnih kompleksov.

Pri razpolaganju z gozdovi sledimo tudi ciljem zmanjševanja deleža državnih gozdov v solastnini ter pridobivanja varovalnih gozdov, gozdov s posebnim namenom in gozdov v obmejnem pasu.

Na podlagi zakona o gozdovih ima SiDG predkupno pravico pri nakupu:

- varovalnih gozdov,
- gozdov s posebnim namenom (gozdovi s posebnimi ekološkimi, socialnimi, obrambnimi in turističnimi funkcijami ter gozdni rezervati),
- gozdnih kompleksov, večjih od 30 hektarjev. Poleg tega SiDG z namenom dolgoročnega povečevanja površine državnih gozdov odkupuje:
- gozdne komplekse, večje od petih hektarjev,
- gozdove, s katerimi se zaokrožujejo večja strnjena območja državnih gozdov,
- gozdna zemljišča v bližini drugih državnih gozdov,
- gozdove, s katerimi država uresničuje gospodarsko, ekološko ali socialno funkcijo,
- gozdove na zavarovanih območjih.

Sodelovanje z zasebnimi lastniki

Pomemben del strategije predstavlja dialog z zasebnimi lastniki gozdov. SiDG jih spodbuja k sodelovanju. Kadar je smiselno in mogoče, se dogovorimo za menjava zemljišč ali pogodbene združitve v primeru solastnine. Zasebni lastniki imajo tudi možnost prodaje svojih gozdnih zemljišč, kadar to prispeva k trajnostnemu razvoju in večji prostorski povezanosti državnih gozdnih površin.

Pri pridobivanju gozdov se soočamo z več izzivi, med katerimi izstopajo velik delež solastnin, razdrobljene in majhne posesti, močna konkurenca na trgu, visoke cene ter omejena ponudba večjih, strateško pomembnih zemljišč.

259

različnih objektov se nahaja v državnih gozdovih.

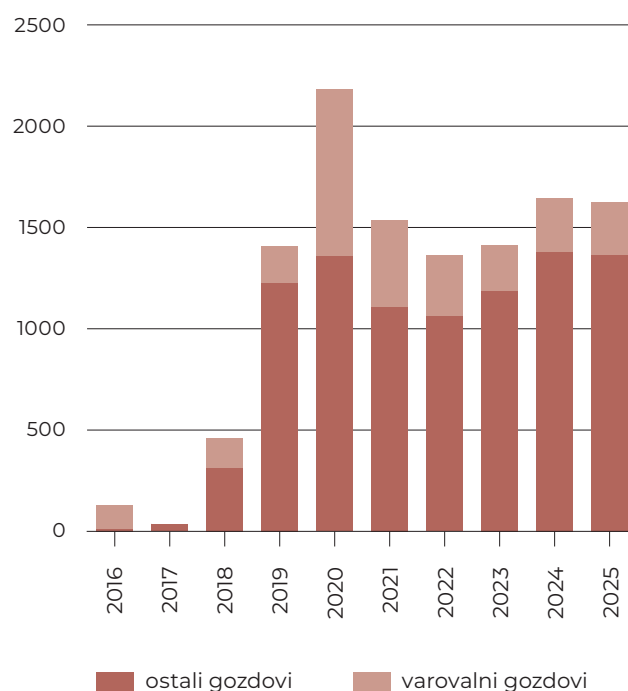

Odgovorno gospodarjenje z državnimi gozdovi je dolgoročna naložba – v naravo, prostor in skupno dobro.

Nakupi gozdov

slika 2

Prodaje in sodelovanje z občinami

Za prodajo se odločamo predvsem v primerih, ko posamezna zemljišča ne predstavljajo funkcionalnega dela večjih kompleksov državnih gozdov, kadar gre za manjše ali razpršene parcele oziroma manjšinske solastniške deleže ter kadar zemljišča niso nujna za izvajanje osnovnih nalog družbe. V določenih primerih prodaja prispeva tudi k urejanju dejanskega stanja na terenu, na primer pri zemljiščih ob obstoječih objektih.

Med realiziranimi prodajami izpostavljam prodajo zemljišč (po namenski rabi stavbnih) v skupni površini 23 hektarjev družbi Krka, tovarna zdravil, d. d., Novo mesto. To naložbo Krke razumemo kot del strateškega razvoja gospodarstva.

Posebno pozornost namenjam sodelovanju z občinami. Skupaj iščemo rešitve, ki omogočajo razvoj lokalnega okolja, predvsem na področju javne infrastrukture, urejanja prostora in izvajanja javnih storitev. S tem prispevamo k razvoju lokalnih skupnosti ter krepimo povezovanje med državo in lokalnim okoljem.

Med večjimi in pomembnejšimi nakupi izpostavljam:

→ nakup zemljišč v dolini Kobile v skupni površini 355,5 hektarja, od tega 223,3 hektarja gozdnega rezervata Kobile in 126,9 hektarja varovalnega gozda;

→ odkup 555,8 hektarja gozdov od fizične osebe na Gorenjskem;

→ odkupe (so)lastniških deležev znotraj Posestva Brdo v letih 2022–2025, izvedene na podlagi sklepa Vlade Republike Slovenije, s katerimi smo od 141 fizičnih in pravnih oseb pridobili 29,7 hektarja zemljišč.

ZGODOVINA
GOSPODARJENJA
Z DRŽAVNIMI
GOZDOVI

Fotografija v lasti Darka Pretnerja.

Od fevdalne posesti do sodobnega upravljanja državnih gozdov

Dolge pravilne razdalje in slabe poti (dobre le za hojo in nošnjo s konji) so narekovale oglarjenje v gozdu, saj se je s tem teža lesa (v obliki oglja) zmanjšala od 5- do več kot 10-krat, najbolj v odvisnosti od vrste lesa in vlažnosti. Na sliki je les, zložen v oglarjsko kopo, tik predno so jo pokrili z mahom in listjem ter nato še s plastjo zemlje.
Foto: J. Vidmar

Danes oziroma v sodobni družbi državne gozdove razumemo kot gozdove, ki so v (neposredni) lasti države, v našem primeru Republike Slovenije. V preteklosti je bilo drugače. Največji vpliv na lastniško strukturo gozdov in lastninske pravice je imel družbeni red. Ta se je skozi obdobja seveda spreminjal.

Obdobje fevdalizma

do zemljiške odveze v letu 1848

Pred (frankovskim) fevdalizmom so poljedelske skupnosti gozd izkoriščale kot skupno dobro in svobodno. Gozda je bilo namreč dovolj in ni imel »cene«, predstavljal je »neomejeno« dobrino.

S prehodom v fevdalizem ves neprilaščeni svet še ni imel lastnika, vladar pa je imel zanj razpolagalno pravico. Gozdovi so bili praviloma vrsta zemljišča, ki je najkasneje dobila lastnika, saj jih je bilo v začetku (več kot) dovolj glede na gostoto prebivalstva. Posledično ni prihajalo do konfliktov zaradi njihove rabe oziroma produkti gozda (les, paša, divjad, med, gobe ...) niso imeli pomembne (tržne) vrednosti, saj jih je bilo v izobilju. S povečevanjem gostote prebivalstva, začetki rudarstva, fužinarstva in kasneje glažutarstva se je to začelo drastično spreminjati in gozdovi oziroma les je pospešeno pridobival pomen. S tem pa tudi lastniške pravice. Najprej so se pravice in pravila rabe gozdov uredili v bližini večjih rudnikov ali gosto poseljenih predelov. Kjer je bilo gozda v izobilju, je to nastopilo znatno kasneje.

V začetku so fevdalci gozdove cenili predvsem kot območja lova, les je, kot že rečeno, prišel v ospredje kasneje.

Velika večina gozdov je bila v lasti fevdalcev, podložniki pa so praviloma imeli v njih določene (servitutne) pravice, kot so drva, stelja, paša in podobno.

Kot zanimivost lahko dodamo, da so v 16. stoletju, posebno v alpskih pokrajinah, vse gozdove, ki so dobavljali les za rudnike in fužine, razglasili (»ponovno«) za lastnino deželnih glavarjev, ne glede na dotedanje posestne razmere. Namen je bil seveda zagotoviti trajnost dobave lesa rudarskim podjetjem in fužinam. Ti so namreč imeli izjemen pomen za finančne prihodke države (vladarja).

Državni gozdovi kot lastninska kategorija v zelo splošnem pomenu so nastali že v času, ko še ni bila izoblikovana država v današnjem pomenu. Gozdovi so pripadali vladarjem, ki so jih deloma dajali v posest tudi fevdalni gosposki oziroma cerkvenim ustanovam.

Gozd kot državna lastnina se pojavi z razvojem sodobne države, v grobem nekje v obdobju po Napoleonu oziroma z zatonom fevdalizma v 19. stoletju.

Izpostaviti velja, da že konec 18. stoletja nastanejo prvi (gozdarski) načrti za gozdove na Slovenskem. Urejanje gozdov pri nas se začne z načrti »državnih« gozdov v Trnovskem gozdu in na Idrijskem.

Izjemno pomemben mejnik predstavlja zemljiška odveza, na Slovenskem formalno uvedena z zakonom o odpravi tlačanstva, ki sta ga 7. septembra 1848 sprejela avstrijski parlament in cesar Ferdinand I. Zemljiška odveza je zgodovinski izraz, ki označuje ukinitvev podložništva in odpravo vrhovnih pravic gosposke nad zemljišči. Z zemljiško odvezo je bilo konec fevdalnega družbenega reda.

Motorni svedri, v tem primeru vrste cobra, so povečali učinek pri gradnji gozdnih cest v primerjavi z ročnimi, vendar tudi boleznimi. Cesta v Korn, Trnovski gozd, 1969. Foto: V. Klanjšček

Obdobje po letu 1848

in do druge svetovne vojne

Odprava servitutov, ki se je uresničila v drugi polovici 19. stoletja, je prinesla veliko število kmečkih lastnikov gozdov z majhnimi posestmi in večje zemljiške lastnike (predvsem nekdanje fevdalce), ki so imeli sedaj svoje posesti razbremenjene služnosti.

Za to obdobje je značilen nižji delež gozdov v slovenski pokrajini. Za leto 1873 se poroča o okoli 36 odstotkih gozdnatosti. Gozdovi številnih kmetov so bili zaradi težkega gospodarskega položaja zelo izsekani. Gozdarska stroka se je intenzivno ukvarjala s pogozdovanjem, Krasom in gojenjem gozdov, vendar je bilo njeno delo omejeno večinoma na gozdove večjih posestnikov. Gozdarski načrti se tako izdelujejo le za velike gozdne posesti, med njimi tudi za maloštevilne komplekse državnih gozdov. Številne nasvete gozdnim posestnikom ter kmetom so objavljale Bleiweisove Novice.

V tem obdobju je bilo malo državnih gozdov. Prevladujoče načelo gospodarskega liberalizma, po katerem naj se država ne bi ukvarjala neposredno z gospodarstvom, je povzročilo, da so državne gozdove v drugi polovici 18. stoletja celo prodajali.

Kot državne gozdove bi po današnjih merilih lahko razumeli tudi gozdove Kranjskega verskega zaklada, ki jih je avstrijsko ministrstvo za kmetijstvo kupilo leta 1895 (evidence govorijo o številki približno 18.000 hektarjev). Kranjski verski zaklad je nadaljeval delo tudi v Kraljevini Jugoslaviji, in sicer do leta 1939, ko je bilo celotno premoženje dano v last ljubljanske škofiji.

Že v stari Jugoslaviji so želeli izpeljati agrarno reformo, da bi izboljšali položaj kmetov, in omejiti velike posestnike z zemljiškimi maksimumi. Izvedba reforme se je dolgo vlekla, v Beogradu je potekalo veliko lobiranja, pri čemer so z vsemi pravnimi sredstvi ovirali učinkovitost postopkov. Vsega skupaj je bilo v Dravski banovini razlaščenih le 23.693 hektarjev gozdov, ki so ostali pod začasno državno upravo (ZDU) vse do leta 1945, ko so prešli v državno last.

Velika težava pri klasičnih žičnih žerjavih in linijah z velikim povosom vlečne vrvi je bilo spuščanje zapenjalne kljuke na tla – delovišče. Kot protiutež so pripenjali uteži (običajno lesene in težke tudi čez 100 kilogramov), ki pa jih je bilo treba vlačiti po delovišču do vsakega posekanega kosa lesa posebej. Ni naključje, da so utež poimenovali »prasica«. Uporabljen je bil idrijski voziček s kovinskim nosilcem. Trnovski gozd, 1966.

Foto: V. Klanjšček

Obdobje druge svetovne vojne pri nas

1941–1945

Vsem poznana je vloga slovenskih gozdov pri narodnoosvobodilnem boju. Veliko partizanskih objektov in nastanitev je bilo ravno v kompleksih gozdov, ki so danes v državni lasti.

Okupatorji so gozdove večinoma opustošili v bližini naselij in ob prometnicah (ustvarjanje čistin ob železniških progah). V bolj oddaljenih koncih pa so se, zaradi odsotnosti gospodarjenja, razmnožili gozdni škodljivci.

Leta 1941 so italijanski okupatorji ustanovili delniško družbo Emona, ki je imela glavni sedež v Rimu. Emona je odkupila zemljo od nemške države oziroma nemške družbe za naselitev skrbniških ozemelj. Omenjena nemška družba je pred tem odkupila zemljo kočevskih Nemcev, ki so jih preselili v »rajh«. Emona je nameravala na ta posestva naseliti svoje koloniste. Gozdov je bilo okoli 18.000 hektarjev.

Omeniti velja tudi, da je tretji rajh poddržaval škofijske gozdove. Naj dodamo, da so se večje posesti ponekod vojni navkljub strokovno gospodarile in so se zanje izdelovali tudi gozdarski načrti.

Obdobje po drugi svetovni vojni in do osamosvojitve

1945–1991

Prvo mobilno žičnico pri nas je Štefan Gnezda skonstruiral na starem poltovornjaku že pred drugo svetovno vojno. Njegova iznajdba je tudi voziček, kasneje poimenovan »idrijski zvlek« in izdelan v številnih različicah. Foto: V. Klajnsček

Po drugi svetovni vojni smo gozdove uvrščali v družbeno premoženje (splošno ljudsko premoženje, SLP). Površina družbenih gozdov se je znatno povečala (glej sliko 1) na podlagi treh temeljnih aktov:

- Odlok Avnoja (leta 1945) o prehodu sovražnikovega imetja v državno last, o državnem upravljanju odsotnih oseb in o zasegi imetja, ki so ga okupatorske oblasti prisilno odtujile. S tem so zaplenili vse gozdove državljanov sovražnih držav.
- Zakon o agrarni reformi in kolonizaciji (leta 1945 s kasnejšimi spremembami).
- Republiški zakon o agrarni reformi in kolonizaciji (leta 1948 s kasnejšimi spremembami). Z njim so razlastili veleposestnike in kmete ter male nekmečke posestnike.

Po drugi svetovni vojni so bili torej nacionalizirani gozdovi veleposestnikov, cerkve in drugih civilnih pravnih oseb, kmečka posest nad 45 hektarjev, nekmečka posest nad 5 hektarjev in vsi gozdovi vaških skupnosti. Z ukrepi agrarne reforme in na podlagi drugih predpisov je prešlo v državno last okoli 180.000 hektarjev gozdov.

Veliko večino državnih gozdov so upravljale specializirane gozdnogospodarske organizacije (GG). Ti gozdovi so dobili oznako SLP 1, približno šestino gozdov pa so dodelili občinam, kmetijskim kombinatom in drugim upravljalcem. Ti gozdovi so dobili oznako SLP 2.

Les je v prvih povojnih letih zavzemal 80 odstotkov vrednosti celotnega izvoza Slovenije. To je bila posledica velikih materialnih in finančnih potreb za obnovo domovine. Gozdove so močno sekali, državne gozdove nadpovprečno. Za gozd je bilo najhujše leto

1949. Po letu 1952 so se zadeve začele umirjati.

V prvih povojnih letih so se dogajale hitre organizacijske spremembe oziroma spremembe v pristojnostih in kompetencah različnih akterjev. Leta 1945 so ustanovili podjetje LES, ki je prevzelo v upravo vse razlašene gozdove in lesne obrate. V začetku leta 1947 je bilo namesto podjetja LES ustanovljenih pet gozdnih gospodarstev. V določenem obdobju so izkoriščanje gozdov, kar seveda prinaša donose, opravljala celo lesnoindustrijska podjetja (LIP), gozdna gospodarstva pa so bila zadolžena predvsem za urejanje in gojenje gozdov ter odkazilo drevja za posek. To se je kasneje spremenilo zaradi pomsleka, da podjetja, ki so zainteresirana za dohodke iz gozdov, niso primerna za gospodarjenje s tolikšnim bogastvom, kot so državni gozdovi.

Omenimo, da smo za kratek čas (1949–1950) v tem dinamičnem obdobju imeli gozdarji tudi samostojno ministrstvo za gozdarstvo. Prav tako smo bili za eno leto združeni skupaj z lesno industrijo pod ministrstvom za gozdarstvo in lesno industrijo.

Z začetkom šestdesetih let so gozdna gospodarstva postala upravljalci državnih gozdov »s polnimi po-

oblastili«. Gozdovi so postali njihovo osnovno sredstvo.

V obdobju 1961–1990 smo gozdarji (gozdna gospodarstva) imeli izjemno suverenost pri gospodarjenju z gozdovi. Stroka je to dobro izkoristila in v gozdove vlagala izjemno velika sredstva v obliki gradnje gozdne infrastrukture in gojitvenih vlaganj (nega, obnova, varstvo gozdov). V šestdesetih letih se je dodobra uveljavilo gozdnogospodarsko načrtovanje in z (gozdnogospodarskimi) načrti enot so se »prekrili« vsi gozdovi v Sloveniji. V začetku sedemdesetih let so izdelali še prvo generacijo območnih načrtov. Upravitelj državnih gozdov (gozdnih gospodarstev) SLP 1 je bilo 16. Gozdna gospodarstva so v tem obdobju izdelovala (gozdnogospodarske) načrte, odkazovala drevje za posek, načrtovala in gradila gozdno infrastrukturo, skrbela za drevesnice ter izvajala vsa gojitvena in druga dela v gozdovih. Prav tako so vzdrževala vse gozdne ceste (ne glede na lastništvo) in odkupovala ves les od zasebnih lastnikov gozdov, ki ni šel za njihovo domačo rabo.

Niso pa bila gozdna gospodarstva svobodna pri določanju cen gozdnih lesnih sortimentov. Prav tako so morala les prodajati domači lesni industriji, kolikor je bilo le mogoče, znotraj svojih območij. Nekatera gozdna gospodarstva so tudi sama vzpostavila v svojem sistemu nekaj lesne predelave. Po izjemno močni »lesarski« komponenti je izstopal Slovenj Gradec.

V sedemdesetih in osemdesetih letih velja izpostaviti tudi impresiven razcvet gozdnega gradbeništva. Samo v državnih gozdovih se je na leto zgradilo preko 150 kilometrov gozdnih cest. Rekord je bil dosežen leta 1983 z 241,6 kilometra novogradenj in rekonstrukcij v tedanjih državnih gozdovih. Po letu 1990 je ta dejavnost močno upadla. V »zlatem« obdobju gozdarstva so bili državni gozdovi deležni tudi izjemne jakosti gojitvenih del.

Velika moč gozdnih gospodarstev pa je konec osemdesetih let začela usihati. Delila so usodo celotnega gospodarstva.

Obdobje po osamosvojitvi

od leta 1991 do danes

Kmalu po osamosvojitvi je Republika Slovenija sprejela zakon o denacionalizaciji (konec leta 1991). Na njegovi podlagi se je začelo vračanje po vojni podražavljenih gozdov. Obetale so se drastične spremembe glede obsega državnih gozdov. Kazalo je, da bo po vračanju ostalo le še okoli 220.000 hektarjev gozdov v državni lasti. Ocene niso bile zelo zgrešene, precenili pa so hitrost vračanja v naravi oziroma nihče ni pričakoval tako počasne denacionalizacije.

Leta 1993 z zakonom o lastninskem preoblikovanju družbeni gozdovi postanejo last Republike Slovenije oziroma občin in se prenesejo v upravljanje Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (SKZG RS). Gozdna gospodarstva so prenesla gozdne parcele iz registra svojih osnovnih sredstev.

Istega leta z zakonom o gozdovih (1993) tudi ustvarijo podlage za reorganizacijo gozdarstva. Ta se dokončno izvede v letu 1994, ko se ustanovi Zavod za gozdove Slovenije kot javna gozdarska služba. Njegove osnovne naloge so izdelovanje gozdnogospodarskih načrtov, odkazilo drevja, svetovanje lastnikom gozdov in podobno. Njegove pristojnosti veljajo za vse gozdove vseh lastništev: zasebne, občinske in državne.

Obstoječa gozdna gospodarstva, po izdvojitvi kadrov in premoženja, ki preidejo na javni zavod za gozdove, začnejo privatizacijo. Privatizirajo se vsa podjetja z izjemo Snežnika, ki ostane v večinski državni lasti.

Nakladanje hlodov na kamion po legah z rampe iz hlodov nekje v Trnovskem gozdu leta 1967. Foto: V. Klanjšček

Za prvo polovico devetdesetih let so značilni znižanje etata (možnega poseka po gozdnogospodarskih načrtih), znatno manjši obseg sečenj, obdobje moratorija za izvajanje del v gozdovih, kjer se pričakuje vračanje, ter številne in precejšnje turbulence pri poslovanju gozdnih gospodarstev.

Gozdna gospodarstva po dolgotrajnih sporih pridobijo 20-letne koncesije za gospodarjenje v državnih gozdovih, in sicer vsako gozdno gospodarstvo za območje, kjer je že prej imelo do tega ekskluzivno pravico. Koncesijo podpišejo s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov (koncedent). Gozdovi, ki so predmet denacionalizacije, po vrnitvi upravičencem niso (več) predmet koncesije.

Za 20-letno obdobje koncesij (1996–2016) je značilno, da je bila renta iz državnih gozdov razmeroma nizka. Znatno je upadla gradnja gozdnih cest. Precej se je zmanjšal tudi obseg gojitvenih del glede na prejšnja obdobja, vendar je bilo zmanjšanje v veliki meri razumno in gospodarno. Kakovost opravljenih del v gozdovih je ostala solidna. V tem času se gozdovi niso intenzivno kupovali. Vsaj delno zaradi tega, ker se je sklad še zelo intenzivno ukvarjal z denacionalizacijo in je zaradi tega plačeval tudi visoke odškodnine. Poudariti velja, da je obseg sečenj in gojitvenih del solidno sledil veljavnim gozdnogospodarskim načrtom, ki jih je izdeloval Zavod za gozdove Slovenije.

Privatizirane gozdarske gospodarske družbe – koncesionarji so v omenjenem obdobju večinoma konsolidirali svoje družbe in prihajalo je tudi do uspešnih in neuspešnih prevzemov med njimi.

Po izteku koncesij je sredi leta 2016 državne gozdove začela upravljati posebej za ta namen ustanovljena družba Slovenski državni gozdovi, d. o. o., ki je v 100-odstotni lasti države. Družba je imela zelo zahteven začetek, saj je morala vse poslovne procese praktično vzpostaviti iz nič. Pri izvajanju del v gozdovih sledi veljavnim gozdnogospodarskim načrtom, ki jih (še vedno) izdeluje Zavod za gozdove Slovenije. Dela naroča po sistemu javnih naročil, les pa prodaja glede na pravila prodaje, ki jih je potrdila skupščina. Do konca leta 2022 je bila to vlada RS, sedaj je to Slovenski državni holding (SDH).

V obdobju 2016–2026 se je izrazito povečal finančni donos za lastnika (RS), bistveno se je povečal tudi nakup gozdov in oživelo je gozdno gradbeništvo.

Za celotno obdobje po osamosvojitvi je značilno povečevanje pomena ekoloških in socialnih funkcij gozdov. Po vstopu v Evropsko unijo je to prišlo še bolj do izraza. Omejitve gozdov zaradi naravovarstvenih ciljev še posebej naslavlja gozdove v državni lasti. Usklajevanje različnih ciljev in pričakovanj družbe ob spremenjajočem se podnebjem, ki prinaša vse večja tveganja ujm, postaja vse večji izziv.

Gozdni delavci leta 1958 na Hudi ravni pod Vršičem. Glavno orodje je bila dvoročna žaga s kombiniranimi zobmi »amerikanka«.
Foto: last Darka Pretnerja

Površina in delež državnih gozdov na ozemlju današnje Slovenije

Državna gozdna posest je nastala primarno iz deželno knežje posesti (posesti vladarja). V obdobju fevdalizma je večina gozdov pripadala plemstvu in cerkvenim entitetam. Pod neposrednim okriljem vladarja so se zadržali praviloma gozdovi v okolici rudnikov in fužin oziroma gozdovi s posebnim pomenom za državo. V 19. stoletju je bil delež državnih gozdov zelo nizek (slika 1), vsaj delno je to posledica načela gospodarskega liberalizma, po katerem naj se država ne bi ukvarjala neposredno z gospodarstvom. Marsikje po Evropi so zato državne gozdove celo prodajali.

Kasneje, v prvi polovici prejšnjega stoletja, pa se je površina državnih gozdov povečevala predvsem z razlastitvijo fevdalcev, cerkvenih posesti in večjih posesti posameznikov (slika 1). Po letu 1991 smo v Sloveniji začeli vračati gozdove

Državna gozdna posest je nastala primarno iz deželnoknežje posesti (posesti vladarja). V obdobju fevdalizma je večina gozdov pripadala plemstvu in cerkvenim entitetam.

(Dravske) banovine in banovinskih institucij ter gozdove začasne državne uprave. Upošteva je povedano lahko kot zanimivost navedemo, da je bilo pred drugo svetovno vojno na območju Dravske banovine (torej brez Primorske) skrajno malo državnih gozdov sensu stricto. Za leto 1922 se navaja površina 1.494 hektarjev in za leto 1939 površina 2.836 hektarjev. V našem prispevku smo v vseh obdobjih upoštevali tudi gozdove na Primorskem (pod Italijo) ter k državnim gozdovom prišteli tudi gozdove Kranjskega verskega sklada (za obdobje 1895–1939), gozdove dežele in okrajev, gozdove banovine in banovinskih institucij ter gozdove začasne državne uprave. To poudarjamo zato, da se pravilno razume, kaj predstavljajo vrednosti na sliki 1.

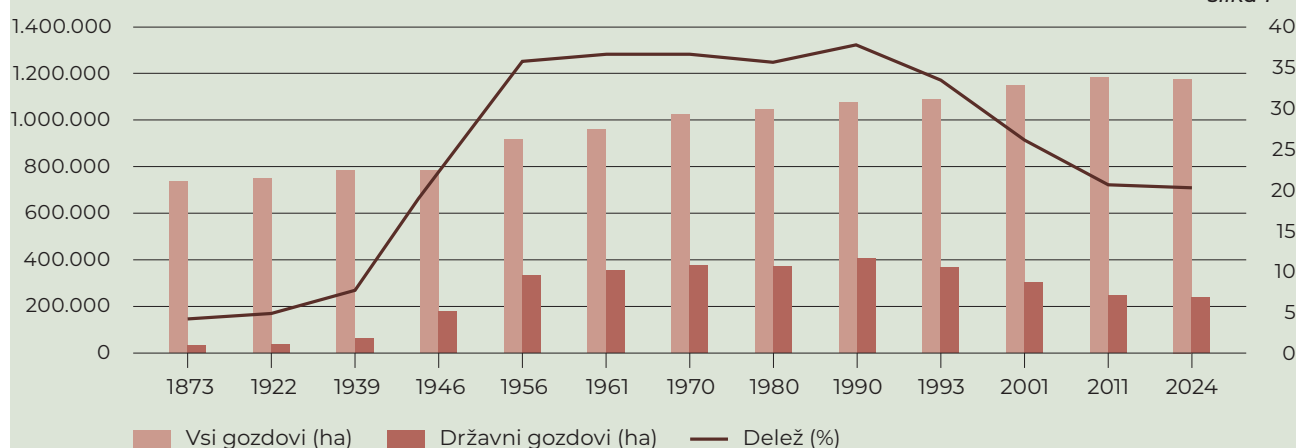
številnim nekdanjim lastnikom na podlagi zakona o denacionalizaciji. Vzporedno je skozi celotno obdobje, ko imamo na voljo podatke, naraščala površina gozda (slika 1). To naraščanje se je ustavilo šele v zadnjem desetletju.

Pri tem je treba opozoriti, da so podatki izpred druge svetovne voj-

ne obravnavali kategorijo državnih gozdov zelo strogo. Tako vanjo niso prištevali gozdov Kranjskega verskega sklada, čeprav je bil v lasti države med letoma 1895 in 1939. Prav tako so ločeno od »evidence« državnih gozdov vodili gozdove dežele in okrajev, ki smo jih v pričujočem prispevku upoštevali med državnimi. Identično velja za gozdove

Površina vseh gozdov, površina državnih gozdov in njihov delež na celotnem ozemlju današnje Republike Slovenije

slika 1

Gozdni fondi, jakost sečnje in gojitvenih del skozi čas

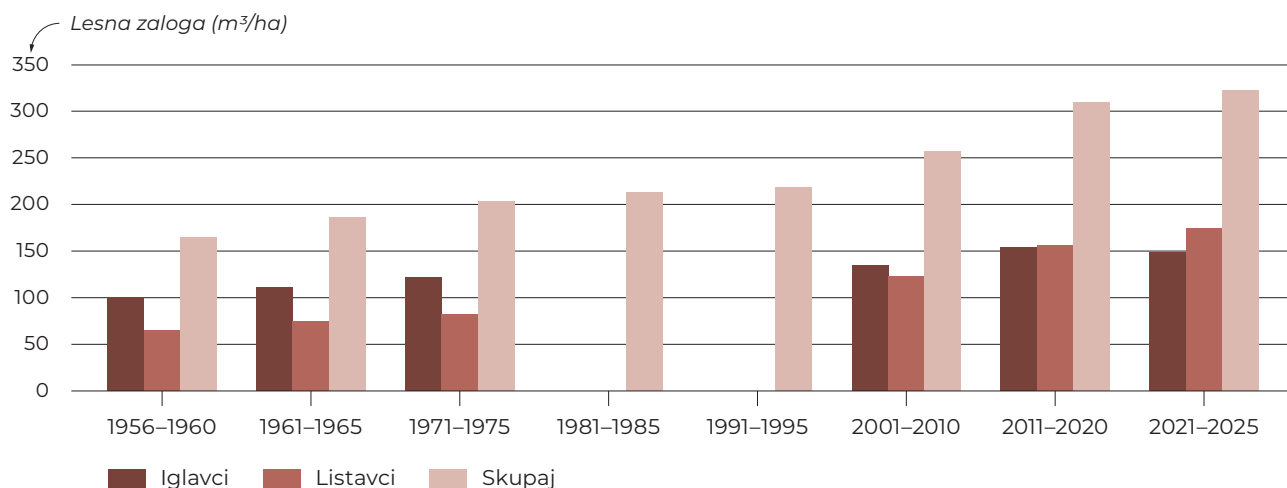
Državni gozdovi so imeli po drugi svetovni vojni zelo nizko lesno zalogo (številke za obdobje neposredno po vojni so sicer zelo nezanesljive), po koncu planskih sečenj pa je lesna zaloga začela vztrajno naraščati (slika 2). Sekali smo namreč znatno manj, kot je priraščalo. Opazimo lahko tudi, da smo imeli pred sedemdesetimi leti znatno več iglavcev kot listavcev, nekje po letu 2010 pa se je to razmerje spremenilo v korist listavcev. Lesna zaloga iglavcev sedaj upada tudi v absolutnem smislu. Kakor koli, gozdarska stroka je v sedemdesetih letih praktič-

no potrojila lesno zalogo listavcev in dvignila lesno zalogo iglavcev za 50 odstotkov, skupno lesno zalogo pa podvojila.

Gozdovi so vselej odražali družbene čase in potrebe. V času stiske in velikega povpraševanja po lesu je običajno posek v gozdovih zrasel. Slovenski gozdovi so doživeli in preživeli močne povojne planske sečnje. Jakost sečenj je bila v državnih gozdovih še večja v primerjavi z zasebnimi zaradi njihove boljše odprtosti, višjih lesnih zalog in ker je država »predstavljala« lastnika gozda. V času planskih sečenj (1947–1952) oziroma prvih povojnih letih se je posekal nekako dvakratnik prirastka. Po tem obdobju pa smo vseskozi (zadnjih sedemdeset let) sekali manj od prirastka (slika 3). Prirastek je dolga desetletja rasel, v zadnjem obdobju pa se je rast umirila. V zgodnjih devetdesetih letih smo sekali izredno šibko in tudi danes sekamo daleč pod zmogljivostmi gozdnih sestojev.

Lesna zaloga po obdobjih z razpoložljivimi podatki

slika 2

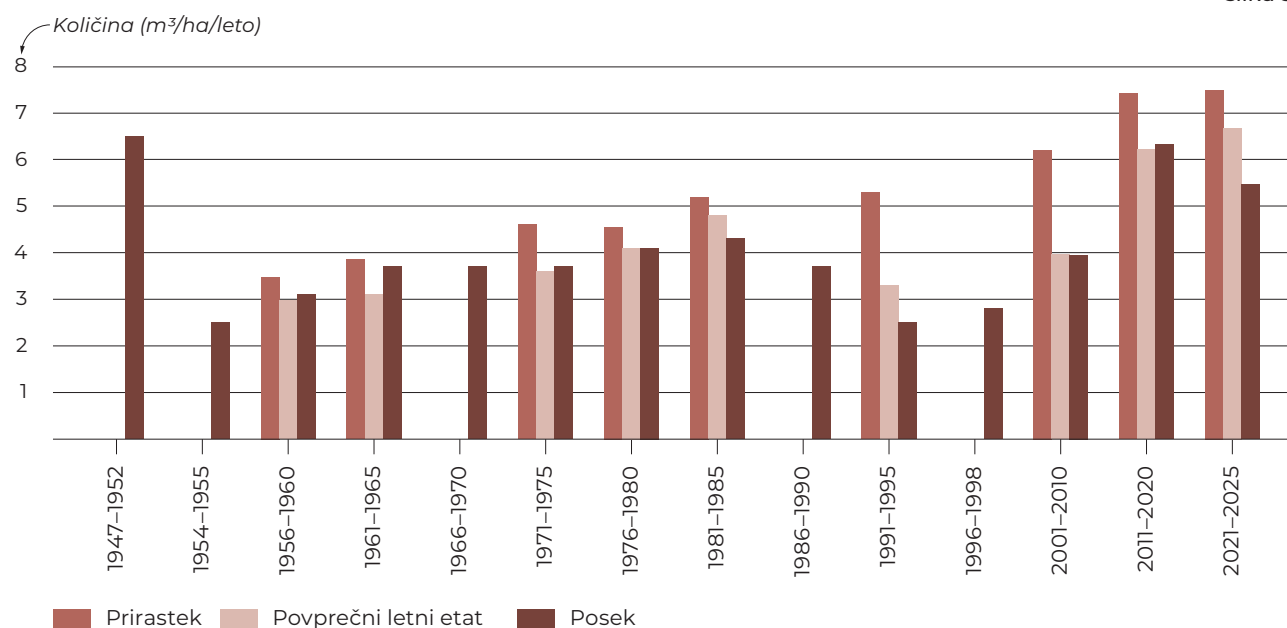

*Ročno spravilo je bilo posebej v strminah Bovške (na Štubci) neizogibno, 1972.
Foto: P. Berginc*

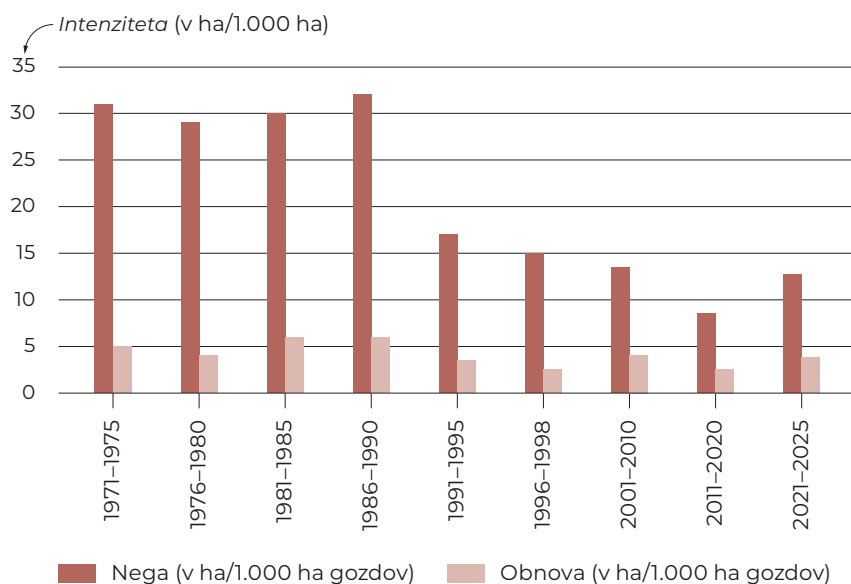
Prirastek, povprečni letni etat oziroma možni posek in realizirani posek po obdobjih

slika 3

Intenziteta obnove (sem spadajo ukrepi, kot je sadnja) in nege državnih gozdov

slika 4

Značilnost državnih gozdov je tudi visoka intenziteta gojitvenih del (nege in obnove), daleč nad intenziteto v zasebnih gozdovih. Zaradi nizke cene dela, relativno visokih cen lesa in velikega pomena nege v slovenskem gozdarstvu smo v »zlatem« obdobju (1960–1990) gozdove gojili izjemno intenzivno (slika 4). Po osamosvojitvi se je s spremembo družbenega sistema začelo gledati na gojitvena vlaganja bolj racionalno. Ocenjujemo, da so tukaj še precejšnje rezerve.

Za zaključek bi bilo odlično predstaviti še analizo donosov državnih gozdov za obravnavano obdobje. Žal je zadeva izredno kompleksna in presega okvir tega prispevka.

FAGUS
SLOVENICA

Ko bukev postane priložnost: zgodba Fagusa Slovenica

Podjetje Fagus Slovenica, d. o. o., kot se je leta 2025 preimenovalo podjetje Snežnik, d. o. o., že več kot sedem desetletij predstavlja eno najpomembnejših gospodarskih, družbenih in simbolnih točk Kočevske Reke. Njegova zgodba se začne leta 1953, ko je bilo ustanovljeno kot Državno posestvo Snežnik. Danes je podjetje pred novo prelomnico – po prestrukturiranju poslovanja ob podpori lastnika SiDG in upravljalca državnega premoženja SDH začel Fagus Slovenica obsežen investicijski projekt. Predvidoma konec leta 2027 bo v Kočevski Reki stekla proizvodnja v sodobnem lesnem centru za predelavo bukove hlodovine.

V predelavo bukve

Izvedba naložbe je skladna s strateškim načrtom SiDG za obdobje 2024–2028. Novi lesnopredelovalni in energetski kompleks bo med najsodobnejšimi za predelavo bukove hlodovine v Evropi, hkrati pa bo med večjimi predelovalci, saj bo letna zmogljivost znašala okoli 100.000 m³ predelave hlodovine.

Nova, tehnološko napredna žaga bo predstavljala enega najpomembnejših projektov v slovenski lesni industriji po osamosvojitvi in bo hkrati izjemna pridobitev za razvojni potencial kočevske regije. Namen projekta je povečati učinkovitost predelave lesa, zagotoviti popolno izrabo lokalno pridelane surovine ter uveljaviti trajnostne in energetske učinkovite proizvodne procese.

Izdelki z visoko dodano vrednostjo

Končni proizvodi načrtovanega proizvodnega procesa bodo parjene ter robljene in nerobljene deske visoke kakovosti, prilagojene različnim zahtevam nadaljnje predelave. Zaradi svojih tehničnih lastnosti, natančnosti obdelave in zanesljivega porekla se bodo izdelki uporabljali v širokem spektru lesnopredelovalne industrije. Največji delež uporabe bodo predstavljala

Ali ste vedeli?

Ime *Fagus Slovenica* – po latinskem poimenovanju bukve (*Fagus sylvatica* L.), glavne graditeljice slovenskih gozdov – simbolno odraža preusmeritev iz predelave iglavcev v predelavo bukove hlodovine.

li elementi za pohištveno industrijo, kjer se deske vključujejo v proizvodnjo masivnega pohištva, oblog, panelov in drugih konstrukcijskih elementov. Pomemben segment bodo predstavljali tudi parketni elementi, pri katerih sta ključni dimenzijska stabilnost in kakovost površine. Poleg tega so tovrstne deske primerne za izdelavo lesenih igrac, drobnih obrtnih izdelkov ter drugih specializiranih lesnih komponent, ki zahtevajo visoko stopnjo natančnosti in kakovosti materiala.

Usmerjenost na mednarodne trge

Proizvodni program je zasnovan tako, da bo omogočal konkurenčno ponudbo na mednarodnih trgih. Zaradi visoke kakovosti vhodne surovine ter naprednih, tehnološko podprtih postopkov obdelave se predvideva, da se bo glavnina proizvodov izvažala. Ciljni trgi zajemajo Evropo, kjer je povpraševanje po

certificiranih in trajnostno proizvedenih lesnih polizdelkih stabilno in dolgoročno, ter predvsem Azijo, ki predstavlja hitrorastoči trg z izrazito potrebo po kakovostnih lesnih materialih za pohištveno, gradbeno in obrtniško industrijo.

šilne linije, ki omogočajo doseganje stabilnih mehanskih in vizualnih lastnosti lesa.

Celoten proizvodni sistem je zasnovan tako, da bo omogočal maksimalno prilagodljivost proizvodne-

ga programa. To pomeni, da se bosta lahko struktura in obseg proizvodnje v vsakem trenutku dinamično prilagajala aktualnim razmeram na trgu, povpraševanju kupcev ter razpoložljivosti surovine. Modularna zasnova tehnoloških sklopov je

Določeni proizvodni segmenti bodo namenjeni tudi trgom Severne Amerike, kjer se slovenski lesni izdelki tradicionalno uveljavljajo zaradi svoje kakovosti, sledljivosti porekla in trajnostnih proizvodnih praks. Poleg tega se zaradi geografske dostopnosti in ugodnih trgovinskih povezav odpirajo priložnosti v severni Afriki, kjer zadnja leta narašča povpraševanje po kakovostnih lesnih polizdelkih za potrebe gradbeništva, notranje opreme in razvojnih projektov. Podobno predstavlja velik potencial Bližnji vzhod, kjer se zaradi intenzivne urbanizacije, hitrega razvoja infrastrukture ter rasti pohištvene industrije povečuje potreba po zanesljivih dobaviteljih visokokakovostnih lesnih materialov.

Prilagodljiv tehnološki proces

Nova žaga bo zasnovana v več med seboj povezanih tehnoloških sklopih, ki bodo skupaj tvorili sodoben, avtomatiziran in visoko učinkovit proizvodni proces. Sistem bo vključeval lupljenje in primarni razrez hlodovine, natančen sekundarni razrez z optimizacijskimi sistemi, sortirnico ter napredne parilno-su-

Naložba je pomemben korak v razvoju slovenskega lesnopredelovalnega sektorja. Z novim obratom bo podjetje povečalo svojo konkurenčnost, okrepilo izvozni potencial ter prispevalo k ustvarjanju visokotehnoloških delovnih mest v lokalnem okolju. Projekt prinaša tudi večjo energetska neodvisnost in okoljsko odgovorno proizvodnjo, kar je v skladu z evropskimi smernicami za trajnostni razvoj industrije.

pomembna za hitro preusmeritev med različnimi tipi izdelkov, kar bo dodatno povečalo konkurenčnost in odzivnost proizvodnje na globalnem trgu.

Celoten proces bo vođen digitalno in bo omogočal sprotno spremljanje kakovosti, sledljivost ter visoko stopnjo ponovljivosti. S tem bo podjetje doseglo višjo produktivnost, manj izgub in stabilno kakovost proizvodov.

Energetska samooskrba

Pomemben del naložbe predstavlja kogeneracijski sistem (CHP) s termično močjo 8 megavatov in električno močjo 2 megavata, ki bo uporabljal predvsem zeleno biomaso iz okoliških gozdov ter lesne ostanke iz predelave bukove hlodovine za soproizvodnjo toplotne in električne energije. Za lažjo predstavbo: takšna kogeneracijska enota bi lahko na leto zagotovila električno energijo za približno 4.000 gospodinjstev ter toplotno energijo za približno 8.000 gospodinjstev. Celoten proizvodni proces bo nadzoroval pametni sistem za upravljanje energije, ki bo glede na tržne cene električne energije in dejansko po-

rabo na lokaciji usklajeval posamezne proizvodne vire in odjem električne energije iz omrežja ter zagotavljal rabo energije iz najugodnejšega vira.

Vse sušilno-parilne enote bodo opremljene s sistemi za rekupe-racijo odvečne toplote, s katerimi se bo ponovno uporabilo približno 30 odstotkov toplotne energije, ki bi bila sicer izgubljena. Objekt bo tako skoraj energetsko samozadosten, kar bistveno zmanjšuje odvisnost od zunanjih virov energije in dodatno znižuje ogljični odtis proizvodnje.

Zasnova celotnega koncepta temelji na krožnem gospodarstvu in lokalnem razvoju, saj bo vsak del surovine – od hloda do lesnih ostankov – učinkovito in trajnostno uporabljen, ob hkratni podpori lokalni gozdno-lesni verigi.

Slovensko znanje

Podjetje je pri iskanju dobaviteljev tehnološke opreme in strojev izvedlo transparenten in odprt izbirni postopek. Potencialne dobavitelje smo k sodelovanju povabili preko javnega poziva, objavljenega v mednarodnih strokovnih revijah in na portalih. Odziv je bil množičen in pozitiven.

Kot podjetju, ki je posredno v državni lasti, nam veliko pomeni, da je v ostri mednarodni konkurenci najugodnejšo ponudbo za celoten žagarski sklop naložbe oddalo slovensko podjetje Mebor, ki sicer dobavlja stroje za lesno predelavo v več kot 50 držav po svetu. Plod domačega znanja bodo tudi merilniki hlodovine in končnih izdelkov podjetja Smarti (TAB System, d. d.), ki bodo vgrajeni v celoten proizvodni proces. Ti merilniki so zasnovani tako, da tradicionalno predelavo lesa popeljejo v sodobno industrijsko okolje, podprto z umetno inteligenco. Z uporabo naprednih senzorjev, računalniškega vida in algoritmov strojnega učenja bodo omogočali natančno spremljanje kakovosti, optimizacijo razreza, avtomatsko razvrščanje materiala ter sprotno prilagajanje proizvodnih parametrov dejanskim razmeram.

ZGODOVINA PODJETJA

- 1953** Ustanovljeno je bilo Državno posestvo Snežnik – zavod posebnega pomena za potrebe slovenskih republiških organov v primeru vojne. Dejavnosti posestva so bile kmetijstvo z živinorejo in poljedelstvom, gozdarstvo, lovstvo, žaga za predelavo lesa, gradbeništvo, trgovina in gostinstvo.
- 1980** Žagarski obrat in predelava lesa podjetja Snežnik sta se posodobila. Postavilo se je mehanizirano skladišče za lupljenje, krojenje in skladiščenje hlodovine, zgradila se je nova žaga s polnojarmenikom in tračno žago, uredila se je proizvodnja lepljenih plošč in profilov za proizvodnjo stavbnega pohištva. Zaposlovalo se je približno 360 ljudi.
- 1997** Zaradi spremenjenih družbeno-gospodarskih razmer se je začelo zmanjševati število dejavnosti in zaposlenih. Dejavnost podjetja se je osredotočila le še na upravljanje državnih gozdov preko koncesije in in na predelavo lesa.
- 2018** Država je lastništvo Snežnika prenesla na družbo Slovenski državni gozdovi (SiDG), ki je ob ustanovitvi in ukinitvi koncesij prevzela gozdarsko dejavnost od Snežnika.
- 2023** V okviru prestrukturiranja poslovanja je Snežnik ukinil proizvodnjo lepljenih plošč.
- 2024** V okviru prestrukturiranja poslovanja je Snežnik ukinil proizvodnjo decimiranih lesnih elementov, prodal hčerinsko invalidsko družbo Sinpo matični družbi ter začel odkupovati les od zasebnih lastnikov gozdov. Število zaposlenih se je bistveno zmanjšalo.
- 2025** Nadzorni svet in skupščina SiDG sta soglašala z naložbo v sodoben lesnopredelovalni in energetski kompleks. Podjetje Snežnik, d. o. o., se je preimenovalo v Fagus Slovenica, d. o. o., kar napoveduje novo poglavje v poslovanju podjetja, ki se bo usmerilo v predelavo bukove hlodovine.

SINPO

Skrb za zaposlene z delovnimi omejitvami

Pred tremi desetletji je takratni Snežnik, eden osrednjih gozdarskih sistemov v Sloveniji, ustanovil invalidsko podjetje Sinpo, da bi v lokalnem okolju zagotovil trajna delovna mesta za osebe z zmanjšano delovno zmožnostjo. Leta 2024 je zgodba dobila novo poglavje – Sinpo je prešel neposredno v last SiDG, ki ga danes razvija kot invalidsko podjetje skupine ter mu daje novo vlogo in nove ambicije.

Zgodovinski razvoj

Podjetje Snežnik Sinpo, proizvodnja, storitve in trgovina, d. o. o., je bilo ustanovljeno leta 1995 kot invalidsko podjetje družbe Snežnik. Iz Snežnika je takrat prešlo 80 zaposlenih, od tega 32 invalidov, ki so delali v gozdni proizvodnji in lesni predelavi. Ustanovitev je bila odziv na potrebo po organiziranju dodatnih delovnih mest z

zaposlenimi invalidi v lokalnem okolju ter na razširitev storitev Snežnika v segmentu žaganja, predelave in servisnih dejavnosti.

V zgodnjih letih se je Sinpo profiliral kot invalidsko in socialno podjetje, ki je v regiji z omejenimi zaposlitvenimi možnostmi omogočalo zaposlitev lokalnemu prebivalstvu. V naslednjih desetletjih je ostal ključni operativni partner Snežnika in se postopoma vključeval v skupno proizvodno verigo, ki je obsegala sečnjo, spravilo in predelavo lesa.

Dela zaposlenih v Sinpu so obsegala različne faze predelave lesa, kot so obdelava in dodelava, izdelava naoknic, decimiranje elementov iz iglavcev in listavcev, dela v lamelirnici, brušenje rezil, vzdrževanje strojev, popravila električnih naprav, varovanje in upravljanje kurilnih naprav, nekaj časa celo pletenje stolov.

*Danes Sinpo
v okviru SiDG
deluje kot
strokovna in
operativna
enota,
specializirana
za izvajanje
storitev in
tehnično
podporo v
gozdarstvu.*

Število zaposlenih je skozi leta nihalo: z začetnih 80 se je postopno znižalo na 60, proti koncu pa na približno 40. V skladu z zakonodajo je bilo v Sinpu ves čas zaposlenih najmanj 40 odstotkov invalidov, zadnjih 15 let pa več kot 50 odstotkov. Ob ustanovitvi družbe je bil delež invalidov iz gozdarske dejavnosti nad 60 odstotkov, a je z leti padal zaradi večanja deleža invalidov iz lesarske dejavnosti.

Prehod pod okrilje SiDG

Poslovne težave matičnega podjetja Snežnik niso zaobšle niti Sinpa. V okviru prestrukturiranja je Snežnik začel opuščati nedonosne programe in se usmerjati v primarno predelavo lesa, s tem pa so se zmanjšale tudi zaposlitvene možnosti za delavce z omejitvami.

SiDG je zato v začetku leta 2024 od Snežnika odkupil 100-odstotni delež v podjetju Sinpo, ki je danes eno od dveh njegovih hčerinskih podjetij. Aprila 2024 je bila konsolidacija formalno zaključena s preimenovanjem podjetja Snežnik Sinpo v Sinpo, storitve za gozdarstvo, d. o. o.,

50 %

in več znaša zadnja
leta delež invalidov v
Sinpu.

ter s prenosom celotnega lastništva
na SiDG.

Vse zaposlene invalide in delavce brez omejitev je bilo treba prekvalificirati in usposobiti za dela, ki smo jih zanje našli v gozdarski dejavnosti SiDG (gojitvena in varstvena dela v gozdovih, pomoč pri odkazilu drevja). Sinpu ta dela prinašajo 43 odstotkov prihodkov, pomožne dejavnosti (administrativna dela, servisna delavnica, hišniška opravila, čiščenje prostorov) predstavljajo 31 odstotkov prihodkov, medtem ko z izdelavo palet pridobi le še 26 odstotkov prihodkov. Prekvalifikacija kolektiva z visoko povprečno starostjo ni bila enostavna. Danes ima Sinpo 26 zaposlenih, od tega 57 odstotkov invalidov.

Projekt prestrukturiranja se je začel izvajati leta 2024 in bo zaključen leta 2026. Dosedanji rezultati kažejo, da poteka uspešno: finančni rezultat je pozitiven in stabilen, delovna klima je dobra, zaupanje med delavci in vodstvom pa okrepljeno. Nadaljnji razvoj je usmerjen v naložbe v mehanizacijo, digitalizacijo delovnih procesov in okoljsko trajnost.

V prihodnje se kažejo poslovne priložnosti pri vzdrževanju in popravilih gozdnih prometnic, v drevesničarstvu in še kje.

Sinpo ostaja zaveznik lokalnega okolja – majhno, a trdno podjetje, ki z znanjem in izkušnjami že tri desetletja prispeva k trajnostnemu gospodarjenju z gozdovi.

Viri:

- De Groot, M., Hauptman, T., Capuder, L., Križaj, M., Kolšek, M., Zidar, S., 2025. Ugotavljanje učinkovitosti različnih pristopov pri izvajanju gozdnega reda za preprečevanje prenamnožitev smrekovih podlubnikov z uporabo najbolj učinkovitega feromonskega pripravka in pasti. Zaključno poročilo, Gozdarski inštitut Slovenije, Biotehniška fakulteta, Zavod za gozdove Slovenije, 127 strani EUSTAFOR (European State Forest Association). Baza podatkov o članicah. Elektronski vir.
- Fagus Slovenica (Snežnik in Sinpo). Arhiv.
- <https://natura-mura.eu/o-projektu/>
- <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/ohranjanje-in-obnavljanje-poplavnih-gozdnih-habitatov-ob-rekah-mura-drava-donava/>
- <https://zrsvn-varstvonarave.si/blog/projekti/natura-mura-drava/>
- Krajčič, D., 1999. Obseg bioloških vlaganj v gozdove v Sloveniji. Zbornik gozdarstva in lesarstva 59, strani 33-54
- Krajčič, D., 2000. Državni gozdovi v Sloveniji kot lastninska kategorija in objekt gospodarjenja. Doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, 221 strani
- Ministrstvo za javno upravo. Baza zemljiških parcel. Gozdovi v lasti RS.
- Perko, F., 2002. Zapisano v branikah. Gozdovi in gozdarstvo od Snežnika do Nanosa skozi čas. Gozdarsko društvo Postojna, 272 strani
- Perko, F., 2005. Trpeli so naši gozdovi. Slovenski gozd in gozdarstvo v prvem desetletju po drugi svetovni vojni. Jutro, 327 strani
- Perko, F., 2011. Gozd lahko živi brez človeka, ljudje ne morejo brez gozda. Raba in gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji od začetkov do danes. Zveza gozdarskih društev Slovenije – Gozdarska založba, Založništvo Jutro, 223 strani
- Perko, F., 2016. Od ogolelega do gozdnatega krasa. Pogozdovanje krasa. Zveza gozdarskih društev Slovenije – Gozdarska založba, Založništvo Jutro, 269 strani
- Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo, 2010 s kasnejšimi spremembami
- Pravilnik o varstvu gozdov, 2009 s kasnejšimi spremembami
- Program razvoja gozdov v Sloveniji. 1996.
- SiDG. Letna poročila.
- SiDG. Podatkovne baze. Aplikacija Gozdar.
- Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS. Letna poročila.
- Spletne strani članic EUSTAFOR
- Statistični urad Slovenije (SURS). Podatki o inflaciji. <https://www.stat.si/inflacija>
- Statistični urad Slovenije (SURS). Podatkovna baza SiStat.
- Šivic, A., 1923. Gozdarstvo v Sloveniji. V: Gozdarstvo v Sloveniji, 1923, Podružnica jugoslovenskega šumarskega udruženja: strani 21-49
- Šivic, A., 1941. Razvoj in struktura gozdnega gospodarstva v Sloveniji. V: Za naš gozd. Gozdarska anketa 1941. Zbornik referatov prvega posveta o stanju gozdarstva na Slovenskem (Ljubljana 27. februarja – 1. marca 1941). Zveza gozdarskih društev Slovenije – Gozdarska založba, strani 23-48
- Valenčič, V., 1958-1959. Iz zgodovine našega gozdarstva - slovensko gozdarstvo v predmarčni dobi. Gozdarski vestnik 1958, strani 285-288 in 313-322, Gozdarski vestnik 1959, strani 55-60
- Winkler, I., 1995. Značilnosti in posebnosti lastnine gozdov. Zbornik gozdarstva in lesarstva, 47, strani 181-210
- Winkler, I., Medved, M., 1994. Spremembe lastninske strukture gozdov zaradi denacionalizacije in njihove gozdnogospodarske posledice. Zbornik gozdarstva in lesarstva 44, strani 215-246
- Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije, 2016 s kasnejšimi spremembami
- Zakon o gozdovih, 1993 s kasnejšimi spremembami
- avod za gozdove Slovenije. Evidenca gozdnih cest.
- Zavod za gozdove Slovenije. Gozdnogospodarski načrti območij za obdobja 2001-2010, 2011-2020 in 2021-2030
- Zavod za gozdove Slovenije. Letna poročila o gozdovih.
- Zavod za gozdove Slovenije. Podatki o objedenosti.
- Zavod za gozdove Slovenije. Podatki o odsekih.
- Zavod za gozdove Slovenije. Podatki o sestojih.
- Zavod za gozdove Slovenije. Podatki o stalnih vzorčnih ploskvah (SVP).
- Zavod za gozdove Slovenije. ZGS pregledovalnik. <https://www.zgs.si/pregledovalnik>
- Žumer, L. 1968. Lesno gospodarstvo. Zveza inženirjev in tehnikov gozdarstva in industrije za predelavo lesa SRS, 366 strani

SIDG

Slovenski državni
gozdovi